SİYER-İ NEBÎ — TAM KÜLLİYAT

CİLT 5

Şahsiyeti ve Ailesi

Seri 31, 32 ve 32B

Hj Che Alim Hj Che Haron

AK (Kelantan)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SİYER-İ NEBÎ — TAM KÜLLİYAT

CİLT 5

ŞAHSİYETİ VE AİLESİ

Seri 31, 32 ve 32B: Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Resûlullah'ın ﷺ Şemâili ve Mü'minlerin Anneleri

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

"Şüphesiz sen büyük bir ahlaka sahipsindir."

KALEM SÛRESİ 68:4

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Resûlünü yüce bir ahlâkla gönderen ve onu Allah'ı ve ahiret gününü umanlar için en güzel örnek kılan Allah'a hamdolsun. Sûreti en güzel, ahlâkı en yüce insan olan Efendimiz Hz. Muhammed'e ﷺ, âline ve ashabına salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

Bu kitap, Siyer-i Nebî serisinin 31, 32 ve 32B. kitaplarını tek ciltte bir araya getirmektedir: Resûlullah'ın ﷺ şemâili — görünüşü, ahlâkı ve günlük hayatı — ve onun eşleri olan Mü'minlerin Anneleri. Her serinin kaynakçası korunmuştur. Allah bu kitabı bizi Resûlullah'a ﷺ yaklaştıran bir vesile ve ona yardım eden, onu okuyan ve yayan herkes için bir sadaka-i câriye kılsın.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasvir edilmemiştir. Kapakta akşam vakti, kerpiç duvarlı ve hurma dallarıyla örtülü küçük odalardan oluşan bir sıra yer alır: kapı eşiklerinde yanan küçük kandiller, odaların içinden süzülen sıcak sarı ışık ve kararan göğün altında etrafta yükselen hurma ağaçları.

Bu sade odalar, Resûlullah'ın ﷺ mescidinin yanındaki eşlerinin evlerini, yani Hucurât'ı hatırlatır: vahyin indiği, Mü'minlerin Annelerinin onun günlük hayatına şahit olup onu rivayet ettiği yerler. Kandillerin yumuşak ışığı ise o mütevazı evlerden yayılan ve bugün de ümmetin yolunu aydınlatan ahlâkını ve sünnetini simgeler.

Alttaki lacivert şerit, ince altın çizgilerle çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır. Bu külliyatın beş cildinin başlıkları aynı stil, boyut ve altın renkte yazılmıştır; böylece beş kitap yan yana dizildiğinde tek bir set olarak görünür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İçindekiler

Bölüm 1: Seri 31 — Sanki Onu Görüyorsun

Sanki Onu Görüyorsun — *Giriş*
1. Şemâil Nedir? — *Tirmizî'nin eş-Şemâil Kitabı*
2. Boyu ve Vücut Yapısı — *Sahîh-i Buhârî 3547*
3. Ay Gibi Bir Yüz — *Sahîh-i Buhârî 3549, 3552; Sahîh-i Müslim 2344*
4. Teninin Rengi, Saçı ve Ak Kılları — *Sahîh-i Buhârî 3547, 3558*
5. Nübüvvet Mührü — *Sahîh-i Buhârî 3541; Sahîh-i Müslim 2344*
6. Yumuşak Eli ve Güzel Kokusu — *Sahîh-i Buhârî 3561*
7. Yürüyüşü — *Tirmizî 3637, 3648*
8. Konuşması — *Sahîh-i Buhârî 3567; Tirmizî 3639*
9. Tebessümü ve Gülmesi — *Tirmizî 3641; Sahîh-i Buhârî 6092*
10. Perdesindeki Genç Kızdan Daha Hayâlı — *Sahîh-i Buhârî 3562*
11. Giyimi — *Tirmizî 1762, 994; Sahîh-i Buhârî 3551*
12. Yüzüğü, Ayakkabısı ve Sarığı — *Sahîh-i Buhârî 5872, 5857; Sahîh-i Müslim 1359*
13. Güzel Koku — *Sahîh-i Buhârî 2582*
14. "İki Siyah": Yiyeceği — *Sahîh-i Buhârî 6459*
15. Yemek Âdâbı — *Sahîh-i Buhârî 3563, 5376, 5398*
16. Sevdiği Yiyecekler — *Sahîh-i Buhârî 5431, 5379*
17. Uykusu — *Sahîh-i Buhârî 6311, 6314; Tirmizî 2377*
18. Gece Namazı: "Şükreden Bir Kul" — *Sahîh-i Buhârî 4837*
19. Zikir ve İstiğfar — *Sahîh-i Buhârî 6307*
20. Orucu — *Sahîh-i Buhârî 1969*
21. Evinde — *Sahîh-i Buhârî 676*
22. Hizmetçisiyle — *Sahîh-i Buhârî 6038*
23. Çocuklarla — *Sahîh-i Buhârî 5997, 6247*
24. Rüzgârdan Daha Cömert — *Sahîh-i Buhârî 6, 6034*
25. Cesareti — *Sahîh-i Buhârî 2908*
26. Kolay Olanı Seçmek, Affetmek — *Sahîh-i Buhârî 3560*
27. "Onun Ahlâkı Kur'an'dı" — *Sahîh-i Müslim 746; Kalem 68:4*
28. Yumuşak Huyluluk — *Âl-i İmrân 3:159; Sahîh-i Buhârî 6024*
29. "Benim Dünya ile Ne İşim Var?" — *Tirmizî 2377*
30. Âlemlere Rahmet — *Enbiyâ 21:107; Tevbe 9:128*
31. En Güzel Örnek — *Ahzâb 33:21; Kehf 18:110*
32. Onu Sevmek — *Âl-i İmrân 3:31; Sahîh-i Buhârî 15*
33. Râvilere Göre Fiziksel Özellikleri — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 3551, 5907; Sahîh-i Müslim 2330, 2339*
34. Resûlullah ﷺ ile Bir Gün — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 1146, 5216; Sahîh-i Müslim 670*
35. Hanımları, Çocukları ve Torunlarıyla — *Sahîh-i Müslim 2328, 2435; Tirmizî 3895*
36. Komşularla, Misafirlerle ve Gayrimüslimlerle — *Sahîh-i Buhârî 1312, 1356, 2916, 4372*
37. İncelenmesi Gereken Meşhur Rivayetler — *Derece tablosu; Tirmizî 3638, 3648*
38. Şemâil Hakkında Sık Sorulan Sorular — *12 soru*
39. Dersler ve Kapanış — *Tablo*
Kaynakça — Seri 31

Bölüm 2: Seri 32 — Mü'minlerin Anneleri 1

Mü'minlerin Anneleri — *Giriş*
1. Ümmehâtü'l-Mü'minîn Kimlerdir? — *Ahzâb 33:6*
2. Şeref ve Sorumluluk — *Ahzâb 33:32–33*

3. RESÛLULLAH'IN ﷺ *Evliliklerindeki Hikmet — Nisâ 4:3; Siyer kitapları*

4. EVLİLİKLERİNİN ZAMAN ÇİZELGESİ — *Şekil*
5. HATİCE: KUREYŞ'İN TEMİZ KADINI — *İbn Hişâm; İbn Sa'd*
6. BEREKETLİ BİR NİKÂH — *Siyer kitapları*
7. İLK İMAN EDEN — *Sahîh-i Buhârî 3*
8. ALLAH'TAN GELEN SELÂM — *Sahîh-i Buhârî 3820*
9. MAL VE CAN FEDAKÂRLIĞI — *Siyer kitapları*
10. SOLMAYAN SEVGİ — *Sahîh-i Buhârî 3818, 3821*
11. KADINLARIN EN HAYIRLISI — *Sahîh-i Buhârî 3432*
12. SEVDE BİNT ZEM'A: HABEŞİSTAN MUHACİRİ — *İbn Sa'd*
13. NÜBÜVVET EVİNE YOLDAŞLIK — *Sahîh-i Müslim 1463*
14. CÖMERT BİR KALP — *Sahîh-i Buhârî 5212*
15. HATIRALARDA SEVDE — *Sahîh-i Buhârî 1680, 4795*
16. ÂİŞE: SIDDÎK'IN KIZI — *Sahîh-i Buhârî 3895*
17. SEVGİ DOLU BİR YUVA — *Sahîh-i Buhârî 5133, 5228; Sahîh-i Müslim 300*
18. EN SEVİLEN İNSAN — *Sahîh-i Buhârî 3662, 3770*
19. İFK FİTNESİ — *Sahîh-i Buhârî 4750; Nûr 24:11*
20. CEBRÂİL'DEN SELÂM — *Sahîh-i Buhârî 3768*
21. EBÛ BEKİR AİLESİNİN BEREKETİ — *Sahîh-i Buhârî 334*
22. ÜMMETİN ÖĞRETMENİ — *Câmiu't-Tirmizî 3883*
23. HAFSA BİNT ÖMER — *Sahîh-i Buhârî 4005*
24. KUR'AN MUSHAFININ EMANETÇİSİ — *Sahîh-i Buhârî 4986*
25. İBADET EHLİ — *Siyer kitapları*
26. ZEYNEB BİNT HUZEYME: YOKSULLARIN ANNESİ — *İbn Hişâm; İbn Sa'd*
27. NEBÎ'NİN HANIMLARININ TERCİHİ — *Sahîh-i Buhârî 4785; Ahzâb 33:28–29*
28. NEBÎ'NİN ﷺ *Evinde Kıskançlık — Sahîh-i Buhârî 5225, 2581*

29. HANIMLARINA SALAVAT — *Sahîh-i Buhârî 3369; Ahzâb 33:56*
30. BUGÜNÜN AİLELERİ İÇİN ÖRNEK — *Ahzâb 33:21, 33:35*
31. BEŞ MÜ'MİN ANNESİNE DAİR ÖZET TABLO — *Tablo; İbn Sa'd; Zehebî*
32. NEBÎ'NİN ﷺ HANIMLARIYLA İLGİLİ ÂYETLER — *Ahzâb 33:28–53; Tahrîm 66:1–5; Sahîh-i Buhârî 4912, 4913*

33. SÜNNETİ ONLAR RİVAYET ETTİ — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 1288, 4855; Sahîh-i Müslim 746*
34. RESÛLULLAH'IN ﷺ EVLİLİKLERİNE DAİR SORULARA CEVAP — *Ahzâb 33:50–52; Sahîh-i Buhârî 5133*

35. İNCELENMESİ GEREKEN MEŞHUR RİVAYETLER — *Derece tablosu*
36. MÜ'MİNLERİN ANNELERİ HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR — *12 soru*
37. DERSLER VE KAPANIŞ — *Tablo*
KAYNAKÇA — SERİ 32

BÖLÜM 3: SERİ 32B — MÜ'MİNLERİN ANNELERİ 2

MÜ'MİNLERİN ANNELERİ — *Giriş*
1. ANNELERİMİZİN KISSASI DEVAM EDİYOR — *Ahzâb 33:34*
2. ÜMMÜ SELEME: İLK HİCRET EDEN AİLE — *İbn Hişâm*
3. MUSİBET ANINDA DUA — *Sahîh-i Müslim 918; Bakara 2:156*
4. RESÛLULLAH'IN ﷺ EVLİLİK TEKLİFİ — *Sünen-i Nesâî 3254*

5. CEBRÂİL'İ DİHYE SURETİNDE GÖRMEK — *Sahîh-i Buhârî 3634*
6. HUDEYBİYE'DE HİKMETLİ BİR ÖNERİ — *Sahîh-i Buhârî 2731*
7. EN SON VEFAT EDEN HANIM — *İbn Sa'd*
8. ZEYNEB BİNT CAHŞ: RESÛLULLAH'IN ﷺ *Kuzeni — Ahzâb 33:36*

9. EVLATLIK ÂDETİNİN KALDIRILMASI — *Ahzâb 33:5, 33:37, 33:40*
10. "BENİ ALLAH EVLENDİRDİ" — *Sahîh-i Buhârî 7420*
11. VELÎME VE HİCÂB ÂYETİ — *Sahîh-i Buhârî 4791, 4792; Ahzâb 33:53*
12. "ELİ EN UZUN OLANINIZ" — *Sahîh-i Müslim 2452*
13. CÜVEYRİYE: BENÎ MUSTALIK REİSİNİN KIZI — *Sünen-i Ebû Dâvûd 3931*
14. BİR KAVMİ HÜRRİYETE KAVUŞTURAN EVLİLİK — *Sünen-i Ebû Dâvûd 3931*
15. DAHA AĞIR GELEN ZİKİR — *Sahîh-i Müslim 2726*
16. ÜMMÜ HABÎBE: GURBETTE SEBAT — *Siyer kitapları*
17. NECÂŞÎ'NİN KIYDIĞI NİKÂH — *Sünen-i Ebû Dâvûd 2107*
18. İMAN BABADAN ÖNCE GELİR — *Siyer kitapları*
19. ÜÇ GÜNLÜK YAS — *Sahîh-i Buhârî 1280*
20. SAFİYYE BİNT HUYEY: HÂRÛN عَلَيْهِ السَّلَامُ SOYUNDAN — *Siyer kitapları*
21. AZAT EDİLDİ VE NİKÂHLANDI — *Sahîh-i Buhârî 5086, 4211*
22. "SEN BİR PEYGAMBERİN KIZISIN" — *Câmiu't-Tirmizî 3894*
23. MESCİDDE ONU ZİYARET — *Sahîh-i Buhârî 2035*
24. MEYMÛNE BİNT HÂRİS: SON HANIM — *Sahîh-i Müslim 1411; Sahîh-i Buhârî 1837*
25. TAHARET FIKHININ ÖĞRETMENİ — *Sahîh-i Buhârî 249*
26. SERİF'TE VEFAT — *Siyer kitapları*
27. NOT: MÂRİYE EL-KIBTİYYE — *Siyer kitapları*
28. "GÖZ AĞLAR, KALP HÜZÜNLENİR" — *Sahîh-i Buhârî 1303, 1043*
29. RESÛLULLAH'TAN ﷺ SONRA ANNELERİMİZ — *Ahzâb 33:53*
30. FARKLI ÇEVRELER, TEK YUVA — *Hucurât 49:13*
31. MÜ'MİNLERİN ANNELERİNE KARŞI EDEBİMİZ — *Sahîh-i Buhârî 3673, 3369*
32. ALTI MÜ'MİN ANNESİNE DAİR ÖZET TABLO — *Tablo; İbn Sa'd; Zehebî*
33. BU EVLİLİKLERDEKİ HİKMETLER — *Tablo; Ahzâb 33:37; Sünen-i Ebû Dâvûd 3931*
34. KALABALIK BİR EVDE ADALET — *Sahîh-i Buhârî 5212, 2593, 5216, 4450; Nisâ 4:129*
35. ANNELERİMİZİN MİRAS BIRAKTIĞI İLİM — *Tablo; Sahîh-i Müslim 330; Sahîh-i Buhârî 3346*
36. İNCELENMESİ GEREKEN MEŞHUR RİVAYETLER (2. BÖLÜM) — *Derece tablosu*
37. SIK SORULAN SORULAR (2. BÖLÜM) — *12 soru*
38. DERSLER VE KAPANIŞ — *Tablo*
KAYNAKÇA — SERİ 32B
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BİRİNCİ BÖLÜM

Sanki Onu Görüyorsun

Siyer-i Nebî — Seri 31

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Resûlullah'ın ﷺ Şemâili: Görünüşü, Ahlâkı ve Günlük Hayatı

SANKİ ONU GÖRÜYORSUN

Seri 1–30, ***hayat yolculuğu*** boyunca Resûlullah'ı ﷺ doğumundan vefatına kadar takip etti. Bu Seri 31 farklı bir yol izler: artık zaman çizelgesini takip etmiyor, ***onun şahsiyetini tanımaya*** çalışıyoruz — nasıl göründüğünü, nasıl yürüyüp konuştuğunu, ne yiyip ne giydiğini, nasıl uyuyup ibadet ettiğini, ailesine, hizmetçisine, çocuklara ve düşmanlarına nasıl davrandığını.

Bu ilme ***eş-Şemâil*** (vasıflar ve huylar) denir. Elimizde onun bir resmi yoktur; İslam da onu resimle tasvir etmez. Ancak sahâbîler o kadar titiz ***sözlü tasvirler*** bırakmışlardır ki okuyan onu ***sanki görüyormuş gibi*** tanıyabilir.

Bu kitapta ***sahih ve hasen*** hadisleri, özellikle Sahîh-i Buhârî, Sahîh-i Müslim ve Câmiu't-Tirmizî'den kullanacağız. Meşhur olduğu hâlde senedi zayıf olan tasvirler "Siyer Notu" kutusuna konulacaktır.

Resûlullah'ın Hayatından Bir Gün

Gecenin son üçte biri	Kalkar, misvak kullanır, ayakları şişene kadar gece namazı kılardı (Buhârî 4837)
Fecir	İki rekât sünnet, cemaatle sabah namazı; güneş yükselene kadar zikir (Müslim 670)
Kuşluk	Öğretir, misafirleri ve heyetleri kabul eder, ümmetin işlerini görürdü
Öğle	Öğle namazı; kaylûle (kısa dinlenme)
İkindi	İkindi namazı; hanımlarını ziyaret eder ve hâllerini sorardı (Buhârî 5216)
Akşam	Akşam namazı; ailesiyle birlikte
Gece	Yatsı namazı; sonrasında sohbeti sevmez, zikirle erken yatardı (Buhârî 568, 6314)

Sahih hadislerden genel bir tablo; günlük düzeni duruma, yolculuğa ve savaşa göre değişirdi.

Şekil 1: Resûlullah'ın ﷺ hayatından bir gün.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Not: Bu e-kitaptaki âyet mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Bu e-kitapta Resûlullah'ın ﷺ fiziksel özellikleri, ona duyulan saygıdan dolayı hiçbir resim kullanılmadan yalnızca sözle anlatılmıştır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞEMÂİL NEDİR?

Bu alandaki en meşhur eser, İmam Buhârî'nin talebesi ***İmam Ebû Îsâ et-Tirmizî'nin*** (ö. 279 h.) kaleme aldığı ***eş-Şemâilü'l-Muhammediyye*** adlı kitaptır. Tirmizî bu eserde Resûlullah'ın ﷺ görünüşü, giyimi, yiyeceği, ibadeti ve ahlâkı hakkında 400'den fazla rivayeti 50'yi aşkın bâb altında toplamıştır.

Onun vasıflarını neden tanımalıyız? Birincisi, ***sevgi tanımayı gerektirir***; tanımadığımız birini sevemeyiz. İkincisi, Allah onu ***en güzel örnek*** kılmıştır (Ahzâb 33:21); ona uymak için nasıl yaşadığını bilmemiz gerekir. Üçüncüsü, ahlâkının mükemmelliğini tanımak, onun gerçekten Allah'ın elçisi olduğuna dair ***imanı güçlendirir***.

Âlimler, onun fiziksel vasıflarını bilmenin kişinin ***onu rüyada tanımasına*** yardım ettiğini de söylerler. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Kim beni rüyada görürse gerçekten beni görmüştür; çünkü şeytan benim sûretime giremez" (Sahîh-i Buhârî 110).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BOYU VE VÜCUT YAPISI

On yıl boyunca Resûlullah'a رضى الله عنه hizmet eden ve onu her gün gören Enes b. Mâlik ﷺ, en kapsamlı tasviri yapmıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3547

حَدَّثَنِي ابْنُ بُكَيْرٍ، قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَصِفُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ كَانَ رَبْعَةً مِنَ الْقَوْمِ، لَيْسَ بِالطَّوِيلِ وَلاَ بِالْقَصِيرِ، أَزْهَرَ اللَّوْنِ لَيْسَ بِأَبْيَضَ أَمْهَقَ وَلاَ آدَمَ، لَيْسَ بِجَعْدٍ قَطَطٍ وَلاَ سَبْطٍ رَجِلٍ، أُنْزِلَ عَلَيْهِ وَهْوَ ابْنُ أَرْبَعِينَ، فَلَبِثَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ، وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعَرَةً بَيْضَاءَ. قَالَ رَبِيعَةُ فَرَأَيْتُ شَعَرًا مِنْ شَعَرِهِ، فَإِذَا هُوَ أَحْمَرُ فَسَأَلْتُ فَقِيلَ احْمَرَّ مِنَ الطِّيبِ.

TERCÜME:

Rebîa b. Ebû Abdirrahmân'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Enes b. Mâlik'in رضى الله عنه Nebî'yi ﷺ şöyle anlattığını işittim: ***"O, insanlar arasında orta boyluydu; ne uzun ne kısaydı. Teni parlak beyazdı; ne solgun beyaz ne de esmerdi. Saçı ne çok kıvırcık ne de dümdüzdü.*** Kırk yaşındayken kendisine vahiy indi. Mekke'de vahiy inerken on yıl, Medine'de de on yıl kaldı. ***Başında ve sakalında yirmi tane bile ak kıl yoktu."*** Rebîa dedi ki: Onun saçından bir tel gördüm, rengi kırmızımsıydı. Sorduğumda: "Güzel kokudan dolayı kızardı" denildi.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Bukair ← al-Laith b. Sa'd ← Khalid b. Yazid ← Sa'id b. Abi Hilal ← Rabi'ah b. Abi 'Abdurrahmân (Rabi'ah al-Ra'y) ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı, Hadis No. 3547; ayrıca No. 3548, 5900 ve Müslim No. 2347.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3547

BU HADİSİN DERSLERİ

Enes'in tasvirindeki anahtar kelime ***"orta"***dır: ne uzun ne kısa; ne fazla beyaz ne esmer; saçı ne kıvırcık ne düz. Sanki Allah onun bedenini, öğretisinin temeli olan ***dengeyi*** yansıtacak şekilde yaratmıştır.

SİYER NOTU: HZ. ALİ'NİN MEŞHUR TASVİRİ

Ali b. Ebû Tâlib'den رضى الله عنه rivayet edilen uzun ve meşhur bir tasvir vardır: Efendimiz ne çok uzun ne çok kısaydı, yüzü hafif yuvarlak ve beyaz-kırmızımsıydı, gözleri simsiyah ve kirpikleri uzundu, omuzları genişti ve

yürürken sanki yüksek bir yerden iniyormuş gibi sağlam adımlarla yürürdü. Ali şöyle demiştir: “Ondan önce de sonra da onun gibisini görmedim.”

Bu uzun rivayetin (Tirmizî 3638) senedi ***zayıf*** kabul edilmiştir. Ancak içeriğinin büyük kısmı, Tirmizî 3637 (hasen sahih) gibi başka sahih ve hasen rivayetlerle desteklenmektedir.

KAYNAK:
Tirmizî, eş-Şemâilü’l-Muhammediyye; Tirmizî 3637, 3638. https://sunnah.com/tirmidhi:3638

AY GİBİ BİR YÜZ

Sahâbîler Resûlullah'ın ﷺ yüzünü bildikleri en güzel kelimelerle anlatırlardı. Berâ b. Âzib رضى الله عنه şöyle dedi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3549

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ، يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَحْسَنَ النَّاسِ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُ خَلْقًا، لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلاَ بِالْقَصِيرِ.

TERCÜME:

Ebû İshak'tan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Berâ'nın رضى الله عنه şöyle dediğini işittim: ***"Resûlullah ﷺ insanların yüzü en güzeli ve yaratılışı en güzeliydi; ne çok uzun ne de kısaydı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ahmed b. Sa'id Ebû 'Abdillah ← Ishaq b. Mansur ← Ibrahim b. Yusuf ← babanya, Yusuf b. Ishaq ← Ebû Ishaq al-Sabi'i ← al-Bara' b. 'Azib رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı, Hadis No. 3549; ayrıca No. 3551, 3552 ve Müslim No. 2337.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3549

BU HADİSİN DERSLERİ

Birisi Berâ'ya: "Onun yüzü kılıç gibi (uzun ve parlak) mıydı?" diye sorduğunda şöyle cevap verdi: ***"Hayır, ay gibiydi"*** (Sahîh-i Buhârî 3552). Câbir b. Semüre رضى الله عنه de şöyle dedi: ***"Hayır, güneş ve ay gibiydi; yüzü yuvarlaktı"*** (Sahîh-i Müslim 2344).

Ebû Hüreyre رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Resûlullah'tan ﷺ daha güzel bir şey görmedim; sanki güneş yüzünde dolaşıyordu"*** (Tirmizî 3648 — senedi zayıf kabul edilmiştir, ancak anlamı Sahîh-i Müslim 2344 ile desteklenir). Yüzü ayrıca ***sevindiğinde parlardı***; Hz. Âişe'nin رضى الله عنها anlattığı gibi: "Yüzünün çizgileri ışıl ışıl parlıyordu" (Sahîh-i Buhârî 3555).

Ancak yüzünün güzelliği övünmek için değildi. Şöyle dua ederdi: "Allah'ım, yaratılışımı güzel kıldığın gibi ahlâkımı da güzel kıl" (Müsned-i Ahmed — Elbânî sahih demiştir). Onun öğretisine göre gerçek güzellik, ***kalbin ve ahlâkın güzelliğidir***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TENİNİN RENGİ, SAÇI VE AK KILLARI

Enes, onun tenini ***ezherü'l-levn*** olarak tarif etti — ne solgun ne esmer, parlak ve nurlu bir beyazlık (Sahîh-i Buhârî 3547). Saçı ***dalgalıydı***; ne kıvırcık ne dümdüz. Berâ, saçının ***kulak memelerine ulaştığını*** söyler (Sahîh-i Buhârî 3551); başka bir rivayette omuzlarına kadar uzanırdı.

Başlangıçta saçını Ehl-i kitap gibi öne salıverirdi, sonra ***saçını ortadan ayırdı*** (Sahîh-i Buhârî 3558). Saçına iyi bakar, yağlar ve tarardı; şöyle buyururdu: "Kimin saçı varsa ona ikram etsin (bakımını yapsın)" (Ebû Dâvûd 4163 — hasen sahih).

63 yaşında vefat etmesine rağmen ak kılları ***çok azdı — başında ve sakalında yirmiden az*** (Sahîh-i Buhârî 3547). Câbir b. Semüre, saçını yağladığında bu ak kılların görünmediğini söyler (Sahîh-i Müslim 2344). Ayrıca ***gür bir sakalı*** vardı.

Buradan ***dış görünüşe özen göstermenin*** sünnetin bir parçası olduğunu öğreniyoruz. İslam zühd adına dağınıklığı veya kirliliği öğretmez; Resûlullah ﷺ her zaman derli toplu, temiz ve güzel kokuluydu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NÜBÜVVET MÜHRÜ

Resûlullah'ın ﷺ iki omzu arasında ***Hâtemü'n-Nübüvve*** (Nübüvvet Mührü) denilen bir işaret vardı. Sâib b. Yezîd رضى الله عنه, küçükken teyzesinin hasta olduğu için kendisini Resûlullah'a ﷺ götürdüğünü anlatır. Efendimiz başını sıvazlayıp ona dua etti, sonra abdest aldı; Sâib abdest suyunun artığından içti, sonra arkasında durdu ve ***iki omzu arasındaki mührü gördü*** (Sahîh-i Buhârî 3541).

Câbir b. Semüre رضى الله عنه onu şöyle tarif eder: ***"Mührü omzunun yanında gördüm; güvercin yumurtası büyüklüğündeydi ve rengi bedeninin rengine benziyordu"*** (Sahîh-i Müslim 2344).

Bu mühür, önceki kitaplarda zikredilen ***nübüvvet alametlerinden*** biridir. İmam Ahmed'in el-Müsned'de rivayet ettiği Selmân-ı Fârisî رضى الله عنه kıssasında, Selmân Müslüman olmadan önce omuzlar arasındaki mühür de dahil bu alametleri aramıştır. Mühür ayrıca onun ***peygamberlerin sonuncusu*** olduğunu da hatırlatır (Ahzâb 33:40).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YUMUŞAK ELİ VE GÜZEL KOKUSU

Onunla sık sık birlikte olan Enes b. Mâlik رضى الله عنه, hissettiği iki şeyi şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3561

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ مَا مَسِسْتُ حَرِيرًا وَلاَ دِيبَاجًا أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم، وَلاَ شَمِمْتُ رِيحًا قَطُّ أَوْ عَرْفًا قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رِيحِ أَوْ عَرْفِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم.

TERCÜME:

Enes'ten رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Nebî'nin ﷺ avucundan daha yumuşak bir ipek veya dîbâc (kalın ipek) dokunmadım; Nebî'nin ﷺ kokusundan daha güzel bir koku veya rayiha da koklamadım."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Sulaiman b. Harb ← Hammad b. Zaid ← Thabit al-Bunani ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı, Hadis No. 3561; ayrıca No. 1973 ve Müslim No. 2330.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3561

BU HADİSİN DERSLERİ

Hendek'i kazan, mescidi inşa ederken taş taşıyan ve savaş meydanında kılıç tutan bir liderin eli, yine de ***ipek gibi yumuşaktı***. Bedeni de her zaman ***güzel kokuluydu*** — sadece sürdüğü kokudan değil, bedeninin kendi kokusundan.

Sahâbîler onun ***terinin inci gibi*** olduğunu ve miskten daha güzel koktuğunu söylerler. Ümmü Süleym رضى الله عنها, Efendimiz evinde uyurken terini toplamış ve onu kokuya katmıştır (Sahîh-i Müslim 2331).

Elinin yumuşaklığı, insanlara ***dokunuşunun yumuşaklığını*** da simgeler: yetimlerin başını okşar, sıkıntılı sahâbînin göğsüne dokunur ve tokalaştığında eli, karşısındaki bırakmadan bırakmazdı.

Bu yumuşak el aynı zamanda ***çalışan bir eldi***. Berâ رضى الله عنه, Hendek kazıldığı gün Resûlullah'ın ﷺ bizzat toprak taşıdığını ve tozun karnının derisini örttüğünü anlatır (Sahîh-i Buhârî 2837). Onun yumuşaklığı, hiç zahmet çekmemiş birinin yumuşaklığı değildi.

Karşılaşınca tokalaşmayı da teşvik ederdi. Şöyle buyurmuştur: ***"İki Müslüman karşılaşıp tokalaştıklarında, ayrılmadan önce ikisinin de günahları bağışlanır"*** (Ebû Dâvûd 5212; Tirmizî 2727 — hasen). Samimi bir tokalaşma, kalpleri birleştiren bir sünnettir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YÜRÜYÜŞÜ

Ali b. Ebû Tâlib رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Yürüdüğünde, sanki yokuş aşağı iniyormuş gibi öne doğru eğilirdi"*** (Tirmizî 3637 — hasen sahih). Bu, tembel veya kibirli değil, ***sağlam, enerjik ve amaçlı*** bir yürüyüşü anlatır.

Ebû Hüreyre رضى الله عنه de şöyle dedi: ***"Resûlullah'tan ﷺ daha hızlı yürüyen kimseyi görmedim; sanki yer onun için dürülüyordu. Biz (ona yetişmek için) zorlanırdık, o ise zorlanmazdı"*** (Tirmizî 3648 — senedi zayıf kabul edilmiştir, ancak anlamı yukarıdaki Ali rivayetiyle desteklenir).

Onun yürüyüşü Rahmân'ın kullarının vasfını yansıtır: ***"Rahman'ın kulları yeryüzünde mütevazı yürürler"*** (Furkân 25:63) — Tefsîr-i İbn Kesîr 25:63.

Sağlam ama kibirsiz, hızlı ama acelesiz yürümek — işte onun öğrettiği ***denge*** budur. Bir Müslüman salınarak veya gösteriş yaparak değil, bir amaçla yürür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KONUŞMASI

Hz. Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: ***"Nebî ﷺ öyle konuşurdu ki biri kelimelerini saymak istese sayabilirdi"*** (Sahîh-i Buhârî 3567). Hadisleri hızlı hızlı anlatan bir adamı şöyle uyardı: "Resûlullah ﷺ sizin gibi peş peşe hızlı konuşmazdı."

Başka bir rivayette şöyle dedi: ***"Açık ve net konuşurdu; yanında oturan onu ezberleyebilirdi"*** (Tirmizî 3639 — sahih). Enes رضى الله عنه de onun anlaşılsın diye ***önemli sözleri üç kez tekrarladığını*** söyler (Sahîh-i Buhârî 95).

Ayrıca ***asla kötü söz söylemezdi***. Abdullah b. Amr رضى الله عنهما şöyle dedi: "Nebî ﷺ ne çirkin sözlüydü ne de kasten çirkin söz söylerdi"; Efendimiz de şöyle buyururdu: ***"Sizin en hayırlınız ahlâkı en güzel olanınızdır"*** (Sahîh-i Buhârî 3559).

Onun konuşma tarzı ***etkili iletişimin bir modelidir***: yavaş, açık, önemli konularda tekrarlı ve kaba sözlerden daima uzak. Öğretmenler, anne-babalar ve yöneticiler ondan çok şey öğrenebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TEBESSÜMÜ VE GÜLMESİ

Abdullah b. Hâris b. Cez' رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Resûlullah'tan ﷺ daha çok tebessüm eden kimseyi görmedim"*** (Tirmizî 3641 — hasen). Risâletin o ağır yükünü taşımasına rağmen insanları daima ***güler yüzle*** karşılardı.

Ancak gülmesi ***ölçülüydü***. Hz. Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: ***"Nebî'nin ﷺ küçük dili görünecek şekilde kahkahayla güldüğünü hiç görmedim; o sadece tebessüm ederdi"*** (Sahîh-i Buhârî 6092). Bazen gerçekten sevindiğinde azı dişleri görünecek kadar gülerdi.

Ayrıca ***tebessümün sadaka olduğunu*** öğretmiştir: "Kardeşinin yüzüne tebessüm etmen sadakadır" (Tirmizî 1956 — hasen). Cerîr b. Abdullah رضى الله عنه şöyle dedi: "Müslüman olduğumdan beri Resûlullah ﷺ beni ne zaman görse bana tebessüm etti" (Sahîh-i Buhârî 3035).

Efendimiz ***şakalaşırdı*** da, fakat şakası asla yalan içermezdi. Yaşlı bir kadın cennete girip girmeyeceğini sordu; Efendimiz ona şaka yollu yaşlı kadınların cennete girmeyeceğini söyledi — yani orada yeniden gençleştirileceklerdi (Şemâil-i Tirmizî — Elbânî hasen demiştir). Onun şakası ***incitmeden sevindirirdi***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

PERDESİNDEKİ GENÇ KIZDAN DAHA HAYÂLI

Resûlullah'ın ﷺ en belirgin vasıflarından biri ***hayâ*** idi. Ebû Saîd el-Hudrî رضى الله عنه bunu şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3562

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عُتْبَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا.

TERCÜME:

Ebû Saîd el-Hudrî'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Nebî ﷺ, perdesinin ardındaki genç bir kızdan daha hayâlıydı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Musaddad b. Musarhad ← Yahya b. Sa'id al-Qattan ← Şu'bah b. al-Hajjaj ← Katâde b. Di'amah ← 'Abdullah b. Abi 'Utbah ← Ebû Sa'id al-Khudri رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı, Hadis No. 3562; ayrıca No. 6102 ve Müslim No. 2320.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3562

BU HADİSİN DERSLERİ

O dönemde perdesindeki genç kızlar çok utangaç olur, nadiren dışarı çıkar ve yabancılarla nadiren konuşurlardı. Resûlullah ﷺ ***bundan da hayâlıydı***. Aynı rivayette Ebû Saîd şunu ekler: ***"Bir şeyden hoşlanmadığında bunu yüzünden anlardık"*** (Sahîh-i Buhârî 6102) — insanların önünde sert bir şekilde azarlamazdı.

Bu hayâ, Allah'ın hakkı çiğnendiğinde onun ***doğruyu açıkça ve kararlılıkla söylemesine*** engel olmazdı. Onun hayâsı soylu bir hayâydı: insanları incitmekten, onları mahcup etmekten ve Allah'tan hayâ. Şöyle buyurmuştur: ***"Hayâ imandandır"*** (Sahîh-i Buhârî 24).

Birinin hatasını düzeltmesi gerektiğinde çoğu zaman isim vermeden şöyle derdi: ***"Bazı kimselere ne oluyor ki şöyle şöyle yapıyorlar?"*** İşte başkalarının onurunu koruyan uyarı âdâbı budur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GİYİMİ

Ümmü Seleme رضى الله عنها şöyle dedi: ***"Resûlullah'ın ﷺ en sevdiği elbise gömlekti (kamîs)"*** (Tirmizî 1762 — hasen). Kamîs, bedeni tam örten ve giyilmesi kolay uzun bir elbisedir.

Ayrıca ***beyaz elbiseyi*** tavsiye ederdi: "Beyaz elbiselerinizi giyin; çünkü o, elbiselerinizin en hayırlılarındandır. Ölülerinizi de onunla kefenleyin" (Tirmizî 994 — hasen). Bununla birlikte başka renkler de giyerdi; Berâ رضى الله عنه onu ***kırmızı bir hulle*** içinde görmüş ve şöyle demiştir: "Ondan daha güzel bir şey görmedim" (Sahîh-i Buhârî 3551).

Giyimi ***sade ve temizdi***; ne lüks ne de yırtık pırtık. Erkeklerin ipek ve altın giymesini, kibirle elbiseyi yerde sürümesini yasakladı. Yeni elbise giyerken Allah'a şükür ifadesi olarak okunacak duayı da öğretti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YÜZÜĞÜ, AYAKKABISI VE SARIĞI

Resûlullah ﷺ hükümdarlara mektup yazmak istediğinde (Seri 17), onların mühürsüz mektup kabul etmedikleri kendisine bildirildi. Bunun üzerine üzerine ***"Muhammed Resûlullah"*** yazısı kazınmış ***gümüş bir yüzük*** yaptırdı. Enes şöyle dedi: "Sanki hâlâ parmağındaki o yüzüğün parıltısını görüyorum" (Sahîh-i Buhârî 5872).

Yüzük, kaşı dahil ***tamamen gümüştendi*** (Sahîh-i Buhârî 5870). Altın yüzük takmaz ve erkeklerin takmasını yasaklardı. Âlimler, Allah'ın ismine saygıdan dolayı yazının üç satır hâlinde dizildiğini söylerler: üstte "Allah", ortada "Resûl", altta "Muhammed".

Ayakkabısı ***iki kayışlı bir çift nalın*** idi (Sahîh-i Buhârî 5857). Mekke'nin fethi günü başında ***siyah bir sarıkla*** hutbe okudu (Sahîh-i Müslim 1359). Bütün bunlar, onun zamanındaki sıradan bir Arap gibi, ***lükssüz ve kibirsiz*** giyindiğini gösterir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GÜZEL KOKU

Resûlullah ﷺ ***güzel kokuyu*** çok severdi. Enes b. Mâlik رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Nebî ﷺ (hediye edilen) güzel kokuyu asla geri çevirmezdi"*** (Sahîh-i Buhârî 2582). En güzel kokuyu sürünürdü; Hz. Âişe saçının ayrımında miskin parıltısını görmüştü.

Sahâbîler, geçtiği yolu bıraktığı ***güzel kokudan*** tanırlardı. Câbir b. Semüre رضى الله عنه, küçükken Efendimizin yanağını okşadığını ve elini sanki bir koku kabından yeni çıkmış gibi serin ve güzel kokulu hissettiğini anlatır (Sahîh-i Müslim 2329).

Özellikle mescide ve cuma namazına giderken güzel koku sürünmek ***sünnettir***. Bu, başkalarına saygıdır ve buluşmaları daha hoş kılar. Ancak kadınların, evden çıkarken yabancı erkeklerin duyabileceği koku sürünmelerini yasaklamıştır.

"İKİ SİYAH": YİYECEĞİ

Bütün Arap Yarımadası'nın lideri nasıl yemek yerdi? Hz. Âişe رضى الله عنها şaşırtıcı bir cevap verir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 6459

حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأُوَيْسِيُّ، حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلاَلِ ثَلاَثَةَ أَهِلَّةٍ فِي شَهْرَيْنِ، وَمَا أُوقِدَتْ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم نَارٌ. فَقُلْتُ مَا كَانَ يُعِيشُكُمْ قَالَتِ الأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلاَّ أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جِيرَانٌ مِنَ الأَنْصَارِ كَانَ لَهُمْ مَنَائِحُ، وَكَانُوا يَمْنَحُونَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَبْيَاتِهِمْ، فَيَسْقِينَاهُ.

TERCÜME:

Hz. Âişe'den رضى الله عنها rivayet edildiğine göre Urve'ye şöyle dedi: "Kız kardeşimin oğlu! ***Hilali görürdük, sonra bir hilal daha, sonra bir hilal daha — iki ayda üç hilal — ve Resûlullah'ın ﷺ evlerinde ateş yakılmazdı.***" Ben: "Peki sizi ne geçindiriyordu?" diye sordum. Şöyle dedi: ***"İki siyah: hurma ve su.*** Ancak Resûlullah'ın ﷺ Ensar'dan sağmal develeri olan komşuları vardı; evlerinden Resûlullah'a ﷺ süt gönderirlerdi, o da bize ondan içirirdi."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abd al-'Aziz b. 'Abdullah al-Uwaisi ← 'Abd al-'Aziz b. Abi Hazim ← bapanya, Ebû Hazim Salamah b. Dinar ← Yazid b. Ruman ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah Ummul Mu'minin رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'r-Rikâk, Nebî'nin ﷺ ve ashabının nasıl yaşadığı bâbı, Hadis No. 6459; ayrıca No. 2567 ve Müslim No. 2972.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:6459

BU HADİSİN DERSLERİ

Mutfakta iki ay boyunca ateş yanmadı — pişmiş ekmek yok, pişmiş et yok. Sadece hurma ve su. Bu, gücü yetmediğinden değildi; büyük ganimetler ve zekâtlar onun elinden geçti, fakat hepsi fakirlere, sahâbîlere ve ümmetin ihtiyaçlarına dağıtıldı.

Hz. Âişe şöyle de dedi: ***"Muhammed ﷺ ailesi, Medine'ye geldiğinden vefatına kadar üç gün art arda buğday ekmeğiyle hiç doymadı"*** (Sahîh-i Buhârî 5416). Yine de hiç şikâyet etmezdi. Ayrıca ***Ensar komşularının*** onun eviyle sütlerini nasıl paylaştığına dikkat edin — birbirine yardım eden bir toplum.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Bizim için ders: yemekte ölçülü olmak sadece sünnet değil, aynı zamanda ***sağlıklıdır***. Şöyle buyurmuştur: “Âdemoğlu midesinden daha kötü bir kap doldurmamıştır… üçte biri yemeğe, üçte biri içeceğe, üçte biri de nefese” (Tirmizî 2380 — sahih).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YEMEK ÂDÂBI

Resûlullah'ın ﷺ çok güzel bir yemek âdâbı vardı. Birincisi, ***hiçbir yemeği kötülemezdi***:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3563

حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ مَا عَابَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم طَعَامًا قَطُّ، إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِلاَّ تَرَكَهُ.

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Nebî ﷺ hiçbir yemeği asla kötülemedi. Hoşlanırsa yer, hoşlanmazsa bırakırdı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Ali b. al-Ja'd ← Şu'bah b. al-Hajjaj ← Sulaiman al-A'maş ← Ebû Hazim al-Aşja'i ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı, Hadis No. 3563; ayrıca No. 5409 ve Müslim No. 2064.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3563

BU HADİSİN DERSLERİ

Efendimizin üvey oğlu Ömer b. Ebû Seleme رضى الله عنهما, küçükken elinin kabın her yerinde dolaştığını anlatır. Efendimiz onu yumuşakça uyardı: ***"Evlat! Besmele çek, sağ elinle ye ve önünden ye"*** (Sahîh-i Buhârî 5376). Ömer şöyle dedi: "O günden sonra hep böyle yedim."

Şöyle de buyurmuştur: ***"Ben yaslanarak yemem"*** (Sahîh-i Buhârî 5398) — tevazu alameti. Üç parmakla yer, yemekten sonra parmaklarını yalar ve bitirince Allah'a hamdederdi. Ayrıca ***topluca yemeyi*** severdi; çünkü bereket birlikte yemektedir.

Bu âdâbı uygulamak çok kolaydır, ama etkisi büyüktür: ***şükretmek, rızka saygı duymak ve yemeği hazırlayanın gönlünü korumak***. Yemeği kötülemek, onu zahmetle hazırlayan eşin, annenin veya ev sahibinin kalbini kırabilir.

Ayrıca ***yemeği paylaşmayı*** öğretti. Şöyle buyurdu: ***"İki kişinin yemeği üç kişiye, üç kişinin yemeği dört kişiye yeter"*** (Sahîh-i Buhârî 5392). Yemeğin bereketi çokluğunda değil, ***birlikte olmakta ve şükretmektedir***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Kültürümüzde, meşguliyet ve cihazlar yüzünden ailece tek sofrada yemek giderek azalıyor. Birlikte yemek sünnetini — besmeleyle başlamak, sağ elle ve önünden yemek — yeniden canlandırmak, aile bağlarını güçlendirmenin kolay bir yoludur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SEVDİĞİ YİYECEKLER

Hz. Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: ***"Resûlullah ﷺ tatlıyı ve balı severdi"*** (Sahîh-i Buhârî 5431). Enes رضى الله عنه de bir terzinin davetinde onun kabın içinde ***kabağı aradığını*** görmüş ve şöyle demiştir: "O günden beri kabağı severim" (Sahîh-i Buhârî 5379).

Ayrıca ***sütü***, ***hurmayı***, ***sirkeyi*** — "Katıkların en güzeli sirkedir" buyurmuştur (Sahîh-i Müslim 2051) — ve ***kol etini*** severdi. Orucunu taze hurmayla, yoksa kuru hurmayla, o da yoksa suyla açardı.

Enes'in tavrına dikkat edin: ***Resûlullah'a ﷺ olan sevgisinden dolayı onun sevdiğini sevdi***, isterse sadece kabak olsun. İşte gerçek sevgi budur — sadece sözle değil, küçük şeylerde bile sevdiğine benzeme arzusuyla.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UYKUSU

Resûlullah ﷺ ***yatsıdan önce uyumayı ve sonrasında sohbet etmeyi sevmezdi*** (Sahîh-i Buhârî 568).

Gece namazına kalkabilmek için erken yatardı. Uyumak istediğinde elini yanağının altına koyar ve şöyle dua ederdi: ***"Bismike'llâhümme emûtü ve ahyâ"*** — "Allah'ım, Senin adınla ölür ve dirilirim" (Sahîh-i Buhârî 6314).

Sahâbîlere de yatmadan önce abdest almayı, ***sağ tarafa yatmayı*** ve kendini Allah'a teslim etme duasını okumayı öğretti: "Allah'ım, kendimi Sana teslim ettim…" (Sahîh-i Buhârî 6311). Uyandığında şöyle derdi: "Bizi öldürdükten sonra dirilten Allah'a hamdolsun; dönüş O'nadır" (Sahîh-i Buhârî 6314).

Yatağı ise ***çok sadeydi***. Abdullah b. Mes'ûd رضى الله عنه, onun bir hasır üzerinde uyuduğunu ve hasırın ***böğründe iz bıraktığını*** anlatır. Sahâbîler ona bir döşek teklif edince şöyle buyurdu: ***"Benim dünya ile ne işim var?"*** (Tirmizî 2377 — hasen). Bu hadise 29. bölümde döneceğiz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GECE NAMAZI: "ŞÜKREDEN BİR KUL"

Gece, insanlar uyurken Resûlullah ﷺ Rabbine yakarmak için kalkardı. Hz. Âişe رضى الله عنها şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4837

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى، أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ، سَمِعَ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لِمَ تَصْنَعُ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلاَ أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا. فَلَمَّا كَثُرَ لَحْمُهُ صَلَّى جَالِسًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ، فَقَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ.

TERCÜME:

Hz. Âişe'den رضى الله عنها rivayet edildiğine göre Nebî ﷺ ***gece o kadar uzun namaz kılardı ki ayakları çatlardı (şişerdi)***. Âişe: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamışken bunu niçin yapıyorsun?" diye sordu. Şöyle cevap verdi: ***"Şükreden bir kul olmayı sevmeyeyim mi?"*** (Yaşlılığında) bedeni ağırlaşınca oturarak namaz kılar, rükûa varmak isteyince kalkar, okur, sonra rükûa varırdı.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): al-Hasan b. 'Abd al-'Aziz ← 'Abdullah b. Yahya ← Haiwah b. Şuraih ← Ebû al-Aswad Muhammed b. 'Abdurrahmân ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah Ummul Mu'minin رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu't-Tefsîr, Fetih Sûresi, Hadis No. 4837; ayrıca No. 1130, 4836 ve Müslim No. 2820.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4837

BU HADİSİN DERSLERİ

Hz. Âişe'nin sorusu çok yerindeydi: bütün günahlar bağışlanmışsa neden bu kadar zahmet? Efendimizin cevabı ibadet anlayışımızı değiştirir: ***ibadet sadece günahın kefareti değil, şükrün ifadesidir***. Alınan nimet çoğaldıkça gösterilmesi gereken şükür de çoğalır.

Gece namazı ***uzundu***: bir rekâtta Bakara, Nisâ ve Âl-i İmrân'ı okuduğu olmuştur (Sahîh-i Müslim 772). Fakat yaşlılığında bedeni ağırlaşınca oturarak kıldı — ibadetin güce göre ayarlandığını, ***ama terk edilmediğini*** gösterir.

Meşgul ve yorgun olan bizlere onun tavsiyesi şudur: ***Allah'ın en sevdiği amel, az da olsa devamlı olanıdır*** (Sahîh-i Buhârî 6464). Uyumadan önce veya sabahtan önce istikrarla kılınan iki rekât, ara sıra kılınan uzun bir namazdan daha hayırlıdır.

ZİKİR VE İSTİĞFAR

Resûlullah ﷺ her hâlinde ***Allah'ı daima anardı*** — kalkarken, uyurken, eve girip çıkarken, yemek yerken, elbise giyerken, bineğe binerken ve yolculukta. Hz. Âişe şöyle dedi: "Nebî ﷺ her hâlinde Allah'ı zikrederdi" (Sahîh-i Müslim 373).

Masum olduğu hâlde ***günde yetmişten fazla istiğfar ederdi***. Şöyle buyurmuştur: ***"Allah'a yemin ederim ki ben günde yetmiş defadan fazla Allah'tan bağışlanma diler ve O'na tövbe ederim"*** (Sahîh-i Buhârî 6307).

İnsanların en şereflisi bu kadar istiğfar ediyorsa, hatalarla dolu olan bizler ne yapmalıyız? İstiğfar sadece büyük günahlar için değildir; o, kalbi temizleyen, rızık kapılarını açan ve Allah'a yaklaştıran bir ***hayat tarzıdır***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ORUCU

Hz. Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: ***"Resûlullah ﷺ bazen oruç tutardı, öyle ki artık hiç bırakmayacak derdik; bazen de tutmazdı, öyle ki artık hiç tutmayacak derdik. Ramazan dışında bir ayın tamamını oruçlu geçirdiğini görmedim; hiçbir ayda da Şaban'dan daha çok oruç tuttuğunu görmedim"*** (Sahîh-i Buhârî 1969).

Ayrıca amellerin o günlerde Allah'a arz edilmesinden dolayı ***pazartesi ve perşembe*** günleri ile ***her ay üç gün*** oruç tutardı. Pazartesi hakkında şöyle buyurmuştur: "O, doğduğum ve peygamber olarak gönderildiğim gündür" (Sahîh-i Müslim 1162).

Ancak ***aşırılığı yasaklardı***. Bazı sahâbîler ara vermeden her gün oruç tutmak isteyince onları yasakladı ve kendisinin oruç tutup açtığını, gece namaz kılıp uyuduğunu ve evlendiğini; kim onun sünnetinden yüz çevirirse ondan olmadığını bildirdi (Sahîh-i Buhârî 5063).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EVİNDE

Resûlullah ﷺ evinde nasıldı? Esved, Hz. Âişe'ye رضى الله عنها sordu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 676

حَدَّثَنَا آدَمُ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَصْنَعُ فِي بَيْتِهِ قَالَتْ كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ ـ تَعْنِي خِدْمَةَ أَهْلِهِ ـ فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ.

TERCÜME:

Esved'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Hz. Âişe'ye رضى الله عنها: "Nebî ﷺ evinde ne yapardı?" diye sordum. Şöyle dedi: ***"Ailesinin işlerine yardım ederdi*** — yani ailesine hizmet ederdi — ***namaz vakti gelince de namaza çıkardı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Adam b. Abi Iyas ← Su'bah b. al-Hajjaj ← al-Hakam b. 'Utaibah ← Ibrahim al-Nakha'i ← al-Aswad b. Yazid ← 'A'işah Ummul Mu'minin رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Ezân, Ailesinin işiyle meşgulken kamet getirilen kimse bâbı, Hadis No. 676; ayrıca No. 5363, 6039.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:676

BU HADİSİN DERSLERİ

Başka bir rivayette Hz. Âişe, onun ***kendi elbisesini diktiğini, ayakkabısını tamir ettiğini ve keçisini sağdığını*** söyler (Müsned-i Ahmed — sahih). Devlet başkanı, ordu komutanı ve Allah'ın Resûlü — ama evinde ***yardım eden ve yük olmayan bir eşti***.

Hanımlarıyla da ***şakalaşır ve yakınlık gösterirdi***: Hz. Âişe ile koşu yarışı yaptı (Ebû Dâvûd 2578 — sahih), Âişe'nin içtiği yerden içti ve anlattıklarını sabırla dinledi. Onun evi ***sevgi, şaka ve karşılıklı saygıyla*** doluydu.

Bugünün kocaları için bu açık bir örnektir: ***ev işlerine yardım etmek erkeğin onurunu düşürmez***, aksine insanların en şereflisinin sünnetine uymaktır. Ezan okununca da hepsini bırakıp namaza giderdi — ***aile hakkı ile Allah hakkı arasında*** denge.

Evi yemek bakımından da çok sadeydi. Hz. Âişe رضى الله عنها, Nebî'nin ﷺ evlerinde yemek pişirmek için bir iki ay ateş yakılmadan geçebildiğini; hurma ve suyla yaşadıklarını söyler (Sahîh-i Buhârî 2567). Yine de o ev rıza, zikir ve sevgiden hiç boş kalmadı.

Bizim için bu bir hatırlatmadır: bir evin değeri büyüklüğü ve eşyasıyla değil, içinde yaşayanların ***imanı, merhameti ve ahlâkıyla*** ölçülür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİZMETÇİSİYLE

Enes b. Mâlik رضى الله عنه, annesi Ümmü Süleym onu Efendimize getirdiğinde on yaşında Resûlullah'a ﷺ hizmet etmeye başladı. On yıl sonra şu şahitliği yaptı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 6038

حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، سَمِعَ سَلاَّمَ بْنَ مِسْكِينٍ، قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا، يَقُولُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ خَدَمْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي أُفٍّ. وَلاَ لِمَ صَنَعْتَ وَلاَ أَلاَّ صَنَعْتَ.

TERCÜME:

Enes'ten رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Nebî'ye ﷺ on yıl hizmet ettim; bana bir kez bile 'öf' demedi; 'Bunu niçin yaptın?' ya da 'Bunu niçin yapmadın?' demedi."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Musa b. Isma'il ← Sallam b. Miskin ← Thabit al-Bunani ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Edeb, Güzel ahlâk ve cömertlik bâbı, Hadis No. 6038; ayrıca No. 2768 ve Müslim No. 2309.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:6038

BU HADİSİN DERSLERİ

On yıl — bir çocuğun türlü hatalarıyla dolu binlerce gün — ama ***bir kez bile*** "öf" demedi ya da "neden böyle yaptın?" diye sorgulamadı. Bir rivayette Enes bir iş için gönderildi, fakat çarşıda çocuklarla oynamaya daldı. Resûlullah ﷺ geldi, arkasından ensesini tuttu ***tebessüm ederek*** şöyle sordu: "Üneys! Sana söylediğim yere gittin mi?" (Sahîh-i Müslim 2310).

Bugün pek çok kişinin evinde yardımcısı veya çalışanı var. Resûlullah'ın ﷺ örneği şunu öğretir: ***onların hatalarına sabretmek***, sövmemek, aşağılamamak ve onlara aileden biri gibi davranmak. Şöyle buyurmuştur: "Onlar (hizmetçiler) kardeşlerinizdir, sorumluluğunuz altındadırlar… onlara yediğinizden yedirin, giydiğinizden giydirin" (Sahîh-i Buhârî 30).

Ebû Mes'ûd el-Ensârî رضى الله عنه bir gün kölesini dövüyordu. Birden arkasından bir ses işitti: ***"Bil ki ey Ebû Mes'ûd, Allah'ın sana gücü, senin ona olan gücünden daha fazladır."*** Bir de baktı ki bu Resûlullah ﷺ. Ebû Mes'ûd hemen o köleyi Allah rızası için azat etti (Sahîh-i Müslim 1659).

Bugün bu öğreti ev yardımcılarına, işçilere ve çalışanlara da uygulanır. Şöyle buyurmuştur: ***"İşçiye ücretini teri kurumadan verin"*** (İbn Mâce 2443 — sahih). Başkaları üzerindeki yetki, hesabı sorulacak bir ***emanettir***.

ÇOCUKLARLA

Resûlullah ﷺ ***çocukları çok severdi***. Ebû Hüreyre رضى الله عنه, onun Akra‘ b. Hâbis’in yanında torunu Hasan b. Ali’yi öptüğünü anlatır. Akra‘: “Benim on çocuğum var, hiçbirini öpmedim” dedi. Efendimiz ona baktı ve şöyle buyurdu: ***“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz”*** (Sahîh-i Buhârî 5997).

Yanlarından geçerken ***çocuklara selâm verirdi*** — Enes رضى الله عنه bu sünneti sürdürmüş ve şöyle demiştir: “Nebî ﷺ böyle yapardı” (Sahîh-i Buhârî 6247). Çocukların yanaklarını tek tek okşar (Sahîh-i Müslim 2329), bir bebeğin ağladığını duyunca annesi üzülmesin diye namazı kısaltırdı (Sahîh-i Buhârî 707).

Bir keresinde ***torunu Ümâme’yi kucağında taşıyarak*** namaz kıldı; secdeye varınca onu yere bırakır, kalkınca tekrar kucağına alırdı (Sahîh-i Buhârî 516). Çocuklar bir rahatsızlık değil, ***sevilen bir emanet*** olarak görülürdü.

RÜZGÂRDAN DAHA CÖMERT

İbn Abbâs رضى الله عنهما şöyle dedi: ***"Resûlullah ﷺ insanların en cömerdiydi; en cömert olduğu zaman da Ramazan'da Cebrâil'in onunla buluştuğu zamandı... Resûlullah ﷺ hayır konusunda esen rüzgârdan daha cömertti"*** (Sahîh-i Buhârî 6).

Câbir رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Nebî'den ﷺ bir şey istenip de 'hayır' dediği hiç olmadı"*** (Sahîh-i Buhârî 6034). Bir şeyi yoksa daha sonra vermeyi vaat eder ya da isteyene güzelce dua ederdi. Bir keresinde bir adama ***bir vadi dolusu koyun*** verdi; adam kavmine dönüp şöyle dedi: "Müslüman olun; çünkü Muhammed fakirlikten korkmayan birinin verişi gibi veriyor" (Sahîh-i Müslim 2312).

Onun cömertliği övgü kazanmak için değil, ***Allah'ın vaadine olan yakîninden*** dolayıydı: mal sadakayla eksilmez. Fakir yaşaması malı olmadığından değil, ***hepsini verdiğindendi***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CESARETİ

Enes رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Nebî ﷺ insanların en iyisi ve en cesuruydu."*** Bir gece Medine halkı korkunç bir sesle irkildi. Sesin geldiği yöne çıktılar, fakat ***Resûlullah ﷺ onlardan önce oraya varmıştı***; Ebû Talha'nın eğersiz atına binmiş, kılıcı boynunda asılıydı ve şöyle diyordu: "Korkmayın, korkmayın" (Sahîh-i Buhârî 2908).

Meşhur bir kahraman olan Ali b. Ebû Tâlib رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Savaş kızıştığında Resûlullah'ın ﷺ arkasına sığınırdık; düşmana ondan daha yakın kimse olmazdı"*** (Müsned-i Ahmed — sahih).

Huneyn'de pek çok kişi kaçarken o katırının üzerinde sebat etti ve şöyle seslendi: "Ben yalancı olmayan Peygamberim" (Seri 22).

Onun cesareti ***şefkatle*** birleşmişti: tehlikeye gösteriş için değil, başkalarını korumak için göğüs gerdi. Gerçek lider tehlike anında arkada saklanmaz, ***önde durur***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KOLAY OLANI SEÇMEK, AFFETMEK

Hz. Âişe'nin رضى الله عنها sık sık birlikte andığı iki vasıf ***kolaylaştırmak*** ve ***affetmekti***:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3560

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ أَنَّهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلاَّ أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا، مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لِنَفْسِهِ، إِلاَّ أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ بِهَا.

TERCÜME:

Hz. Âişe'den رضى الله عنها rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Resûlullah ﷺ iki şey arasında serbest bırakıldığında, günah olmadığı sürece mutlaka kolay olanını seçerdi. Eğer günah ise, insanların ondan en uzak olanı o olurdu. Resûlullah ﷺ kendi nefsi için asla intikam almadı; ancak Allah'ın yasakları çiğnendiğinde Allah için cezalandırırdı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Yusuf al-Tinnisi ← Imam Malik b. Anas ← Ibn Şihab al-Zuhri ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah Ummul Mu'minin رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı, Hadis No. 3560; ayrıca No. 6126, 6786 ve Müslim No. 2327.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3560

BU HADİSİN DERSLERİ

Ona eziyet edenlerin ne kadar çok olduğuna bakın: taş atan Tâif halkı (Seri 5), onu kovan ve onunla savaşan Kureyş, onu zehirleyen Yahudi kadın (Seri 16), cübbesini sertçe çeken bedevi. Fakat o ***kendi nefsi için intikam almadı***. Mekke'nin fethi günü düşmanlarına şöyle dedi: "Gidin, hepiniz serbestsiniz" (Seri 21).

Ancak onun affı ***zayıflık değildi***. Allah'ın yasakları çiğnendiğinde — adalet bozulduğunda, zayıfa zulmedildiğinde — kararlılıkla hareket ederdi. Bir Müslüman kendisine yapılan hatayı affeder, fakat ***Allah'ın hakkını ve başkalarının hakkını savunur***.

Enes رضى الله عنه, bir bedevinin Efendimizin cübbesini boynunda iz bırakacak kadar sertçe çektiğini ve Allah'ın malından kendisine verilmesini istediğini anlatır. Nebî ﷺ ona döndü, ***tebessüm etti*** ve kendisine bir şey verilmesini emretti (Sahîh-i Buhârî 3149).

İşte bugün ihtiyaç duyduğumuz denge budur: kişisel meselelerde kolaylaştırıcı ve affedici, adaleti ve Allah'ın sınırlarını korumakta ise kararlı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"ONUN AHLÂKI KUR'AN'DI"

Allah, Resûlünün ahlâkını bizzat övmüştür: ***"Şüphesiz sen büyük bir ahlaka sahipsindir"*** (Kalem 68:4) — Tefsîr-i İbn Kesîr 68:4.

Sa'd b. Hişâm, Hz. Âişe'ye رضى الله عنها Resûlullah'ın ﷺ ahlâkını sorduğunda, Âişe ona: "Sen Kur'an okumuyor musun?" diye sordu. Sa'd: "Evet" dedi. Âişe şöyle dedi: ***"Allah'ın Nebî'sinin ﷺ ahlâkı Kur'an'dı"*** (Sahîh-i Müslim 746).

Yani: Kur'an'ın her emrini ***yaşardı***; her yasağından ***kaçınırdı***; Kur'an'ın övdüğü her güzel vasıf onda vardı. O, ***yeryüzünde yürüyen Kur'an*** idi. Onun ahlâkını tanımak için Kur'an'ı okuyun; Kur'an'ı anlamak için onun hayatına bakın.

Kendisi şöyle buyurmuştur: ***"Ben ancak güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim"*** (el-Edebü'l-Müfred 273 — sahih). Ahlâk dinin sadece bir tamamlayıcısı değil, onun gönderilişinin ***temel amacıdır***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YUMUŞAK HUYLULUK

Allah, insanların Resûlullah'a ﷺ neden ısındığının sırrını açıklar: ***"Allah'ın rahmetinden dolayı, sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalbli olsaydın, şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi"*** (Âl-i İmrân 3:159) — Tefsîr-i İbn Kesîr 3:159.

Bir grup Yahudi onun yanına girip alaycı bir şekilde: "es-Sâmu aleyküm" (ölüm üzerinize olsun) diye selâm verdi. Hz. Âişe öfkeyle karşılık verdi. Efendimiz şöyle buyurdu: ***"Yavaş ol ey Âişe! Allah her işte yumuşaklığı sever"*** (Sahîh-i Buhârî 6024). Kendisi sadece: "Ve aleyküm" (sizin üzerinize de) diye cevap verdi.

Bir bedevi mescide küçük abdestini yaptı. Sahâbîler onu azarlamak için kalktılar, fakat Efendimiz: "Onu bırakın" dedi, sonra üzerine bir kova su dökülmesini emretti ve şöyle buyurdu: ***"Siz kolaylaştırıcı olarak gönderildiniz, zorlaştırıcı olarak değil"*** (Sahîh-i Buhârî 220). Bedevi daha sonra şöyle dua etti: "Allah'ım, bana ve Muhammed'e merhamet et."

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"BENİM DÜNYA İLE NE İŞİM VAR?"

Abdullah b. Mes'ûd رضى الله عنه şöyle dedi: Resûlullah ﷺ bir hasır üzerinde uyudu ve kalktığında ***böğründe hasırın izi vardı***. "Ey Allah'ın Resûlü! Sana bir döşek hazırlasak?" dedik. Şöyle buyurdu: ***"Benim dünya ile ne işim var? Ben bu dünyada bir ağacın altında gölgelenip sonra onu bırakıp giden bir yolcu gibiyim"*** (Tirmizî 2377 — hasen sahih).

Ömer b. Hattâb رضى الله عنه bir gün onun odasına girdi ve onu altında hiçbir şey olmayan bir hasırın üzerinde, içi lif dolu deri bir yastıkla, böğründe hasırın iziyle yatarken gördü. Ömer ağladı ve şöyle dedi: "Kisrâ ve Kayser bolluk içinde yaşıyor, sen ise Allah'ın Resûlüsün!" Efendimiz şöyle buyurdu: ***"Dünya onların, ahiret bizim olsun istemez misin?"*** (Sahîh-i Buhârî 4913).

İbn Ömer'e de şöyle tavsiye etmiştir: ***"Dünyada bir garip veya bir yolcu gibi ol"*** (Sahîh-i Buhârî 6416). Onun zühdü nimetten nefret ettiği için değil, ***kalbinin ahirete bağlı olmasından*** dolayıydı. Dünya kısa bir gölgelenme yeridir, kalıcı bir yurt değil.

ÂLEMLERE RAHMET

Allah, Resûlünün bütün misyonunu tek bir âyette özetler: ***"Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik"*** (Enbiyâ 21:107) — Tefsîr-i İbn Kesîr 21:107.

Müşriklere lanet etmesi istendiğinde şöyle buyurdu: ***"Ben lanet edici olarak gönderilmedim; ben ancak rahmet olarak gönderildim"*** (Sahîh-i Müslim 2599). Tâif'te kovulup taşlandıktan sonra dağlar meleği onları ezmeyi teklif ettiğinde şöyle cevap verdi: "Bilakis, Allah'ın onların soyundan yalnız Allah'a ibadet eden kimseler çıkarmasını umarım" (Sahîh-i Buhârî 3231).

Onun rahmeti ***hayvanları*** da kuşatırdı. Susuz kalmış bir köpeğe su verdiği için bağışlanan bir adamı (Sahîh-i Buhârî 2363) ve bir kediyi ölünceye kadar hapsettiği için azaba uğrayan bir kadını (Sahîh-i Buhârî 3482) anlatmıştır. Allah da onu, "sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen" bir peygamber olarak vasfeder (Tevbe 9:128).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EN GÜZEL ÖRNEK

Allah onu her mümin için örnek kılmıştır: ***"And olsun ki, sizin için... Resulullah (Allah'ın Elçisi) en güzel örnektir"*** (Ahzâb 33:21) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:21.

Bu örneğe uymak mümkündür; çünkü o bir melek değil, bir ***insandır***. Allah ona şöyle demesini emretmiştir: ***"Ben de ancak sizin gibi bir insanım; ancak bana... vahyolunuyor"*** (Kehf 18:110). Yerdi, uyurdu, evlendi, hastalandı, üzüldü ve sevindi — dolayısıyla hayatımızın her yönünün onun hayatında bir örneği vardır.

Şöyle buyurmuştur: ***"Beni nasıl namaz kılarken gördüyseniz öyle kılın"*** (Sahîh-i Buhârî 631). Şemâil sadece hayranlık duyulacak hikâyeler değil, ***uygulanacak bir rehberdir***: yemek, uyumak, konuşmak, giyinmek, aileyle ve insanlarla ilişki kurmak.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ONU SEVMEK

Allah'ı sevmenin delili Resûlüne uymaktır: ***"Allah'ı seviyorsanız bana uyun. Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın"*** (Âl-i İmrân 3:31) — Tefsîr-i İbn Kesîr 3:31.

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***"Sizden biri, ben ona babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça (gerçek anlamda) iman etmiş olmaz"*** (Sahîh-i Buhârî 15).

Bir adam ona kıyametin ne zaman kopacağını sordu. Efendimiz: "Onun için ne hazırladın?" diye sordu. Adam: "Hiçbir şey; ancak Allah'ı ve Resûlünü seviyorum" dedi. Efendimiz şöyle buyurdu: ***"Sen sevdiğinle berabersin."*** Enes رضى الله عنه şöyle dedi: "Bu söz kadar hiçbir şeye sevinmedik" (Sahîh-i Buhârî 3688).

Onun şemâilini tanımak, onu ***sevmenin*** yoludur; onu sevmek ona ***uymaya*** götürür; ona uymak da ***Allah'ın sevgisine*** ulaştırır.

RÂVİLERE GÖRE FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

Bu serinin ilk bölümleri Resûlullah'ın ﷺ görünüşünü tek tek anlattı. Bu bölüm, okuyucunun onu bütünüyle "görebilmesi" için — resimle değil, sözle — bütün bu tasvirleri onları rivayet eden sahâbîlerin isimleri ve kaynaklarıyla birlikte tek bir tabloda toplar.

Dikkat edin, neredeyse her vasıf birden fazla sahâbî tarafından rivayet edilmiştir. Enes b. Mâlik onu on yıl boyunca evinde gördü; Berâ b. Âzib ve Câbir b. Semüre onu mescitte ve yolda gördü; Hz. Âişe onu bir eş olarak gördü. Tasvirleri birbirini tamamlar ve birbiriyle çelişmez.

ÖZELLİK	TASVİR	RÂVİ	KAYNAK	DERECE
Yükseklik	Orta boylu; ne uzun ne kısa	Enes; Berâ	Buhârî 3547, 3549	Sahih
Yüz	En güzel; ay gibi; hafif yuvarlak	Berâ; Câbir b. Semüre	Buhârî 3552; Müslim 2344	Sahih
Ten rengi	Parlak beyaz (ezher); ne solgun ne esmer	Enes	Buhârî 3547; Müslim 2330	Sahih
Ağız, göz, topuk	Geniş ağızlı; gözlerinin akında kırmızımsı çizgiler; topukları az etli	Câbir b. Semüre	Müslim 2339	Sahih
Saç	Dalgalı; kulak memelerine, bazen omuzlara kadar	Berâ; Enes	Buhârî 3551, 5903	Sahih
Ak kıl	Yirmiden az	Enes	Buhârî 3547	Sahih
Sakal	Gür	Câbir b. Semüre	Müslim 2344	Sahih
Omuzlar	Geniş; iki omzu arası açık	Berâ	Buhârî 3551	Sahih
El ve ayaklar	İri ve güçlü, ama avucu ipek gibi yumuşak	Enes	Buhârî 5907, 3561	Sahih
Nübüvvet Mührü	İki omzu arasında; güvercin yumurtası büyüklüğünde	Câbir b. Semüre; Sâib b. Yezîd	Müslim 2344; Buhârî 3541	Sahih
Beden kokusu	Misk ve amberden daha güzel	Enes	Buhârî 3561; Müslim 2330	Sahih
Ter	İnci gibi; Ümmü Süleym tarafından koku olarak toplandı	Enes	Müslim 2330, 2331	Sahih
Yürüyüş	Yokuş aşağı iner gibi öne eğik	Ali b. Ebû Tâlib	Tirmizî 3637	Hasen sahih
Konuşma	Yavaş ve açık; kelimeleri sayılabilir	Âişe	Buhârî 3567	Sahih

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SİYER NOTU: ÜMMÜ MA'BED'İN TASVİRİ

Resûlullah'ın ﷺ dil bakımından en güzel tasviri, Hicret yolculuğunda (Seri 7) karşılaştığı bedevi kadın Ümmü Ma'bed el-Huzâiyye'nin sözleridir: "Güzelliği apaçık, yüzü pırıl pırıl, yaratılışı güzel bir adam gördüm…"

Bu kıssayı Hâkim, Taberânî ve Beyhakî Delâilü'n-Nübüvve'de rivayet etmiştir. Hadis âlimleri senedi hakkında farklı görüşlere sahiptir; bazıları zayıf, bazıları ise yollarının çokluğu sebebiyle hasen kabul etmiştir. Bu yüzden onu yukarıdaki tabloya değil, Siyer Notu'na koyduk.

Kaynak: Sahîh-i Müslim 2339; Sahîh-i Buhârî 5907; Sahîh-i Buhârî 5903; Sahîh-i Müslim 2330; Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve — Ümmü Ma'bed kıssası.

DERS

Bu tablo, sahâbîlerin Resûlullah'ın ﷺ tasvirini ne kadar titizlikle koruduklarını gösterir — gözlerinin akındaki renk ve topuklarının şekli bile rivayet edilmiştir. Aynı titizliği onun öğretilerini rivayet ederken de gösterdiler. Görünüşü bu kadar korunduysa, sünneti haydi haydi korunmuştur.

Ancak amacımız sadece görünüşünü bilmek değildir. Onu tanımak, onu sevmenin ve ona uymanın ilk adımıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH ﷺ İLE BİR GÜN

Bu e-kitabın başındaki Şekil 1, Resûlullah'ın ﷺ hayatından bir günü özetle gösterir. Bu bölüm o şekli delilleriyle açıklar. Aşağıdaki tablo sabit bir zaman çizelgesi değildir — o, gününü ümmetin ihtiyaçlarına, yolculuğa, savaşa ve misafirlere göre ayarlardı — ama sahih olarak rivayet edildiği şekliyle Medine'deki âdetini yansıtır.

VAKTİ	YAPTIKLARI	KAYNAK
Gecenin başı	Yatsıdan sonra erken yatardı; sonrasında sohbet etmeyi sevmezdi	Buhârî 568, 1146
Gecenin sonu	Kalkar, misvak kullanır, gece namazı ve vitir kılardı	Buhârî 245, 1146
Sabahtan önce	Hafif iki rekât sabah sünneti; sağ tarafına kısa bir süre uzanırdı	Buhârî 1171, 626
Sabah	Namazı kıldırır; güneş doğana kadar namaz kıldığı yerde otururdu	Müslim 670
Kuşluk	Sahâbîlerin anlattıklarını dinler; bazen duhâ namazı kılardı	Müslim 670, 719
Gündüz	Öğretir, heyetleri kabul eder, ümmetin işlerini görür ve ailesine yardım ederdi	Buhârî 676
Öğle vakti	Kısa bir süre uyurdu (kaylûle)	Buhârî 6281
İkindiden sonra	Hanımlarının evlerini tek tek ziyaret ederdi	Buhârî 5216
Uyumadan önce	Abdest alır; Muavvizât'ı okuyup bedenini meshederdi; sağ tarafına yatıp dua ederdi	Buhârî 5017, 6311
Haftalık	Pazartesi ve perşembe oruç tutardı	Tirmizî 745; Müslim 1162

Hz. Âişe رضى الله عنها onun gecesini şöyle anlatır: "Gecenin başında uyur, sonunda kalkar ve namaz kılardı" (Sahîh-i Buhârî 1146). Câbir b. Semüre رضى الله عنه de sabahını anlatır: sabah namazından sonra güneş doğana kadar namaz kıldığı yerden kalkmazdı; sahâbîler cahiliye dönemlerini konuşup gülerlerdi, o da tebessüm ederdi (Sahîh-i Müslim 670).

Akşama doğru ise Hz. Âişe şöyle der: "Resûlullah ﷺ ikindi namazını bitirince hanımlarının yanına girer ve her birine yakınlık gösterirdi" (Sahîh-i Buhârî 5216). Ümmetin işlerinin yoğunluğunun ailesinin hakkını almasına izin vermezdi.

DERS

Resûlullah'ın ﷺ günü dengeliydi: gece Allah için, gündüz insanlar için, akşam aile için, uyku da beden için. Hiçbir hak ihmal edilmezdi. Abdullah b. Amr'a da bunu öğretmişti: "Bedeninin senin üzerinde hakkı vardır, gözünün senin üzerinde hakkı vardır, eşinin de senin üzerinde hakkı vardır" (Sahîh-i Buhârî 1975).

Onun gününün her dakikasını taklit etmemiz gerekmez. Bir amelle başlayın — erken yatmak, sabahtan önce kalkmak veya sabah namazından sonra oturup zikretmek — ve onu istikrarla sürdürün.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HANIMLARI, ÇOCUKLARI VE TORUNLARIYLA

"Evinde" bölümü, Resûlullah'ın ﷺ ev işlerine yardım ettiğini gösterdi. Bu bölüm, onun aile fertlerinin her biriyle ilişkisine daha yakından bakar. Kendisi kişinin iyiliğinin ölçüsünü ailesine davranışına bağlamıştır: "Sizin en hayırlınız ailesine en hayırlı olanınızdır; ben de aileme en hayırlı olanınızım" (Tirmizî 3895 — sahih).

HANIMLARIYLA

Hz. Hatice'yi رضى الله عنها vefatından sonra bile asla unutmadı. Onun hakkında şöyle buyurdu: "Onun sevgisi bana rızık olarak verildi" (Sahîh-i Müslim 2435); bir koyun kestiğinde bir kısmını Hatice'nin dostlarına gönderirdi (Sahîh-i Buhârî 3818).

Eşinin duygularını anlardı. Hz. Âişe'ye şöyle dedi: "Benden ne zaman razı olduğunu, ne zaman kızgın olduğunu bilirim." Âişe razıyken "Muhammed'in Rabbine yemin olsun ki", kızgınken "İbrâhim'in Rabbine yemin olsun ki" derdi (Sahîh-i Buhârî 5228). Âişe mescitte Habeşlilerin mızrak oyununu seyrederken, kendisi usanıncaya kadar onu bedeniyle perdeledi (Sahîh-i Buhârî 454) ve aynı kaptan Âişe'nin içtiği yere ağzını koyarak içti (Sahîh-i Müslim 300).

Hz. Âişe şöyle de şahitlik etti: "Resûlullah ﷺ Allah yolunda cihat dışında eliyle hiçbir şeye vurmadı — ne bir kadına ne de bir hizmetçiye" (Sahîh-i Müslim 2328).

KIZI FÂTIMA İLE

Fâtıma رضى الله عنها onun yanına girdiğinde, Efendimiz ayağa kalkıp onu karşılar, elini tutar, öper ve kendi yerine oturturdu; o da Fâtıma'nın yanına girdiğinde Fâtıma aynısını yapardı (Ebû Dâvûd 5217 — sahih). Birçok Arap erkeğinin kız çocuğu olmasından utandığı bir dönemde, kızına insanların önünde ikram eden bir baba.

TORUNLARIYLA

Berâ رضى الله عنه, onu Hasan b. Ali'yi omuzlarında taşırken şöyle dua ederken gördü: "Allah'ım, ben onu seviyorum, Sen de onu sev" (Sahîh-i Buhârî 3749). Bir keresinde Hasan veya Hüseyin sırtına çıktığı için secdeyi uzattı; namazdan sonra şöyle dedi: "Bu oğlum bana bindi; doyasıya binene kadar onu acele ettirmek istemedim" (Nesâî 1141 — sahih).

EVLAT KAYBINDA

Oğlu İbrâhim bebekken vefat edince gözlerinden yaşlar aktı. Abdurrahman b. Avf: "Sen de mi ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Şöyle buyurdu: "Göz ağlar, kalp hüzünlenir; fakat Rabbimizin razı olacağından başka bir şey söylemeyiz. Ey İbrâhim! Senin ayrılığınla gerçekten hüzünlüyüz" (Sahîh-i Buhârî 1303). Aileye duyulan şefkat, Allah'ın takdirine rıza ile çelişmez.

DERS

Kişinin dışarıdaki büyüklüğü, evinde kaba ise bir anlam ifade etmez. Ümmetin önderi olan Resûlullah ﷺ anlayışlı bir eş, kızına ikram eden bir baba ve secdedeyken torununun sırtında oynamasına izin veren bir dedeydi.

Bugünün eşleri ve babaları için ölçü açıktır: ahlâkımızı yabancılara değil, eşimize ve çocuklarımıza sorun.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KOMŞULARLA, MİSAFİRLERLE VE GAYRİMÜSLİMLERLE

Resûlullah'ın ﷺ ahlâkı ailesi ve ashabıyla sınırlı değildi. Komşuları, misafirleri, zayıfları ve Müslüman olmayanları da kuşatırdı. Bu bölüm sahih olarak rivayet edilmiş bazı örnekleri bir araya getirir.

KOMŞULAR VE MİSAFİRLER

Şöyle buyurmuştur: "Cebrâil bana komşu hakkında o kadar tavsiyede bulundu ki komşuyu mirasçı kılacak sandım" (Sahîh-i Buhârî 6014). Şöyle de buyurmuştur: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden, misafirine ikram etsin" (Sahîh-i Buhârî 6018).

İkram küçük de olsa daveti kabul ederdi: "Bir koyun paçasına davet edilsem, icabet ederim" (Sahîh-i Buhârî 2568). Enes رضی الله عنه de Medineli bir cariyenin Resûlullah'ın ﷺ elinden tutup işi için onu dilediği yere götürebildiğini söyler (Sahîh-i Buhârî 6072).

MÜSLÜMAN OLMAYANLARLA

Ona hizmet etmiş olan Yahudi bir çocuk hastalandı. Efendimiz onu ziyaret etti, başucuna oturdu ve onu İslam'a davet etti. Çocuk babasına baktı; babası: "Ebü'l-Kâsım'a itaat et" dedi. Çocuk Müslüman oldu, Efendimiz de şöyle diyerek çıktı: "Onu ateşten kurtaran Allah'a hamdolsun" (Sahîh-i Buhârî 1356).

Bir Yahudinin cenazesi geçerken ayağa kalktı. Sahâbîler: "Bu bir Yahudi cenazesi" dediler. Şöyle buyurdu: "O da bir can değil mi?" (Sahîh-i Buhârî 1312). Yahudilerle alışveriş de yapardı; vefat ettiğinde zırhı otuz sâ' arpa karşılığında bir Yahudinin yanında rehin duruyordu (Sahîh-i Buhârî 2916).

Benî Hanîfe'nin reisi Sümâme b. Üsâl esir alınıp üç gün mescitte bağlı tutuldu. Efendimiz her gün hâlini sordu, sonra onu fidyesiz serbest bıraktı. Sümâme hemen yıkandı, geri döndü ve Müslüman oldu, sonra şöyle dedi: "Allah'a yemin ederim ki eskiden yeryüzünde bana senin yüzünden daha sevimsiz bir yüz yoktu; şimdi senin yüzün bana yüzlerin en sevimlisi oldu" (Sahîh-i Buhârî 4372).

> **SİYER NOTU: "GİDİN, HEPİNİZ SERBESTSİNİZ"**
>
> Resûlullah'ın ﷺ Mekke'nin fethi günü Mekke halkına söylediği "Gidin, hepiniz serbestsiniz" sözü siyer kitaplarında çok meşhurdur (İbn İshak; İbn Hişâm). Senedi hadis âlimlerince zayıf kabul edilmiştir; ancak anlamı, o gün Mekke halkına ilan ettiği genel affa dair sahih rivayetlerle desteklenir (Seri 20 ve 21).

DERS

Resûlullah'ın ﷺ ahlâkı en etkili davettir. Yahudi çocuk, Sümâme ve daha birçokları zorla değil, onun davranışından etkilenerek Müslüman oldular. Komşusuna iyi, misafirine cömert ve Müslüman olmayanlara adil davranan bir Müslüman, tek kelime etmeden İslam'ı tebliğ etmektedir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İNCELENMESİ GEREKEN MEŞHUR RİVAYETLER

Resûlullah'a ﷺ duyulan sevgiden dolayı, onun vasıfları hakkında birçok hikâye vaazlarda, kitaplarda ve sosyal medyada yayılmıştır. Bunların bir kısmı sahih, bir kısmı zayıf, bir kısmı ise aslı olmayan rivayetlerdir. Hadis âlimleri bunları tek tek incelemişlerdir; çünkü o şöyle buyurmuştur: "Kim bilerek bana yalan isnat ederse cehennemdeki yerine hazırlansın" (Sahîh-i Buhârî 110).

Aşağıdaki tablo, onun vasıfları hakkındaki meşhur rivayetleri hadis âlimlerinin değerlendirmesiyle birlikte listeler. Zayıf bir rivayet her zaman uydurma değildir; bazılarının anlamı sahih hadislerle desteklenir. Fakat onları kesin olarak Resûlullah'a ﷺ nispet edemeyiz.

RİVAYET	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
Ali b. Ebû Tâlib'in uzun tasviri (Tirmizî 3638)	Zayıf	Senedi kopuktur; içeriğinin büyük kısmı Tirmizî 3637 (hasen sahih) ile desteklenir
Hind b. Ebû Hâle'nin uzun tasviri (Şemâil-i Tirmizî 8)	Zayıf	Senedinde tanınmayan râvi vardır; anlamının bir kısmı sahih rivayetlerle desteklenir
"Sanki güneş yüzünde dolaşıyordu" (Tirmizî 3648)	Zayıf	Senedi zayıftır; anlamı Sahîh-i Müslim 2344 ("güneş ve ay gibi") ile desteklenir
"Ön dişleri seyrekti" (Şemâil-i Tirmizî)	Zayıf	İbn Abbâs'tan zayıf bir senetle rivayet edilmiştir
Sünnetli olarak doğduğu	İhtilaflı	Bütün yolları zayıftır; İbn Kayyim bu ihtilafı Tuhfetü'l-Mevdûd'da ele almıştır
Gölgesinin olmadığı	Sahih senedi yoktur	Çok zayıf bir mürsel rivayettir; muteber hadis kitaplarında bulunmaz
Bedenine sinek konmadığı	Aslı yoktur	Hadis kitaplarında senediyle bulunamamıştır
"Nûr-ı Muhammedî ilk yaratılandır"	Sahih değildir	Bilinen hadis kitaplarında sahih bir senetle bulunmamıştır; birçok hadis âlimi tarafından reddedilmiştir
"Sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım" (Levlâke)	Uydurma (mevzû)	Sağânî ve Elbânî uydurma demiştir (es-Silsiletü'd-Da'îfe 282)
Bugün sergilenen eşyaları (saç, ayak izi vb.)	Kesin değildir	Sahâbîler onun saçını gerçekten saklamışlardır (Sahîh-i Buhârî 170, 5896); ancak bugünkü eşyaların çoğunun sahihliği incelenebilir bir senede sahip değildir

SİYER NOTU: NUR DEĞİL, İNSAN

Kur'an şöyle der: "De ki: Ben de ancak sizin gibi bir insanım; ancak bana… vahyolunuyor" (Kehf 18:110). Efendimiz yerdi, uyurdu, hastalanırdı, terlerdi ve vefat etti (Seri 30). Onun şerefi vahiyde, nübüvvette ve ahlâktadır — sabit olmayan olağanüstü vasıflarda değil.

Allah onu "nur saçan bir kandil" olarak da vasfetmiştir (Ahzâb 33:46) ve bize "bir nur ve apaçık bir Kitap" geldiğini bildirmiştir (Mâide 5:15). Müfessirler, bu nurun onun getirdiği hidayet nuru olduğunu açıklarlar.

Kaynak: Tirmizî 3638; Tirmizî 3648; Şemâil-i Tirmizî 8; Sahîh-i Buhârî 170; İbn Kayyim, Tuhfetü'l-Mevdûd bi-Ahkâmi'l-Mevlûd; Elbânî, es-Silsiletü'd-Da'îfe, no. 282.

DERS

Resûlullah'ı ﷺ sevmek sahih olmayan hikâyelere muhtaç değildir. Sahîh-i Buhârî, Sahîh-i Müslim ve muteber hadis kitaplarında sabit olanlar, kalbi hayranlık ve sevgiyle doldurmaya yeter.

Onun hakkında bir hikâye paylaşmadan önce sorun: bunu kim rivayet etmiş ve kaynağı nerede? Bu sevginin azlığı değil, doğru ve edepli sevginin işaretidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞEMÂİL HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

1. İSLAM NEDEN RESÛLULLAH'I ﷺ RESİMLE TASVİR ETMEZ?

Âlimler, ona olan saygıyı korumak ve aşırı yüceltme kapısını kapatmak için Resûlullah'ın ﷺ resminin veya tasvirinin yapılmasını yasaklamakta ittifak etmişlerdir. Sahâbîlerin yaptığı gibi sözle tasvir yeterli ve daha edeplidir.

2. KİŞİ RESÛLULLAH'I ﷺ RÜYADA GÖREBİLİR Mİ?

Evet. Şöyle buyurmuştur: "Kim beni rüyada görürse gerçekten beni görmüştür; çünkü şeytan benim sûretime giremez" (Sahîh-i Buhârî 110). Muhammed b. Sîrîn bunu, onu gerçek sûretinde görmek şeklinde açıklamıştır (Buhârî bunu 6993. hadisten önce nakletmiştir). Şemâili tanımanın önemi buradandır. Rüya dinî hükümlerin kaynağı olamaz.

3. ONUN HER FİZİKSEL ÖZELLİĞİNİ TAKLİT ETMEK ZORUNDA MIYIZ?

Âlimler, onun ibadet ve şeriat olarak yaptığı ve uyulması istenen fiilleri ile kavminin yemek çeşitleri ve elbise biçimi gibi âdete ve insan tabiatına (cibillî) bağlı işleri birbirinden ayırırlar. İkincisine, kabağı seven Enes gibi sevgiden dolayı uymak caiz ve güzeldir (Sahîh-i Buhârî 5379), fakat farz değildir.

4. SAÇINI BOYAR MIYDI?

Enes, ak kıllarının boyanmayı gerektirmeyecek kadar az olduğunu söyler (Sahîh-i Buhârî 5895). Ümmü Seleme ise onun kırmızımsı renkte birkaç tel saçını saklamıştı (Sahîh-i Buhârî 5896); Rebîa bu rengin güzel kokudan olduğunu söyler (Sahîh-i Buhârî 3547).

5. YÜZÜĞÜ HANGİ ELİNDE TAKARDI?

Her ikisi de sahih olarak rivayet edilmiştir: sağ elinde (Sahîh-i Müslim 2094) ve sol elinin serçe parmağında (Sahîh-i Müslim 2095). Dolayısıyla erkek için gümüş yüzükle her ikisi de caizdir. Hanefî mezhebinde erkeğin takabileceği yüzük gümüştendir ve ağırlığı bir miskali (yaklaşık 4,8 gram) geçmemelidir.

6. HİÇ GÜLMEDİĞİ DOĞRU MU?

Gülerdi, bazen azı dişleri görünecek kadar; fakat çoğu tebessümdü; kahkahayla gülmezdi (Sahîh-i Buhârî 6092; "Tebessümü ve Gülmesi" bölümü).

7. SAÇININ UZUNLUĞU NE KADARDI?

Zamana göre değişirdi: bazen kulak memelerine kadar (Sahîh-i Buhârî 3551), bazen omuzlarına kadar (Sahîh-i Buhârî 5903). Hac ve umrede başını da tıraş ederdi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

8. O SIRADAN BİR İNSAN MIYDI, YOKSA NURDAN BİR VARLIK MI?

O, vahiy ve nübüvvetle şereflendirilmiş ve hidayet nurunu getirmiş bir insandır (Kehf 18:110; Ahzâb 33:46). "İncelenmesi Gereken Meşhur Rivayetler" bölümüne bakınız.

9. ŞEMÂİLİ ÖĞRENMEK İÇİN EN İYİ KİTAP HANGİSİDİR?

Tirmizî'nin eş-Şemâilü'l-Muhammediyye'si ve şerhleri, her rivayetin derecesini açıklayan Elbânî'nin Muhtasaru'ş-Şemâil'i, Kâdî İyâz'ın eş-Şifâ'sı ve İbn Kayyim'in Zâdü'l-Me'âd'ı.

10. MAL BOL OLDUĞU HÂLDE NEDEN BU KADAR SADE YAŞADI?

Çünkü ahireti seçti: "Benim dünya ile ne işim var?" (Tirmizî 2377). Gelen mal ümmete dağıtıldı; öyle ki vefat ettiğinde zırhı hâlâ rehindeydi (Sahîh-i Buhârî 2916).

11. BUGÜN ONA YAKLAŞMAK İÇİN EN KOLAY AMEL NEDİR?

Ona salâvat getirmek: "Kim bana bir salâvat getirirse Allah ona on rahmet eder" (Sahîh-i Müslim 408). Sonra onun ahlâkıyla ahlâklanmak: tebessüm, yumuşaklık ve cömertlik.

12. KIYAMET GÜNÜ ONA EN YAKIN OLAN KİMDİR?

Şöyle buyurmuştur: "Kıyamet günü bana en sevimli ve meclis olarak bana en yakın olanınız, ahlâkı en güzel olanınızdır" (Tirmizî 2018 — hasen).

DERS

Bu sorular, Resûlullah'ı ﷺ tanımanın canlı bir ilim olduğunu gösterir. Her cevap Kur'an'a ve sahih hadise dayanmalı; onun hakkındaki her bilgi amele dönüşmelidir: salâvat, güzel ahlâk ve sünnete uymak.

DERSLER VE KAPANIŞ

Sahâbîler, onu "görebilmemiz" için Resûlullah'ın ﷺ tasvirini titizlikle korudular. En önemli dersler şunlardır:

DERS	BU SERİDEN
Fiziksel mükemmellik	"Ay gibi"; orta boylu, yüzü nurlu
Hayâ ve edep	Perdesindeki genç kızdan daha hayâlı
Sadelik	Hasır, arpa ekmeği, "benim dünya ile ne işim var"
İbadet	Ayakları şişene kadar gece namazı; günde 70 istiğfar
Aile ve hizmetçi	Ev işlerine yardım; Enes hiç azarlanmadı
Cömert ve cesur	"Rüzgârdan daha cömert"; tehlikeye ilk koşan
Affedici ve yumuşak	Kendi nefsi için intikam almadı
Kur'an ahlâkı	"Onun ahlâkı Kur'an'dı"

BİZE TAVSİYE

Onun yüzünü görmeye yetişemedik, fakat tebessümümüzde, yumuşaklığımızda, cömertliğimizde ve ibadetimizde ***sünnetini yaşatabiliriz***. Dileriz ki onu tanıdıkça sevgimiz artsın ve bu sevgiyle cennette onunla buluşalım — ***"Sen sevdiğinle berabersin."*** Allâhümme salli alâ Muhammed.

İnşallah **Siyer-i Nebî** serisi ***Seri 32 — Müminlerin Anneleri (Ümmehâtü'l-Müminîn)*** ile devam edecek: Resûlullah'ın ﷺ hanımlarının, Hatice'den Meymûne'ye kadar رضى الله عنهن hayatı, iki bölüm hâlinde. Vallâhu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA — SERİ 31

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (Âl-i İmrân 3:31, 3:159; Kehf 18:110; Enbiyâ 21:107; Furkân 25:63; Ahzâb 33:21; Kalem 68:4). https://tafsir.app/ibn-katheer/68/4

HADİS

Sahîh-i Buhârî 6, 15, 24, 30, 95, 110, 220, 516, 568, 631, 676, 707, 1969, 2363, 2567, 2582, 2837, 2908, 3035, 3149, 3231, 3482, 3541, 3547, 3549, 3551, 3552, 3555, 3556, 3558, 3559, 3560, 3561, 3562, 3563, 3567, 3688, 4837, 4913, 5063, 5216, 5376, 5379, 5392, 5398, 5416, 5431, 5857, 5870, 5872, 5997, 6024, 6034, 6038, 6092, 6102, 6117, 6247, 6307, 6311, 6314, 6416, 6459, 6464. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 373, 670, 746, 772, 1359, 1659, 2051, 2310, 2312, 2329, 2331, 2344, 2599. https://sunnah.com/muslim

Tirmizî 994, 1762, 1956, 2377, 2380, 3637, 3638, 3639, 3641, 3648; Ebû Dâvûd 2578, 4163, 5212; Tirmizî 2727; İbn Mâce 2443; el-Edebü'l-Müfred 273. https://sunnah.com

ŞEMÂİL KİTAPLARI VE ŞERHLERİ

Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye. https://sunnah.com/shamail

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî — Kitâbü'l-Menâkıb, Nebî'nin ﷺ vasıfları bâbı; Nevevî, Şerhu Sahîh-i Müslim — Kitâbü'l-Fedâil.

Kâdî İyâz, eş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukûki'l-Mustafâ; İbn Kayyim, Zâdü'l-Me'âd fî Hedyi Hayri'l-İbâd.

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm.

GENEL TARİH

Wikipedia, "Muhammad". https://en.wikipedia.org/wiki/Muhammad

Wikipedia, "Al-Tirmidhi". https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Tirmidhi

Wikipedia, "Sunnah". https://en.wikipedia.org/wiki/Sunnah

Wikipedia, "Hilya". https://en.wikipedia.org/wiki/Hilya

EK HADİSLER VE KAYNAKLAR

Sahîh-i Müslim 2339 (ağzı, gözleri ve topukları). https://sunnah.com/muslim:2339

Sahîh-i Buhârî 5907 (iri ve güçlü el ve ayakları). https://sunnah.com/bukhari:5907

Sahîh-i Buhârî 1146 (gecenin başında uyuyup sonunda kalkması). https://sunnah.com/bukhari:1146

Sahîh-i Müslim 670 (sabahtan sonra güneş doğana kadar oturması). https://sunnah.com/muslim:670a

Sahîh-i Buhârî 5216 (ikindiden sonra hanımlarını ziyareti). https://sunnah.com/bukhari:5216

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Tirmizî 3895 (en hayırlınız ailesine en hayırlı olanınızdır). https://sunnah.com/tirmidhi:3895

Sahîh-i Müslim 2328 (hiçbir kadına veya hizmetçiye vurmaması). https://sunnah.com/muslim:2328

Sahîh-i Buhârî 1356 (hasta Yahudi çocuğu ziyareti). https://sunnah.com/bukhari:1356

Sahîh-i Buhârî 4372 (Sümâme b. Üsâl). https://sunnah.com/bukhari:4372

Şemâil-i Tirmizî 8 (Hind b. Ebû Hâle'nin tasviri). https://sunnah.com/shamail:8

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İKİNCİ BÖLÜM

Mü’minlerin Anneleri 1

Siyer-i Nebî — Seri 32

Ümmehâtü’l-Mü’minîn (1. Bölüm): Kur’an ve Sahih Hadislere Göre Hatice, Sevde, Âişe, Hafsa ve Zeyneb bint Huzeyme

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MÜ'MİNLERİN ANNELERİ

31. kitap bizi ***Resûlullah'ın*** ﷺ şahsiyetiyle tanıştırdı. Bu 32. kitap ise bizi ***onun evine*** götürüyor; ona en yakın kadınları, Allah'ın ***Ümmehâtü'l-Mü'minîn*** — mü'minlerin anneleri — diye andığı hanımlarını tanımak için.

Onlar sadece bir adamın eşleri değildi. Onlar, evlerinde inen ***vahyin şahitleri***, onun sünnetini ev içinde koruyan ***öğretmenler*** ve her Müslüman kadın ve aile için birer ***örnekti***. Karı-koca hayatı, temizlik, gece namazı ve ev içi ahlâkla ilgili hükümlerin büyük kısmı bize onlar vasıtasıyla ulaştı.

Kıssaları uzun olduğu için bu seri ***iki bölüme*** ayrılmıştır. Bu birinci bölüm beş kişiyi anlatır: ***Hatice, Sevde, Âişe, Hafsa ve Zeyneb bint Huzeyme*** رضى الله عنهن. İkinci bölüm (Seri 32B) diğer altısını anlatacaktır.

Kur'an'ı, ***sahih ve hasen*** hadisleri ve muteber siyer kitaplarını kullanacağız. Meşhur olduğu hâlde senedi zayıf olan rivayetler veya tarihçilerin ihtilaf ettiği konular "Siyer Notu" kutusuna konulacaktır.

Not: Bu kitapta Kur'an âyetlerinin meali Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Olayların yılları siyer kitaplarına göre yaklaşıktır ve bir kısmı ihtilaflıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜMMEHÂTÜ'L-MÜ'MİNÎN KİMLERDİR?

"Mü'minlerin anneleri" unvanı bizzat Allah'tan gelmektedir: ***"Müminlerin, Peygamberi kendi nefislerinden çok sevmeleri gerekir; onun eşleri onların anneleridir"*** (Ahzâb 33:6) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:6.

Âlimler, Nebî'nin ﷺ hanımlarının iki bakımdan "anne" olduğunu açıklar: anne gibi ***saygı ve hürmet gösterilmesi vâciptir*** ve ondan sonra ***onlarla evlenmek haramdır*** (Ahzâb 33:53). Ancak onlar, yalnız kalınabilecek veya örtüsüz bulunulabilecek mahrem anlamında değildir; sahâbîler onlara perde arkasından soru sorardı.

Onunla birlikte yaşamış hanımlarının sayısı ***on birdir***. İkisi — ***Hatice*** ve ***Zeyneb bint Huzeyme*** — onun hayatında vefat etmiş, dokuzu ise o vefat ettiğinde hayattaydı. 4. bölümdeki şekil, evliliklerinin sırasını göstermektedir.

Onların isimlerini andığımızda رضى الله عنها diye dua ederiz — Allah onlardan razı olsun. Onları sevmek ve onlara hürmet etmek ***Resûlullah'ı*** ﷺ sevmenin bir parçasıdır; onlara dil uzatmak ise ona eziyet etmektir.

Bu unvan her Müslüman için aynı zamanda bir ***hatırlatmadır***. Bir evlat annesinin hakarete uğramasına nasıl göz yummazsa, mü'min de onların ***şerefini savunur***: Nebî'nin ﷺ hanımlarını ancak hayırla anar.

ŞEREF VE SORUMLULUK

Allah onları, daha ağır bir sorumlulukla birlikte özel bir mertebeye yerleştirmiştir: ***"Ey Peygamberin hanımları! Sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allah'tan sakınıyorsanız…"*** (Ahzâb 33:32) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:32.

Önceki âyetler, itaat ettiklerinde ***ecirlerinin iki kat verileceğini***, bir kötülük yaptıklarında da günahlarının iki kat olacağını açıklar (Ahzâb 33:30–31). Yüksek mertebe ***daha büyük bir emanet*** getirir; çünkü onlar bütün ümmetin baktığı örneklerdir.

Sonra Allah şöyle buyurur: ***"Ey Peygamberin ev halkı! (ehl-i beyt) Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister"*** (Ahzâb 33:33) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:33.

Âyetin siyakı, hitabın açıkça ***Nebî'nin hanımlarına*** ﷺ yöneltildiğini gösterir; başka hadislerde ise o, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'i رضى الله عنهم de Ehl-i Beyt'e dahil etmiştir (Sahîh-i Müslim 2424). Dolayısıyla onun hanımları, Allah'ın temizlediği ***Ehl-i Beyt'in bir parçasıdır***.

"Anne" kelimesi ***şefkat ve terbiye*** anlamını da taşır. Anne çocuklarını nasıl eğitirse, Nebî'nin ﷺ hanımları da rivayet ettikleri ilimle ümmeti eğitmiştir. Aile hayatında bir sünneti her uyguladığımızda aslında ***annelerimizden öğrenmekteyiz***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH'IN ﷺ EVLİLİKLERİNDEKİ HİKMET

Pek çok kimse Resûlullah'ın ﷺ neden çok sayıda hanımı olduğunu merak eder. ***Tarihî gerçeklere*** bakınca cevap açıklık kazanır: O, yaklaşık 25 yıl boyunca ***tek bir hanımla***, Hatice ile yaşadı — 25 yaşından 50 yaşına yakın bir zamana kadar, yani kadına ilginin en güçlü olduğu gençlik yıllarında.

Diğer evlilikler ***50 yaşından sonra***, çoğu Medine'de savaş ve davetle dolu on yıllık bir dönemde gerçekleşti. Ve bütün hanımları içinde ***yalnızca Âişe bakireydi***; diğerleri dul idi, bir kısmı ondan yaşlıydı ve birçoğu kocasını şehadet veya hicret sebebiyle kaybetmişti.

Âlimler bazı hikmetler zikreder: (1) ***ümmetin eğitimi*** — hanımları, erkeklerin aktaramayacağı aile hükümlerini aktardı; (2) şehitlerin ve muhacirlerin ***dullarına sahip çıkmak***; (3) Ebû Bekir ve Ömer gibi önde gelen sahâbîlerle ve Arap kabileleriyle ***bağları güçlendirmek***, ki bu sayede pek çok kişi Müslüman oldu; ve (4) evlatlık hükmü gibi ***câhiliye âdetlerini kaldırmak*** (Seri 32B).

Ümmet için Allah, adalet şartıyla eş sayısını dörtle sınırlamıştır: ***"şayet, aralarında adaletsizlik yapmaktan korkarsanız bir tane almalısınız"*** (Nisâ 4:3) — Tefsîr-i İbn Kesîr 4:3.

Resûlullah'a ﷺ bu konuda Allah tarafından bir özel hüküm verilmiştir (Ahzâb 33:50); ancak o, hanımlarına karşı son derece ***adaletliydi***. Yolculuğa çıkmak istediğinde aralarında kura çeker, gece ve gündüz nöbetini her birine paylaştırırdı (Sahîh-i Buhârî 2593).

Onun adaleti ***duyguları*** da kapsıyordu. Her gün ikindiden sonra hanımlarını tek tek ziyaret eder, hâllerini sorar ve yanlarında otururdu; sonra nöbeti olan hanımının evinde gecelerdi (Sahîh-i Buhârî 5216). Hiçbiri ihmal edilmezdi.

Bu yüzden Resûlullah'ın ﷺ evliliklerini ***nefsânî arzu*** ölçüsüyle değerlendiren kimse büyük bir yanılgıya düşmüştür. Onun hanımlarıyla hayatı ***sade, sorumluluk ve ibadetle dolu*** bir hayattı: küçük odalar, az yiyecek ve namazla geçirilen geceler.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EVLİLİKLERİNİN ZAMAN ÇİZELGESİ

Aşağıdaki şekil, siyer kitaplarına göre Resûlullah'ın ﷺ evliliklerinin sırasını göstermektedir. İlk beş isim bu kitabın konusudur; diğer altısı Seri 32B'de anlatılacaktır.

Mü'minlerin Anneleri: Resûlullah'ın Evlilik Sırası

1	**Hatice bint Huveylid** Nübüvvetten 15 yıl önce	Tek eş olarak ±25 yıl; nübüvvetin 10. yılında vefat
2	**Sevde bint Zem'a** Nübüvvetin 10. yılı	Hatice'nin vefatından sonra; Habeşistan muhaciri dul
3	**Âişe bint Ebî Bekir** Nikâh hicretten önce; birliktelik 1 H	Bakire olarak evlendiği tek eşi
4	**Hafsa bint Ömer** 3 H	Medine'de vefat eden Huneys'in (Bedir ehli) dulu
5	**Zeyneb bint Huzeyme** 3–4 H	"Yoksulların annesi"; birkaç ay sonra vefat
6	**Ümmü Seleme** 4 H	Ebû Seleme'nin (Uhud) dulu
7	**Zeyneb bint Cahş** 5 H	Allah evlendirdi (Ahzâb 33:37)
8	**Cüveyriye bint Hâris** 5–6 H	Benî Mustalik'tan sonra
9	**Ümmü Habîbe** 6–7 H	Ebû Süfyân'ın kızı; nikâh Habeşistan'da
10	**Safiyye bint Huyey** 7 H	Hayber'den sonra
11	**Meymûne bint Hâris** 7 H	Kazâ Umresi sırasında

1. Bölüm (bu kitap) 2. Bölüm (gelecek kitap)

Yıllar İbn Sa'd, İbn Hişâm ve Mübârekfûrî'ye göre yaklaşıktır; bir kısmı siyer âlimleri arasında ihtilaflıdır.

Şekil 1: Ümmehâtü'l-Mü'minîn — Resûlullah'ın ﷺ evlilik sırası.

Dikkat edilirse, bu bölümdeki beş hanımdan dördüyle ***zor şartlarda*** evlenilmiştir: Hatice ile o henüz peygamber olmadan, Sevde ile hüzün yılından sonra, Hafsa ve Zeyneb bint Huzeyme ile de kocalarını kaybettikten sonra. Her evlilik bir ***şefkat ve sahip çıkma kıssasıdır***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HATİCE: KUREYŞ'İN TEMİZ KADINI

Hatice bint Huveylid b. Esed رضی اللہ عنہا Kureyş'in şerefli bir soyundandır. Nesebi, Resûlullah'ın ﷺ nesebiyle ortak dedeleri Kusay b. Kilâb'da birleşir. Daha câhiliye döneminde ahlâkının ve iffetinin yüceliği sebebiyle ***et-Tâhire*** — temiz kadın — diye anılırdı.

O ***başarılı bir tüccardı***. Ticaret mallarını Şam'a götürmeleri için ücretle veya kâr ortaklığıyla adamlar tutardı. İki kez dul kaldıktan sonra Kureyş'in pek çok ileri geleni onunla evlenmek istedi, fakat o kabul etmedi.

Mekkeliler'in el-Emîn dediği ***Muhammed'in dürüstlüğünü*** duyunca, ona diğerlerinden daha yüksek bir ücretle, kölesi ***Meysere*** ile birlikte Şam'a ticaret malı götürmeyi teklif etti (Seri 2). Bu ticaret büyük bir kâr getirdi.

Meysere, yolculuk boyunca ***Muhammed'in ahlâkına*** dair anlatılarla döndü: emanetine, alışverişteki dürüstlüğüne ve yüce huyuna. İnsanları değerlendirmede isabetli bir kadın olan Hatice, bu gençte ***başkalarında olmayan bir şey*** gördü.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BEREKETLİ BİR NİKÂH

İlk adımı bizzat Hatice attı. Dostu ***Nefîse bint Münye'yi*** Muhammed'e göndererek neden evlenmediğini, şerefli, zengin ve soylu bir kadın tarafından istenirse kabul edip etmeyeceğini sordurdu. Muhammed kabul etti; ardından ***amcası*** gidip Hatice'yi ailesinden istedi.

İbn İshak'a göre o sırada Muhammed ***25 yaşında***, Hatice ise ***40 yaşındaydı***; mehir yirmi genç deveydi. Bu nikâh ***nübüvvetten 15 yıl önce*** gerçekleşti.

SİYER NOTU: HATİCE'NİN YAŞI

Meşhur görüşe göre, İbn İshak ve İbn Sa'd'ın naklettiğine dayanarak, Hatice evlendiğinde 40 yaşındaydı. Ancak, aralarında Vâkıdî ve başkaları yoluyla İbn Abbas'tan gelen bir rivayetin de bulunduğu başka rivayetler, onun 28 yaşında olduğunu söyler. Âlimler her iki görüşü de zikreder ve bu meseleyi kesin olarak belirleyen sahih bir hadis yoktur.

Kesin olan şudur: Hatice ***altı çocuk*** dünyaya getirdi, hepsi Resûlullah'tan ﷺ — Kâsım, Abdullah, Zeyneb, Rukıyye, Ümmü Külsûm ve Fâtıma; yani İbrâhim (Mâriye'nin oğlu) dışında onun bütün çocukları.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği bâbı; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Yuvaları ***huzur ve karşılıklı saygıyla*** doluydu. Hatice malını kocasına yardım için ortaya koydu, Muhammed de hanımının onurunu korudu. İki erkek çocukları küçükken vefat etti — birlikte sabırla göğüs gerdikleri ağır bir imtihan.

Hatice'nin evinde, onun kocasına hediye ettiği, sonra azat edilip evlat edinilen köle ***Zeyd b. Hârise*** büyüdü. Aynı şekilde, onlarla birlikte yaşayan amcasının oğlu ***Ali b. Ebî Tâlib*** de. Bu ev, İslâm'ın ***ilk neslinin*** doğduğu yer oldu.

Hatice'nin yuvası aynı zamanda karı-koca arasında bir ***ortaklık*** örneğiydi. O sadece mal vermekle kalmadı, ***isabetli görüşler*** de sundu; o da onun fikrine saygı gösterdi. İlişkileri sadece ihtiyaç üzerine değil, ***güven*** üzerine kuruluydu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İLK İMAN EDEN

Resûlullah ﷺ ilk vahiyden sonra Hira Mağarası'ndan titreyen bir kalple döndüğünde Hatice'ye şöyle dedi:

"Beni örtün, beni örtün!" Sakinleştikten sonra olanları anlattı ve "Kendimden korktum" dedi. (Sahîh-i Buhârî 3)

Hatice'nin cevabı tarihin en güzel sözlerinden biri oldu: ***"Asla! Allah'a yemin ederim ki Allah seni hiçbir zaman utandırmaz. Çünkü sen akrabalık bağını gözetirsin, güçsüzün yükünü taşırsın, yoksula verirsin, misafiri ağırlarsın ve hak yolunda musibete uğrayana yardım edersin"*** (Sahîh-i Buhârî 3).

Hatice sadece teselli etmekle kalmadı; ***onu alıp*** amcasının oğlu ***Varaka b. Nevfel'e*** götürdü. Önceki kitapları bilen Varaka, bunun ***Nâmûs*** (Cebrâil) olduğunu doğruladı — Mûsâ'ya عَلَيْهِ السَّلَامُ de inmiş olan (Seri 3).

Âlimler, ***ilk iman edenin Hatice olduğunda*** ittifak eder: o, Resûlullah'a ﷺ iman eden ilk insandır. Delilini nasıl getirdiğine bakın: o bir mucize görmedi, fakat ***kocasının ahlâkını*** tanıyordu. On beş yıllık birliktelik, böylesine iyi bir adamı Allah'ın asla utandırmayacağına kanaat getirmesi için yeterliydi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ALLAH'TAN GELEN SELÂM

Hatice'nin şerefi gökten tasdik edildi. Bizzat Cebrâil ona ***Allah'tan selâm*** getirdi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3820

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ خَدِيجَةُ قَدْ أَتَتْ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ، فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلاَمَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّي، وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ، لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ.

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Cebrâil Nebî'ye ﷺ gelip şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! İşte Hatice, içinde katık, yiyecek veya içecek bulunan bir kapla geliyor. ***Sana geldiğinde ona Rabbinden ve benden selâm söyle ve onu, cennette içi boş inciden, içinde ne gürültü ne de yorgunluk bulunan bir köşkle müjdele."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Qutaibah b. Sa'id ← Muhammed b. Fudail ← 'Umarah b. al-Qa'qa' ← Ebû Zur'ah b. 'Amr ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Nebî'nin ﷺ Hatice ile evlenmesi ve onun fazileti bâbı, Hadis No. 3820; ayrıca Müslim No. 2432.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3820

BU HADİSİN DERSLERİ

Düşünün: ***Âlemlerin Rabbi*** bir kadına selâm gönderiyor, Cebrâil de kendi selâmını ekliyor. Âlimler bunun, insanlara ***nadiren verilen*** bir şeref olduğunu söyler.

Mükâfatına da dikkat edin: ***gürültünün ve yorgunluğun olmadığı bir köşk***. Âlimler bunun Hatice'nin ameline uygun düştüğünü açıklar: o hiçbir zaman sesini yükseltmedi, kocasını zora sokmadı; aksine sükûneti ve desteğiyle onun yorgunluğunu giderdi. Allah da onu ***ebedî bir huzurla*** mükâfatlandırdı.

Müjde indirildiğinde o, ***kocasına yiyecek götürüyordu*** — sevgi dolu küçük bir amel. Aile içindeki küçük ameller, ihlâsla yapılırsa, ***Allah tarafından görülür ve takdir edilir***.

Âlimler, Hatice'nin ömrü boyunca eşinin ***gönlünü hiç kırmadığını*** söyler; o, Resûlullah'a ﷺ hiç karşı gelmemiştir. O, dışarıdaki her sıkıntıdan sonra Resûlullah'ın döndüğü yerdi — yükün arttığı değil, ***sığınılan bir yuva***.

Her hanım ve koca için ders: Teskin eden sözler, zor zamanda destek ve eşe güven, mükâfatı sadece dünyada değil, cennete kadar uzanan birer ***yatırımdır***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MAL VE CAN FEDAKÂRLIĞI

Hatice ***bütün malını*** davet için ortaya koydu. Kureyş, Hâşimoğulları ile Muttaliboğulları'nı yaklaşık üç yıl boyunca ***Şi'b-i Ebî Tâlib'de*** boykot ettiğinde (Seri 5), rahat bir hayata alışmış olan Hatice de kocasıyla birlikte kuşatma altında kaldı, açlığa ve sıkıntıya katlandı.

Boykotun bitmesinden kısa bir süre sonra, ***nübüvvetin 10. yılında***, Hatice yaklaşık 65 yaşında vefat etti ve Mekke'de ***Hacûn'a*** defnedildi. Aynı yıl amcası Ebû Tâlib de vefat etti. O yıl ***Âmü'l-Hüzn*** — Hüzün Yılı — olarak bilinir.

Resûlullah ﷺ iki büyük destekçisini kaybetti: onu dışarıdan koruyan Ebû Tâlib'i ve ***onu içeriden teskin eden Hatice'yi***. Bundan sonra Kureyş'in eziyetleri ağırlaştı ve sonunda Tâif'e gitti (Seri 5).

Hatice, İslâm'ın zaferini, Medine'ye hicreti veya Mekke'nin fethini göremedi. O sadece ***en zor yılları*** gördü. Ancak tam da bu yüzden mertebesi bu kadar yücedir: ***insanlar inkâr ederken iman etti*** ve hiçbir dünyevî karşılık yokken fedakârlık yaptı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SOLMAYAN SEVGİ

Resûlullah'ın ﷺ Hatice'ye olan sevgisi, onun vefatından sonra bile ***solmadı***. Sonraki en sevgili hanımı Âişe رضى الله عنها şöyle itiraf eder:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3818

حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَنٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا حَفْصٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ، وَمَا رَأَيْتُهَا، وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يُكْثِرُ ذِكْرَهَا، وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ، ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً، ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ، فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةٌ إِلاَّ خَدِيجَةُ. فَيَقُولُ إِنَّهَا كَانَتْ وَكَانَتْ، وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ.

TERCÜME:

Âişe'den رضى الله عنها rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Nebî'nin ﷺ hanımlarından hiçbirini Hatice'yi kıskandığım kadar kıskanmadım; hâlbuki onu hiç görmemiştim.*** Fakat Nebî ﷺ onu çok anardı. Bazen bir koyun keser, sonra parçalara ayırır ve Hatice'nin dostlarına gönderirdi. Bazen ona: 'Sanki dünyada Hatice'den başka kadın yok!' derdim. O da şöyle cevap verirdi: ***'O şöyleydi, böyleydi; ve benim ondan çocuklarım oldu.'"***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Umar b. Muhammed b. al-Hasan ← Muhammed b. al-Hasan (babanya) ← Hafs b. Ghiyath ← Hişam b. 'Urwah ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Nebî'nin ﷺ Hatice ile evlenmesi ve onun fazileti bâbı, Hadis No. 3818; ayrıca No. 3816, 3817 ve Müslim No. 2435.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3818

BU HADİSİN DERSLERİ

O sadece anmakla kalmadı. ***Hatice'nin dostlarına*** et hediye ederek ikramda bulundu — kabri aşan bir vefa. Âlimler, ***sevdiğimiz kimsenin sevdiklerine ikram etmenin*** gerçek vefanın alameti olduğunu söyler.

Bir gün Hatice'nin kız kardeşi ***Hâle bint Huveylid*** içeri girmek için izin istedi. Sesi Hatice'nin sesine benziyordu; o da Hatice'nin izin isteyişini hatırladı ve duygulanarak şöyle dedi: ***"Allah'ım, Hâle!"*** (Sahîh-i Buhârî 3821).

SİYER NOTU: "ALLAH BANA ONDAN DAHA HAYIRLISINI VERMEDİ"

İmam Ahmed'in rivayetinde, Âişe kıskançlıkla Allah'ın ona daha hayırlısını verdiğini söyleyince, o şöyle cevap verdi: "Allah bana ondan daha hayırlısını vermedi. İnsanlar inkâr ederken o bana iman etti, insanlar beni yalanlarken o beni tasdik etti, insanlar mallarını esirgerken o malıyla bana destek oldu ve Allah bana ondan çocuklar nasip etti."

Bu rivayet Müsned-i Ahmed'de (No. 24864) yer alır. Senedi hadis âlimleri tarafından tartışılmıştır; bazıları başka rivayetlerin desteğiyle onu hasen kabul etmiştir; anlamı ise yukarıdaki sahih hadislerle desteklenmektedir.

KAYNAK:
Müsned-i Ahmed 24864; İbn Hacer, Fethu'l-bârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr.

KADINLARIN EN HAYIRLISI

Resûlullah ﷺ Hatice'yi ***bütün zamanların en hayırlı kadınları*** arasında saymıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3432

حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ، حَدَّثَنَا النَّضْرُ، عَنْ هِشَامٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ، سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ، قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا ـ رضى الله عنه ـ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ خَيْرُ نِسَائِهَا مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ، وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ.

TERCÜME:

Abdullah b. Ca'fer'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Ali'nin رضى الله عنه şöyle dediğini işittim: Nebî'nin ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: ***"(Kendi zamanının) kadınlarının en hayırlısı İmrân kızı Meryem'dir; (bu ümmetin) kadınlarının en hayırlısı da Hatice'dir."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ahmed b. Abi Raja' ← al-Nadr b. Şumail ← Hişam b. 'Urwah ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'Abdullah b. Ja'far ← 'Ali b. Abi Talib رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Ehâdîsi'l-Enbiyâ, "Hani melekler: Ey Meryem demişti" âyeti bâbı, Hadis No. 3432; ayrıca No. 3815 ve Müslim No. 2430.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3432

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadiste Hatice ile birlikte anılan Meryem, Allah'ın övdüğü kadındır: ***"Ey Meryem! Allah seni seçip temizledi. Dünyaların kadınlarından seni üstün tuttu"*** (Âl-i İmrân 3:42) — Tefsîr-i İbn Kesîr 3:42.

Meryem ile birlikte anılmak çok büyük bir şereftir. Her ikisi de iffetini koruyan ***temiz kadınlardı***, ağır imtihanlarda ***sarsılmaz bir imanla*** durdular ve şerefli bir neslin annesi oldular.

Hatice'den ***Fâtıma*** رضى الله عنها — cennet kadınlarının hanımefendisi — dünyaya geldi; Fâtıma'dan da Hasan ve Hüseyin. Bugün mevcut olan ***Resûlullah'ın*** ﷺ neslinin tamamı Hatice'den gelmektedir.

Bizim için ders: Bir kadının şerefi malında veya güzelliğinde değil, ***imanında, vefasında ve fedakârlığındadır***. Hatice zengindi; fakat onu şerefli kılan, o serveti nasıl kullandığıydı.

Hatice'nin üstünlüğü her dönemde âlimler tarafından kabul edilmiştir. Bazıları, Hatice ile Âişe'nin, her birinin kendine has üstünlüğüyle, Fâtıma'dan sonra bu ümmetin ***en faziletli iki kadını*** olduğu görüşündedir: Hatice ***erken iman ve fedakârlıkla***, Âişe ise ***ilim ve sünneti yaymakla***.

SEVDE BİNT ZEM‘A: HABEŞİSTAN MUHACİRİ

Sevde bint Zem‘a رضی اللہ عنہا, Kureyş’in Âmir b. Lüey oğullarındandır ve Mekke’de ***ilk Müslüman olanlar*** arasındadır. O ve kocası ***Sekrân b. Amr***, dinlerini Kureyş’in zulmünden kurtarmak için Habeşistan’a hicret ettiler (Seri 4).

Mekke’ye döndükten sonra kocası vefat etti ve Sevde, hâlâ müşrik olan kavminin ortasında ***kimsesiz bir dul*** kaldı. Babası bile o sırada henüz Müslüman olmamıştı.

Aynı dönemde Resûlullah ﷺ, Hatice’nin vefatının ardından yas içindeydi ve hâlâ bakıma muhtaç kızları vardı. Siyer rivayetlerine göre ***Havle bint Hakîm*** رضی اللہ عنہا ona Sevde ile evlenmesini önerdi, o da kabul etti. Bu evlilik Mekke’de ***nübüvvetin 10. yılında*** gerçekleşti.

Bu evlilik, dini için fedakârlık yapmış ***bir muhacire kadına sahip çıkmaktı***; aynı zamanda onun evine, çocuklarına bakacak bir anne kazandırdı. Sevde, ***Hatice’den sonraki ilk hanımıdır*** ve yaklaşık üç yıl boyunca onun tek hanımı olarak kaldı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NÜBÜVVET EVİNE YOLDAŞLIK

Sevde, Resûlullah'ın ﷺ ailesiyle birlikte Medine'ye hicret etti ve odası, Mescid-i Nebevî'nin yanında inşa edilen ***ilk odalar*** arasındaydı. Medine'deki ilk zorlu yıllarda onun evini idare etti.

Kumalarını genellikle kıskanan Âişe رضى الله عنها, Sevde hakkında şöyle dedi: ***"Kendisinin yerinde olmayı (onun gibi olmayı) Sevde bint Zem'a'dan daha çok istediğim hiçbir kadın görmedim"***; hâlbuki o biraz sert mizaçlıydı (Sahîh-i Müslim 1463).

Bu sözler ikisi arasındaki ***güzel ilişkiyi*** gösterir. Nebî'nin ﷺ evi, kıskançlık gibi insanî duygulardan arınmış bir ev değildi; fakat o duyguların ***iman ve ahlâkla dizginlendiği*** bir evdi.

Sevde ***cömertliğiyle*** de tanınırdı. Siyer âlimleri onun elleriyle çalıştığını, deri tabakladığını ve kazancını sadaka olarak dağıttığını rivayet eder. Ömer halifeliği döneminde ona içi para dolu bir kap gönderdiğinde, hepsini fakirlere dağıttı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CÖMERT BİR KALP

Sevde yaşlandıkça boşanmaktan ve Resûlullah'ın ﷺ hanımı olma şerefini kaybetmekten endişe etti. ***Hikmet ve gönül cömertliği*** gösteren bir karar verdi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 5212

حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ، وَهَبَتْ، يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ، وَكَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَقْسِمُ لِعَائِشَةَ بِيَوْمِهَا وَيَوْمِ سَوْدَةَ.

TERCÜME:

Âişe'den رضى الله عنها: ***"Sevde bint Zem'a nöbetini Âişe'ye bağışlamıştı; bunun üzerine Nebî ﷺ Âişe'ye hem kendi nöbetini hem de Sevde'nin nöbetini ayırırdı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Malik b. Isma'il ← Züheyr b. Mu'awiyah ← Hişam b. 'Urwah ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'n-Nikâh, Kadının nöbetini kumasına bağışlaması bâbı, Hadis No. 5212; ayrıca Müslim No. 1463.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:5212

BU HADİSİN DERSLERİ

Sevde, dünyevî hakkı yerine ***ahireti*** seçti. İbn Abbas'ın rivayetine göre şöyle dedi: ***"Beni boşama; beni yanında tut ve nöbetimi Âişe'ye ver."*** Dünyada ve ahirette Nebî'nin ﷺ hanımı olarak kalmak şartıyla nöbetini seve seve bağışladı.

İbn Abbas'ın rivayetine göre bu olay, Allah'ın Nisâ Sûresi 4:128'de ***karı-koca arasındaki barışmaya*** dair buyruğuyla ilgilidir: "aralarında anlaşmaya çalışmalarında kendilerine bir engel yoktur. Anlaşmak daha hayırlıdır" (Câmiu't-Tirmizî 3040 — sahih). İslâm, kadının ailesini korumak için hakkının bir kısmından gönül rızasıyla vazgeçmesine izin verir.

Ayrıca Resûlullah'ın ﷺ ***Sevde'nin kararına saygı gösterdiğine*** ve onu ömrünün sonuna kadar hanımı olarak tuttuğuna dikkat edin. O ihmal edilmedi; o, diğer hanımları gibi onu da her gün ziyaret ederdi.

Sevde'nin tavrı aynı zamanda ***olgunluğu*** gösterir. Âişe'nin daha genç ve Resûlullah tarafından daha çok sevildiğini anladı ve nöbetini onun sevdiğine vererek ***kocasını sevindirdi***. Büyük bir kalp kıskançlığa yenik düşmez.

HATIRALARDA SEVDE

Sahîh-i Buhârî'deki bazı olaylar Sevde'nin hatırasını yaşatır. Vedâ Haccı'nda iri yapılı ve yavaş hareket eden bir kadın olan Sevde, insanlardan önce ***Müzdelife'den erken ayrılmak*** için izin istedi, o da izin verdi (Sahîh-i Buhârî 1680). Bu olaydan, zayıflar için hacıların bugün hâlâ uyguladığı bir ***ruhsat*** doğdu.

Tesettür âyeti indikten sonra Sevde bir gece ihtiyacını gidermek için dışarı çıktı. Ömer iri yapısından onu tanıdı ve ona uyarıda bulundu. Sevde dönüp Resûlullah'a ﷺ şikâyet etti ve şu vahiy geldi: ***"İhtiyaçlarınız için dışarı çıkmanıza izin verilmiştir"*** (Sahîh-i Buhârî 4795).

Bu olay İslâm'ın ***kadını hapsetmediğini*** gösterir; tesettür bir hapishane değil, bir korumadır. Ve bu, soru sormaktan çekinmeyen bir Nebî ﷺ hanımının şikâyetinden doğmuştur.

Sevde رضى الله عنها Medine'de vefat etti — bir görüşe göre Ömer'in halifeliğinin sonunda, diğer bir görüşe göre hicrî 54 yılında. O, ***vefalı, cömert ve neşeli bir eş*** olarak hatırlanır; siyer âlimleri onun bazen şakalarıyla Resûlullah'ı ﷺ gülümsettiğini zikreder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÂİŞE: SIDDÎK'IN KIZI

Âişe bint Ebî Bekir es-Sıddîk رضى الله عنها, Resûlullah'ı ﷺ en erken tasdik eden adamın evinde, İslâm içinde doğdu. Annesi Ümmü Rûmân'dır. Putperestliği hiç tanımadı; şöyle demiştir: "Kendimi bildim bileli anne ve babamı bu dine bağlı olarak gördüm."

Âişe'nin Nebî'ye ﷺ eş olarak seçilmesi ***Allah'ın yönlendirmesiyle*** oldu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3895

حَدَّثَنَا مُعَلَّى، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ لَهَا أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ، أَرَى أَنَّكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ وَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَاكْشِفْ عَنْهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمْضِهِ.

TERCÜME:

Âişe'den رضى الله عنها rivayet edildiğine göre Nebî ﷺ ona şöyle buyurdu: ***"Sen bana rüyamda iki kez gösterildin.*** Seni ipek bir kumaşın içinde gördüm, (melek) 'Bu senin hanımın, aç onu' dedi. Açtığımda bir de baktım ki sensin. Ben de: ***'Eğer bu Allah katındansa, onu gerçekleştirir' dedim."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Mu'alla b. Asad ← Wuhaib b. Khalid ← Hişam b. 'Urwah ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Nebî'nin ﷺ Âişe ile evlenmesi bâbı, Hadis No. 3895; ayrıca No. 5125 ve Müslim No. 2438.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3895

BU HADİSİN DERSLERİ

Peygamberlerin rüyası vahiydir. Dolayısıyla bu evlilik salt şahsî bir tercih değil, ***Allah'ın takdiriydi***. Onun edebine de dikkat edin: "Eğer bu Allah katındansa, onu gerçekleştirir" — acele etmedi, ***Allah'a havale etti***.

Resûlullah ﷺ, çocuğu olmadığı hâlde, kız kardeşinin oğlu Abdullah b. Zübeyr'e nispetle ona ***Ümmü Abdullah*** künyesini verdi (Sünen-i Ebû Dâvûd 4970 — sahih). Âişe, onun ***bakire*** olarak evlendiği tek hanımıdır.

Âişe, Resûlullah'ın ﷺ ***elbisesini diktiğini ve ayakkabısını yamadığını*** (Müsned-i Ahmed — sahih) ve ***ev işlerine yardım ettiğini*** (Sahîh-i Buhârî 676) de rivayet etmiştir. Bugün tanıdığımız Nebî ﷺ yuvası tablosunun büyük kısmı Âişe'nin rivayetlerinden gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SEVGİ DOLU BİR YUVA

Nikâh hicretten önce Mekke'de kıyıldı; Âişe Medine'de onunla ***hicretin birinci veya ikinci yılının Şevval ayında*** birlikte yaşamaya başladı (Sahîh-i Buhârî 5133). Âişe şöyle demiştir: "Resûlullah ﷺ benimle Şevval'de evlendi ve Şevval'de gerdeğe girdi; onun yanında hangi hanımı benden daha talihliydi?" (Sahîh-i Müslim 1423). Böylece Şevval'i evlenmek için uğursuz sayan ***câhiliye hurafesini reddetti***.

SİYER NOTU: ÂİŞE'NİN YAŞI HAKKINDA

Sahîh-i Buhârî 5133 ve Sahîh-i Müslim 1422 hadisleri, Âişe'nin nikâh sırasında altı, birlikte yaşamaya başladığında dokuz yaşında olduğunu bildirir. Sahih olan ve cumhur âlimlerin benimsediği rivayet budur.

Yedinci yüzyıl Arap toplumunda ve o dönemin dünyadaki pek çok toplumunda ***olgunluk, bugünkü gibi yaşla değil, bulûğ ile ölçülürdü***. O dönemde onda kusur arayan İslâm düşmanlarından hiçbiri bu evliliği bir eleştiri konusu yapmadı; çünkü bu, toplumlarında ***olağan bir şeydi***. Bugün evlilik hükümleri, maslahata ve her ülkenin kanunlarına tâbidir.

KAYNAK:
İbn Hacer, Fethu'l-bârî, Kitâbu'n-Nikâh; Nevevî, Şerhu Sahîh-i Müslim, Kitâbu'n-Nikâh.

Yuvaları ***samimiyetle*** doluydu. Âişe, bir kaptan su içtiğinde Resûlullah'ın onu alıp ***ağzını onun ağzını koyduğu yere koyduğunu*** rivayet eder (Sahîh-i Müslim 300). Onunla koşu yarışı da yaptı; ilkinde Âişe kazandı, ikincisinde o kazandı ve şöyle buyurdu: "Bu, öncekinin karşılığı" (Sünen-i Ebû Dâvûd 2578 — sahih).

Onun ***duygularını anlardı***. Ona şöyle buyurdu: "Benden razı olduğunda da, bana kızdığında da bilirim." Nasıl diye sorulunca şöyle cevap verdi: "Razı olduğunda 'Hayır, Muhammed'in Rabbine yemin olsun' dersin; kızdığında ise 'Hayır, İbrâhim'in Rabbine yemin olsun' dersin." Âişe şöyle cevap verdi: ***"Evet, ey Allah'ın Resûlü; ben sadece senin ismini terk ederim"*** (Sahîh-i Buhârî 5228).

EN SEVİLEN İNSAN

Amr b. Âs رضى الله عنه bir gün Resûlullah'a ﷺ sordu: ***"İnsanların sana en sevgili olanı kimdir?"*** O: ***"Âişe"*** diye cevap verdi. Amr: "Erkeklerden?" diye sordu. O: ***"Babası"*** dedi. (Sahîh-i Buhârî 3662).

Sahâbîlerin önünde hanımına olan sevgisini söylemekten çekinmedi. Bu, kocalar için önemli bir derstir: ***hanıma sevgi zaaf değil***, aksine şerefli bir sünnettir.

Şöyle de buyurdu: ***"Âişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, tirîdin diğer yemeklere üstünlüğü gibidir"*** (Sahîh-i Buhârî 3770). Tirîd, et suyuna doğranmış ekmektir — o dönemde Araplar'ın en sevdiği ve en besleyici yemek.

Sahâbîler bu mertebeyi biliyordu. Onun o gün sevindiğini bildikleri için hediyelerini bilerek ***Âişe'nin nöbet gününde*** gönderirlerdi (Sahîh-i Buhârî 2581). Ve sonunda Resûlullah ﷺ hastalığında Âişe'nin evinde bakılmayı seçti ve ***başı onun kucağındayken*** vefat etti (Seri 30).

Âişe arkadaşlarıyla birlikte oyuncak bebekleriyle oynarken o buna engel olmaz, aksine ***arkadaşlarının gelip onunla oynamasına izin verirdi*** (Sahîh-i Buhârî 6130). Genç bir hanımın ihtiyacını anlıyordu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İFK FİTNESİ

Büyük sevgi büyük imtihanla sınanır. Benî Mustalik gazvesinden (5 veya 6 H) sonra Âişe, kaybolan gerdanlığını ararken kafileden geri kaldı. Bir sahâbî, ***Safvân b. Muattal***, onu bularak devesinin üzerinde geri getirdi (Sahîh-i Buhârî 4750).

Abdullah b. Übey başta olmak üzere münafıklar, Âişe'nin namusu hakkında çirkin bir ***iftira*** yaydılar. Bir ay boyunca iftira yayıldı, vahiy gelmedi; Âişe de söylenenlerden habersiz hastalandı. Öğrenince bütün gece ve gündüz ağladı.

Resûlullah ﷺ ona sorduğunda Âişe, Nebî Yakub'un عَلَيْهِ السَّلَامُ sözleriyle cevap verdi: ***"Artık bana güzelce sabır gerekir. Anlattıklarınıza ancak Allah'tan yardım istenir"*** (Sahîh-i Buhârî 4750). Yeminle kendini savunmadı; ***tamamen Allah'a dayandı***.

Bunun üzerine Allah, onu yedi kat göğün üzerinden temize çıkaran Nûr Sûresi'nin on âyetini indirdi: ***"(Peygamber'in eşi hakkında) o yalanı uyduranlar içinizden bir güruhtur. Bunu kendiniz için kötü sanmayın, o sizin için hayırlı olmuştur"*** (Nûr 24:11) — Tefsîr-i İbn Kesîr 24:11.

Bu olay ümmet için ***büyük bir ders*** bıraktı: delilsiz iftira yaymak haramdır, mü'min kardeşler hakkında hüsnüzan vâciptir (Nûr 24:12) ve Allah mazluma sahip çıkar. Âlimler, bu âyetler indikten sonra Âişe'yi itham eden kimsenin ***Kur'an'ı yalanlamış*** olacağında ittifak etmiştir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CEBRÂİL'DEN SELÂM

Allah'tan selâm alan Hatice gibi, Âişe de ***Cebrâil'den selâm*** almıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3768

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ أَبُو سَلَمَةَ إِنَّ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمًا يَا عَائِشُ، هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرِئُكِ السَّلاَمَ. فَقُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، تَرَى مَا لاَ أَرَى. تُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم.

TERCÜME:

Ebû Seleme'den rivayet edildiğine göre Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: Bir gün Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu:

"Ey Âiş! İşte Cebrâil sana selâm söylüyor." Ben de: ***"Ve aleyhisselâm ve rahmetullâhi ve berekâtüh"*** dedim. Sen (ey Allah'ın Resûlü) benim görmediğimi görüyorsun.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Bukair ← al-Laith b. Sa'd ← Yunus b. Yazid ← Ibn Şihab al-Zuhri ← Ebû Salamah b. 'Abdurrahmân ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Fezâili Ashâbi'n-Nebî ﷺ, Âişe'nin fazileti bâbı, Hadis No. 3768; ayrıca Müslim No. 2447.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3768

BU HADİSİN DERSLERİ

Onun sevgi dolu hitabına dikkat edin: ***"Ey Âiş"*** — sevgi ifadesi olarak ismi kısaltmak. Âişe'nin edebine de dikkat edin: selâmı ***daha mükemmel bir şekilde*** ("ve rahmetullâhi ve berekâtüh") alarak Allah'ın şu buyruğunu uyguladı: "ondan daha iyisiyle selam verin" (Nisâ 4:86).

Bizzat kendisi Ümmü Seleme'ye, ***Resûlullah'a ﷺ Âişe'nin yorganı içindeyken vahiy geldiğini*** açıklamıştır; bu, diğer hanımlarında olmayan bir hususiyetti (Sahîh-i Buhârî 2581). Onun evi ***vahyin indiği yerdi*** ve sonunda Resûlullah'ın kabri oldu.

Âişe son derece ***mütevazı*** idi. Onu temize çıkaran âyetler inince annesi kalkıp Resûlullah'a ﷺ teşekkür etmesini söyledi; o ise şöyle dedi: ***"Allah'a yemin ederim ki ona kalkmayacağım ve Allah'tan başkasına hamdetmeyeceğim"*** (Sahîh-i Buhârî 4750).

Cebrâil'den gelen bu selâm, Nûr Sûresi'ndeki âyetlerin yeryüzünde onun temizliğini göstermesi gibi, ***Âişe'nin gökteki mertebesini*** de gösterir. Melekler onu tanır ve ona saygı gösterir; bir mü'mine onu küçümsemek yakışmaz.

EBÛ BEKİR AİLESİNİN BEREKETİ

Bir yolculukta Âişe'nin gerdanlığı yine kayboldu. Resûlullah ﷺ ve sahâbîler onu aramak için ***suyun olmadığı*** bir yerde konakladılar. Namaz vakti girdi; insanlar Ebû Bekir'e şikâyet etti, o da herkesi sıkıntıya soktuğu için kızını azarladı (Sahîh-i Buhârî 334).

Bunun üzerine Allah ***teyemmüm âyetini*** indirdi. Üseyd b. Hudayr رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Bu sizin ilk bereketiniz değildir, ey Ebû Bekir ailesi."*** Âişe'nin devesi kaldırıldığında gerdanlık onun altında bulundu (Sahîh-i Buhârî 334).

Küçük bir sıkıntıdan, kıyamete kadar ***bütün ümmet için bir kolaylık*** doğdu: Su bulamayan kimse teyemmüm edebilir. Bu bize, zorlukların ardında Allah'ın çoğu zaman ***ummadığımız rahmetler*** sakladığını öğretir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜMMETİN ÖĞRETMENİ

Âişe رضى الله عنها ***en çok hadis rivayet eden*** sahâbîlerden biri oldu — ondan iki binden fazla hadis rivayet edilmiştir. Sadece bir hanımın bilebileceği hususları rivayet etmiştir: Resûlullah'ın gece namazını, gusül şeklini, orucunu ve ev içindeki ahlâkını.

Ebû Mûsâ el-Eş'arî رضى الله عنه şöyle dedi: ***"Biz Resûlullah'ın ﷺ ashabı, bir hadis hakkında ne zaman bir müşkülle karşılaşıp Âişe'ye sorduysak, mutlaka onda o konuda bir ilim bulduk"*** (Câmiu't-Tirmizî 3883 — hasen).

O, ***derin anlayışıyla*** da tanınırdı: bazı sahâbîlerin birtakım hadisleri anlayışını düzeltti, kadınlara ve erkeklere perde arkasından ders verdi ve ***50 yıla yakın*** bir süre daha yaşadı — Resûlullah'tan ﷺ sonra — ve ilmini tâbiîn nesline aktardı.

Âişe, Medine'de ***hicrî 57 veya 58 yılının Ramazan ayında*** vefat etti ve Bakî'e defnedildi. Hastayken İbn Abbas onu ziyaret etti ve şöyle dedi: "Ey mü'minlerin annesi! Sen sadık seleflerinin yanına gidiyorsun: Resûlullah ﷺ ve Ebû Bekir'in" (Sahîh-i Buhârî 3771).

Siyer âlimleri Âişe'nin ***cömertliğini*** de rivayet eder. Bir defasında ona çok miktarda mal geldi; kendisi oruçluyken hepsini aynı gün fakirlere dağıttı, öyle ki iftar için hiçbir şey kalmadı. İlim ve cömertlik onda bir araya gelmişti.

HAFSA BİNT ÖMER

Hafsa bint Ömer b. Hattâb رضى الله عنها nübüvvetten yaklaşık beş yıl önce doğdu. Hicret eden ve Bedir'e katılan bir sahâbî olan ***Huneys b. Huzâfe es-Sehmî*** ile evlendi. Huneys Medine'de vefat etti ve Hafsa genç yaşta dul kaldı.

Ömer, kızına iyi bir eş bulmak için titizlikle çabalayan bir baba olarak harekete geçti:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4005

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ شَهِدَ بَدْرًا تُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ. قَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي. فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ، فَقَالَ قَدْ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا. قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ. فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ، فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَىَّ شَيْئًا، فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوْجَدَ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ، فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ، ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ، فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَىَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَىَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ إِلاَّ أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ ذَكَرَهَا، فَلَمْ أَكُنْ لأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا.

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'den رضى الله عنهما rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb şöyle dedi: Hafsa bint Ömer, Resûlullah'ın ﷺ Bedir'e katılan ve Medine'de vefat eden ashabından Huneys b. Huzâfe es-Sehmî'nin vefatıyla dul kalınca, Osman b. Affân'la karşılaştım ve ona Hafsa'yı teklif ettim. "Düşüneyim" dedi. Birkaç gece sonra: "Şu sıralar evlenmek istemiyorum" dedi. Sonra Ebû Bekir'le karşılaştım ve ona Hafsa'yı teklif ettim; fakat ***Ebû Bekir sustu*** ve bana hiçbir cevap vermedi; ona Osman'dan daha çok gücendim. Birkaç gece sonra ***Resûlullah ﷺ Hafsa'yı istedi***, ben de onu kendisiyle evlendirdim. Sonra Ebû Bekir beni bulup: "Belki bana gücendin?" dedi. "Evet" dedim. Şöyle dedi: ***"Teklifine cevap vermekten beni alıkoyan tek şey, Resûlullah'ın ﷺ ondan söz ettiğini bilmemdi; Resûlullah'ın ﷺ sırrını açmak istemedim. Eğer o onu bıraksaydı, kesinlikle kabul ederdim."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû al-Yaman al-Hakam b. Nafi' ← Su'aib b. Abi Hamzah ← Ibn Şihab al-Zuhri ← Salim b. 'Abdullah b. 'Umar ← 'Abdullah b. 'Umar رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Meğâzî, Hadis No. 4005; ayrıca No. 5122.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4005

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis derslerle doludur. Bir baba ***kızını salih bir adama teklif edebilir***; bu utanılacak bir şey değildir. Ve ***Ebû Bekir'in emanetine*** bakın: Resûlullah'ın ﷺ sırrını korumak için yakın dostunun gözünde kötü görünmeyi göze aldı.

Resûlullah ﷺ Hafsa ile ***hicretin üçüncü yılında*** evlendi. Bu evlilikle, Ebû Bekir'in damadı olduğu gibi Ömer'in de damadı oldu — en faziletli iki sahâbîyle ***bağlarını güçlendirdi***.

Ebû Bekir'in sabrı da ***mükâfatlandırıldı***: sırrı açmadı ve sonunda Ömer'e durumu bizzat kendisi açıkladı. Dostlukları devam etti ve ikisi de Resûlullah'ın ﷺ yanına defnedildi.

KUR'AN MUSHAFININ EMANETÇİSİ

Hafsa, kendi döneminde ***okuma yazma bilen*** az sayıdaki kadından biriydi. Resûlullah ﷺ Şifâ bint Abdullah'a şöyle demiştir: "Ona yazıyı öğrettiğin gibi neml rukyesini de öğretmez misin?" (Sünen-i Ebû Dâvûd 3887 — sahih).

Bu beceri ve ona duyulan güven, Hafsa'yı ***Kur'an mushafının emanetçisi*** yaptı. Yemâme savaşında pek çok hâfız şehit düşünce Ebû Bekir, Zeyd b. Sâbit'e Kur'an'ı sayfalar (suhuf) hâlinde toplamasını emretti. (Sahîh-i Buhârî 4986)

Zeyd şöyle dedi: ***"Bu sayfalar vefatına kadar Ebû Bekir'in yanında, sonra hayatı boyunca Ömer'in yanında, sonra da Hafsa bint Ömer'in yanında kaldı"*** (Sahîh-i Buhârî 4986). Osman, İslâm beldelerine gönderilecek mushafları çoğaltırken bu sayfaları Hafsa'dan ödünç aldı, sonra ona iade etti (Sahîh-i Buhârî 4987).

Bu emaneti düşünün: ***Kur'an'ın ana nüshası*** — Resûlullah ﷺ vefat ettikten sonra toplanan — bir kadının evinde muhafaza edildi. Bugün okuduğumuz her mushafın, bir zamanlar Hafsa'nın رضى الله عنها koruduğu bu sayfalarla bir bağı vardır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İBADET EHLİ

Hafsa ***çok ibadet etmesiyle*** tanınırdı: çok oruç tutar, geceleri çok namaz kılardı. Âişe gibi onun da babasından gelen sert bir mizacı vardı ve yuvası, karı-koca arasındaki olağan imtihanlardan uzak değildi.

SİYER NOTU: "O ÇOK ORUÇ TUTAN VE ÇOK NAMAZ KILANDIR"

Resûlullah ﷺ bir defasında Hafsa'yı ric'î talakla boşadı, sonra ona geri döndü (Sünen-i Ebû Dâvûd 2283 — sahih). Hâkim ve Taberânî'nin rivayetinde Cebrâil ona şöyle dedi: "Hafsa'ya geri dön; çünkü o ***çok oruç tutan ve geceleri çok namaz kılan*** bir kadındır ve o ***cennette senin hanımındır***."

Cebrâil'in bu sözü, rivayet yollarının desteği sebebiyle aralarında Elbânî'nin de (Sahîhu'l-Câmi' 4351) bulunduğu bazı âlimlerce ***hasen*** kabul edilmiştir. Anlamı, Hafsa'nın ibadeti hakkında bilinenlerle uyumludur.

KAYNAK:
Sünen-i Ebû Dâvûd 2283; Hâkim, el-Müstedrek; Elbânî, Sahîhu'l-Câmii's-Sağîr 4351.
https://sunnah.com/abudawud:2283

Bu kıssadan, ailedeki ***hata ve anlaşmazlıkların*** bir kimsenin şerefini ortadan kaldırmadığını öğreniyoruz. Önemli olan ***yeniden iyiliğe dönmektir***; Allah kişinin ibadetine bir bütün olarak bakar.

Hafsa yaklaşık ***60 hadis*** rivayet etti — hepsi Resûlullah'tan ﷺ — ve Muâviye dönemine kadar yaşadı.

Medine'de ***hicrî 41 veya 45 yılında*** vefat etti ve Bakî'e defnedildi.

Hafsa'nın kıssası bize, ***şahsî ibadetin*** — nafile oruç ve gece namazının — bir mü'minin gerçek süsü olduğunu da hatırlatır. İnsanlar onu görmez; fakat Allah görür ve melekler onu anar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZEYNEB BİNT HUZEYME: YOKSULLARIN ANNESİ

Zeyneb bint Huzeyme el-Hilâliyye رضی اللہ عنہا, yoksullara çokça yemek yedirip sadaka verdiği için daha câhiliye döneminden itibaren ***Ümmü'l-Mesâkîn*** — yoksulların annesi — unvanıyla tanınırdı.

Kocası ***Uhud savaşında şehit*** düştü (3 H). Meşhur görüşe göre kocası Abdullah b. Cahş'tır رضی اللہ عنہ. Resûlullah ﷺ daha sonra onunla, ***bir şehidin duluna sahip çıkmak*** için evlendi.

Ancak onunla ***sadece birkaç ay*** yaşadı, sonra vefat etti. Cenaze namazını bizzat Resûlullah ﷺ kıldırdı ve onu Bakî'e defnetti. Hatice dışında, ***onun hayatında vefat eden tek hanımıdır***.

SİYER NOTU: ZEYNEB BİNT HUZEYME HAKKINDAKİ RİVAYETLER

Zeyneb bint Huzeyme erken vefat ettiği için onun hakkındaki bilgiler çok azdır. Siyer âlimleri önceki kocasının adı (Abdullah b. Cahş veya Tufeyl b. Hâris), evlilik yılı (3 veya 4 H) ve Resûlullah ﷺ ile birlikte geçirdiği süre (iki ile sekiz ay arası) konusunda ihtilaf etmiştir.

Üzerinde ittifak edilenler: ona ***Ümmü'l-Mesâkîn*** denirdi, savaşta düşen veya vefat eden bir Müslümanın duluydu ve Resûlullah ﷺ hayattayken vefat etti.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Resûlullah'ın ﷺ evlilikleri bâbı; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Kısa da olsa Zeyneb'in kıssası bize ***iyi bir ismin amelle inşa edildiğini*** öğretir. Meşhur hadisler rivayet etmedi, büyük olaylarda yer almadı; fakat ismi ***yoksullara karşı cömertliği*** sayesinde yaşamaya devam etti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NEBÎ'NİN HANIMLARININ TERCİHİ

Hayber'in fethinden sonra Müslümanların hayatı rahatladı ve Nebî'nin ﷺ hanımları ***nafakalarının artırılmasını*** istediler. Resûlullah ﷺ buna üzüldü ve bir ay boyunca onlardan uzak durdu (Sahîh-i Müslim 1478). Bunun üzerine Allah şu âyeti indirdi:

"Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle: 'Eğer dünya hayatını ve süslerini istiyorsanız gelin size bağışta bulunayım ve güzellikle salıvereyim'" (Ahzâb 33:28) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:28.

"Eğer Allah'ı, Peygamberini, ahiret yurdunu istiyorsanız bilin ki, Allah içinizden iyi davrananlara büyük ecir hazırlamıştır" (Ahzâb 33:29) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:29.

Resûlullah ﷺ işe Âişe'den başladı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4785

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّ عَائِشَةَ، رضى الله عنها زَوْجَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جَاءَهَا حِينَ أَمَرَ اللَّهُ أَنْ يُخَيِّرَ أَزْوَاجَهُ، فَبَدَأَ بِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكِ أَمْرًا فَلاَ عَلَيْكِ أَنْ تَسْتَعْجِلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكِ، وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَىَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ، قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَالَ {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لأَزْوَاجِكَ}. إِلَى تَمَامِ الآيَتَيْنِ فَقُلْتُ لَهُ فَفِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَىَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الآخِرَةَ.

TERCÜME:

Nebî'nin رضى الله عنها hanımı Âişe'den ﷺ: Allah, hanımlarını serbest bırakma hususunda onlara tercih hakkı vermesini emredince Resûlullah ﷺ ona geldi. Resûlullah ﷺ işe benden başladı ve şöyle buyurdu: "Sana bir şey söyleyeceğim; anne babana danışıncaya kadar (cevap vermekte) acele etme." Anne babamın bana ondan ayrılmamı emretmeyeceklerini biliyordu. Sonra Allah'ın şu sözünü okudu: "Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle…" iki âyetin sonuna kadar. Ben de şöyle dedim: ***"Bunda anne babama neyi danışacağım? Ben Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu istiyorum."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû al-Yaman al-Hakam b. Nafi' ← Su'aib b. Abi Hamzah ← Ibn Şihab al-Zuhri ← Ebû Salamah b. 'Abdurrahmân ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu't-Tefsîr, "Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle" âyeti bâbı, Hadis No. 4785; ayrıca Müslim No. 1475.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4785

BU HADİSİN DERSLERİ

Âişe bir an bile tereddüt etmedi: ***"Ben Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu istiyorum."*** Ardından onun diğer bütün hanımları da ***aynı tercihi*** yaptı. Hiçbiri dünyayı seçmedi.

İşte onların şerefinin sırrı budur. Küçük odalarda, bazen iki ay boyunca yemek pişirecek ateş yakmadan yaşadılar; fakat ***kalmayı seçtiler***. Şerefleri maldan değil, ***gönüllerinin tercihinden*** geliyordu.

Evleri son derece sadeydi. Âişe, Resûlullah'ın ﷺ evlerinde bazen iki ay boyunca yemek pişirmek için ateş yakılmadığını, hurma ve suyla yaşadıklarını anlatır (Sahîh-i Buhârî 2567). Yine de bu tercihten pişman olmadılar.

NEBÎ'NİN ﷺ EVİNDE KISKANÇLIK

Nebî'nin ﷺ hanımları şerefli kadınlardı; fakat onlar da ***insandı***. Duyguları vardı, ***kıskançlık*** da dahil. Kur'an ve hadis bunu gizlemez; aksine Resûlullah'ın ﷺ bununla nasıl başa çıktığını öğrenelim diye dürüstçe anlatır.

Enes رضى الله عنه şöyle rivayet eder: Nebî ﷺ hanımlarından birinin evindeyken, diğer bir hanımı bir tabak yemek gönderdi. Onun evinde bulunduğu hanım ***hizmetçinin eline vurdu*** ve tabak düşüp kırıldı. Nebî ﷺ tabağın parçalarını topladı, sonra yemeği üzerine toplayarak şöyle buyurdu: ***"Anneniz kıskandı."*** (Sahîh-i Buhârî 5225).

Onun ***sükûnetine*** bakın. Kızmadı, hanımını insanların önünde mahcup etmedi; aksine onun için ***bir mazeret buldu***: "Anneniz kıskandı." Sonra yemeği gönderen hanımın hakkı kaybolmasın diye kırılan tabağın yerine sağlam bir tabak verdi.

Hanımları bir ara ***iki gruba*** ayrıldı ve insanların hediyeleri konusunda eşit davranmasını istemek için önce Ümmü Seleme'yi, sonra Fâtıma'yı ona gönderdiler (Sahîh-i Buhârî 2581). O sabırla dinledi, durumu açıkladı ve hiç kimseye asla haksızlık etmedi.

Bizim için ders: Kıskançlık ***fıtrîdir***; fakat haksızlığa yol açmaması için ***kontrol altında tutulmalıdır***. Akıllı koca, hanımının duygularıyla öfkeyle değil, ***yumuşaklık ve adaletle*** ilgilenir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HANIMLARINA SALAVAT

Resûlullah'a ﷺ her salavat getirdiğimizde, aslında ***onun hanımlarına*** da dua etmiş oluruz. Sahâbîler:

"Ey Allah'ın Resûlü! Sana nasıl salavat getirelim?" diye sordular. Şöyle buyurdu: ***"Deyin ki: Allah'ım! İbrâhim'in âline salât ettiğin gibi Muhammed'e, hanımlarına ve zürriyetine salât et..."*** (Sahîh-i Buhârî 3369).

Bu hadis, onun hanımlarının salavatta dua edilen ***ailenin bir parçası*** olduğunu gösterir ve onların ***Ehl-i Beyt'ine*** dahil olduğuna açık bir delildir.

Dolayısıyla onlara karşı edebimiz şudur: ***onları hayırla anmak***, onlar için Allah'ın rızasını dilemek, kıssalarını ve rivayetlerini öğrenmek ve her türlü dil uzatmaya karşı ***şereflerini savunmak***. Onları sevmek, Resûlullah'ı ﷺ sevmenin bir parçasıdır.

Çocuklarımıza da onların isimlerini öğretelim. ***Hatice, Sevde, Âişe, Hafsa*** ve diğer anneleri tanıyan bir nesil, bugünün eğlence ve medya figürlerinden çok daha şerefli ***kadın örnekleriyle*** büyür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BUGÜNÜN AİLELERİ İÇİN ÖRNEK

Allah, iman eden erkek ve kadınlara aynı mükâfatı vaat etmiştir: ***"Doğrusu erkek ve kadın müslümanlar, erkek ve kadın müminler"*** (Ahzâb 33:35) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:35.

Bu âyet, mü'min kadınlar Kur'an'ın neden erkekleri çokça anıp kadınları anmadığını sorduğunda inmiştir — aralarında ***Ümmü Umâre el-Ensâriyye*** (Câmiu't-Tirmizî 3211 — hasen) ve başka bir rivayette ***Ümmü Seleme*** رضى الله عنها vardır. Bu kitaptaki beş kadın, mü'min kadının çeşitli yollarla ***nasıl şerefe ulaştığının*** somut örnekleridir:

Hatice — ***kocasını destekleyerek*** ve davet için malını feda ederek. ***Sevde*** — ***cömertliğiyle*** ve ahireti öne alarak. ***Âişe*** — ***ilmiyle*** ve ümmete öğreterek. ***Hafsa*** — ***ibadetiyle*** ve Kur'an emanetini koruyarak. ***Zeyneb bint Huzeyme*** — yoksullara ***sadaka vererek***.

Kocalar için ise Resûlullah ﷺ en güzel örnektir: vefat etmiş hanımına ***vefalı***, hanımları arasında ***adaletli***, ***samimi*** ve sevgisini söylemekten çekinmeyen, hanımının duygularını ***anlayan*** ve ev işlerine ***yardım eden***. Şöyle buyurmuştur: "Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır; ben de aileme karşı en hayırlınızım" (Câmiu't-Tirmizî 3895 — sahih).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BEŞ MÜ'MİN ANNESİNE DAİR ÖZET TABLO

Önceki bölümler beş mü'min annesinin kıssasını tek tek anlattı. Bu bölüm, okuyucunun kolayca karşılaştırabilmesi için onlarla ilgili temel bilgileri tek bir tabloda toplar: soyları, Resûlullah ﷺ ile evlenmeden önceki durumları, evlilik yılları ve vefat yılları.

Bu tablodaki yıllar, siyer ve tabakât kitaplarındaki meşhur görüşlerdir. Bir kısmı tarihçiler arasında ihtilaflıdır ve bu ihtilaflar ilgili bölümlerdeki Siyer Notu kutularında zikredilmiştir.

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	SOYU	EVLİLİKTEN ÖNCE	EVLİLİK	VEFATI VE KABRİ
Hatice bint Huveylid	Esedoğulları, Kureyş	Dul (iki kez)	Nübüvvetten 15 yıl önce, Mekke'de	Nübüvvetin 10. yılı; Hacûn, Mekke
Sevde bint Zem'a	Âmir b. Lüey oğulları, Kureyş	Dul; Habeşistan muhaciri	Nübüvvetin 10. yılı, Mekke'de	Ömer'in halifeliğinin sonu (diğer görüş 54 H); Bakî'
Âişe bint Ebî Bekir	Teymoğulları, Kureyş	Bakire	Nikâh Mekke'de; birliktelik Şevval 1 veya 2 H	Ramazan 57 veya 58 H; Bakî'
Hafsa bint Ömer	Adiyyoğulları, Kureyş	Huneys b. Huzâfe'nin dulu	3 H, Medine'de	41 veya 45 H; Bakî'
Zeyneb bint Huzeyme	Benî Hilâl b. Âmir	Bir şehidin dulu	3 veya 4 H, Medine'de	Birkaç ay sonra; Bakî'

Bu tablodan, beş hanımdan dördünün Kureyşli ve dördünün dul olduğunu görüyoruz. Yalnızca Âişe bakireydi. İkisi Resûlullah ﷺ hayattayken vefat etti — Hatice Mekke'de, Zeyneb bint Huzeyme Medine'de — ve her ikisinin defnini Resûlullah ﷺ bizzat üstlendi.

SİYER NOTU: HATİCE'NİN CENAZESİ

İbn Sa'd'ın rivayetine göre Resûlullah ﷺ Hacûn'da Hatice'nin kabrine bizzat indi. O zaman cenaze namazı henüz meşru kılınmamıştı; bu yüzden cenaze namazı kılınmadan defnedildi.

Bu rivayet sahih hadis kitaplarından değil, siyer ve tabakât kitaplarından gelmektedir. Ancak bilinenlerle çelişmez: cenaze namazı Medine'de meşru kılınmıştır.

Kaynak: İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ, 8. cilt; Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 2. cilt; İbn Hacer, el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERS

Annelerimiz farklı geçmişlerden geliyordu: zengin bir tüccar, kocasını kaybetmiş bir muhacire, en yakın sahâbînin kızı, bir Bedir kahramanının dulu ve sadakasıyla tanınan bir kadın. Resûlullah'ın ﷺ evi hepsini bir araya getirdi ve her biri şerefli yerini buldu.

Bu bize, İslâm'da bir kadının değerinin bakire veya dul olmakla, zengin veya fakir olmakla, genç veya yaşlı olmakla değil, imanı ve ameliyle ölçüldüğünü de öğretir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NEBÎ'NİN ﷺ HANIMLARIYLA İLGİLİ ÂYETLER

Kur'an'ın, Nebî'nin ﷺ hanımları kadar çok andığı bir kadın topluluğu yoktur. Onlarla ilgili âyetler sadece kıssa değildir; her âyet bütün ümmet için bir hüküm ve ders taşır. Aşağıdaki tablo başlıca âyetleri toplamaktadır; bir kısmı önceki bölümlerde açıklanmıştır.

ÂYET	KISA MUHTEVA	DERS
Ahzâb 33:6	Nebî'nin hanımları mü'minlerin anneleridir	Saygı vâciptir; ondan sonra onlarla evlenmek haramdır
Ahzâb 33:28–29	Dünya ile ahiret arasında tercih	Hepsi Allah'ı, Resûlünü ve ahireti seçti (27. bölüm)
Ahzâb 33:30–31	Sevap ve günah iki kat	Yüksek mertebe ağır bir emanet getirir
Ahzâb 33:32–33	Diğer kadınlar gibi değiller; Ehl-i Beyt temizlenmiştir	Konuşma, giyinme ve evde oturma edebi (2. bölüm)
Ahzâb 33:34	Evlerinizde okunan âyetleri ve hikmeti hatırda tutun	Onlar Kur'an'ı ve sünneti aktaranlardır
Ahzâb 33:50	Nebî'ye ﷺ mahsus evlilik hükmü	Ona mahsus bir hususiyet; ümmet için değil
Ahzâb 33:51	Nöbette serbestlik	Serbestlik verilmesine rağmen adaletten ayrılmadı
Ahzâb 33:52	Eş ekleme veya değiştirme yasağı	Evliliklerinin nefsânî arzu için olmadığının delili
Ahzâb 33:53	Perde arkasından sormak; ondan sonra onlarla evlenmek haramdır	Seri 32B'de açıklanacak
Nûr 24:11–20	Âişe'nin iftiradan temize çıkarılması	Delilsiz itham haramdır (19. bölüm)
Tahrîm 66:1–5	İki hanıma yönelik uyarı	Tevbe ve iyiliğe dönüş

MEDRESE OLARAK EV: AHZÂB 33:34

Allah, Nebî'nin ﷺ hanımlarına şöyle buyurur: "Evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmetini hatırda tutun" (Ahzâb 33:34) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:34.

İbn Kesîr, Katâde ve selef âlimlerinden, bu âyetteki "hikmet"in sünnet olduğunu nakleder. Dolayısıyla Nebî'nin ﷺ hanımlarına, işittiklerini sadece uygulamaları değil, aynı zamanda hatırda tutmaları ve aktarmaları da emredilmiştir. 33. bölüm bu emrin nasıl yerine getirildiğini göstermektedir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUSUSİYET VE YASAK: AHZÂB 33:50–52

Allah, Resûlullah'a ﷺ ümmete helal kılmadığı bir evliliği helal kıldı ve şöyle buyurdu: "müminlerden ayrı, sırf sana mahsus olmak üzere" (Ahzâb 33:50).

Sonraki âyet ona nöbette serbestlik tanır (Ahzâb 33:51). Âişe, bu âyet indikten sonra bile Resûlullah'ın ﷺ başka bir hanımının yanına gitmek istediğinde nöbeti olan hanımından izin istediğini rivayet eder (Sahîh-i Buhârî 4789). Serbestliği Allah verdi; fakat o adaleti seçti.

Sonra Allah şöyle buyurdu: "Bundan sonra sana hiçbir kadın, … güzellikleri ne kadar hoşuna giderse gitsin, hiçbirini boşayıp başka bir eşle değiştirmen helal değildir" (Ahzâb 33:52) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:52. İbn Kesîr bu âyetin, Allah'ı ve Resûlünü seçtikleri için hanımlarına bir mükâfat olduğunu söyler.

TAHRÎM SÛRESİ OLAYI (66:1–5)

Allah şöyle buyurur: "Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek, Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin kendine yasak ediyorsun?" (Tahrîm 66:1) — Tefsîr-i İbn Kesîr 66:1.

Bu âyetin iniş sebebini bizzat Âişe rivayet eder. Resûlullah ﷺ Zeynab bint Cahş'ın evinde bal içer ve orada bir süre kalırdı. Âişe ile Hafsa, o yanlarına girdiğinde "Sende meğâfîr (kokulu bir ağaç zamkı) kokusu alıyorum" demek üzere anlaştılar. Bunun üzerine o bir daha bal içmeyeceğine yemin etti ve bu âyet indi (Sahîh-i Buhârî 4912; Sahîh-i Müslim 1474).

İbn Abbas, Allah'ın "Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz" (Tahrîm 66:4) buyruğunda anılan iki hanımın kim olduğunu Ömer'e sordu. Ömer: "Onlar Âişe ile Hafsa'dır" diye cevap verdi (Sahîh-i Buhârî 4913). Bu uzun hadis, Resûlullah'ın ﷺ bir ay boyunca hanımlarından nasıl uzak durduğunu ve Ömer'in kızı Hafsa'ya nasıl nasihat ettiğini de anlatır (Sahîh-i Buhârî 5191).

> **SİYER NOTU: İNİŞ SEBEBİNE DAİR DİĞER RİVAYET**
>
> Sahîh-i Buhârî'deki (5268) başka bir rivayette bal Hafsa'nın evinde içilmiş, anlaşanlar ise Âişe, Sevde ve Safiyye'dir. İbn Hacer Fethu'l-bârî'de Zeynab bint Cahş'ı zikreden rivayeti tercih eder; çünkü bu, Ömer'in o iki kişinin Âişe ile Hafsa olduğu sözüyle uyumludur.
>
> Âyetin Mâriye el-Kıbtiyye ile ilgili olarak indiğine dair Nesâî'nin bir rivayeti de (3959) vardır. Aralarında İbn Hacer'in de bulunduğu bazı âlimler, âyetin her iki olay sebebiyle inmiş olabileceği görüşündedir. Kesin olan şudur: Allah, Nebî'sinin O'nun helal kıldığını haram kılmasını istememiştir.

Ehl-i Sünnet âlimleri bu uyarının Âişe ve Hafsa'nın şerefini eksiltmediğini açıklar. Allah onları tevbeye çağırdı, onlar da tevbe ettiler; sonra Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu seçtiler (Ahzâb 33:29) ve Resûlullah ﷺ onları ömrünün sonuna kadar hanımları olarak tuttu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Kaynak: Sahîh-i Buhârî 4912; Sahîh-i Buhârî 4913; Sahîh-i Buhârî 5268; Sahîh-i Buhârî 4789; İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm (Ahzâb 33:34, 33:50–52; Tahrîm 66:1–5); İbn Hacer, Fethu'l-bârî, Kitâbu't-Tefsîr.

DERS

Kur'an, Nebî'nin ﷺ hanımlarını dürüstçe anlatır: şereflerini, tercihlerini ve insanî küçük hatalarını da. Bu bize, şerefin masum olmak anlamına gelmediğini öğretir. Şerefli insanı ayıran, tevbe edip Allah'a dönmekteki çabukluğudur.

Bu âyetler, Nebî'nin ﷺ evinin doğrudan vahiyle idare edildiğini de gösterir. Oradaki her küçük olay, kıyamete kadar Müslüman ailelere yol gösteren bir hükme dönüşmüştür.

SÜNNETİ ONLAR RİVAYET ETTİ

Allah'ın Ahzâb 33:34'te Nebî'nin ﷺ hanımlarına "Allah'ın âyetlerini ve hikmeti" hatırda tutmalarını emretmesi en güzel şekilde yerine getirildi. Onlar vasıtasıyla ümmet, erkek sahâbîlerin görmediği şeyleri öğrendi: onun gece namazını, gusül ve temizlenme şeklini, orucunu ve ev içindeki ahlâkını.

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	YAKLAŞIK HADİS SAYISI	TALEBELERİNDEN BAZILARI	RİVAYET ÖRNEĞİ
Hatice	Doğrudan rivayeti yok	—	Şeriatın çoğu inmeden önce vefat etti
Sevde	Yaklaşık 5	İbn Abbas	Ölmüş koyunun derisinin tabaklanması (Sahîh-i Buhârî 6686)
Âişe	Yaklaşık 2.210	Urve b. Zübeyr, Kâsım b. Muhammed, Amre bint Abdurrahman, Mesrûk	Vahyin başlangıcı, gece namazı, gusül, onun ahlâkı
Hafsa	Yaklaşık 60	Abdullah b. Ömer (kardeşi), Hamza b. Abdullah (kardeşinin oğlu)	Sabahtan önce hafif iki rekât (Sahîh-i Buhârî 618)
Zeyneb bint Huzeyme	Bilinen bir rivayeti yok	—	Evlilikten birkaç ay sonra vefat etti

Yukarıdaki hadis sayıları, Zehebî'nin Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'da Bakî b. Mahled'den naklettiği, farklı yollarla tekrarlanan rivayetleri de içeren yaklaşık rakamlardır. Âişe, sahâbîler arasında Ebû Hüreyre, İbn Ömer ve Enes'ten sonra en çok rivayette bulunan dördüncü kişidir.

ÂİŞE: ANLAYIŞI DÜZELTEN ÖĞRETMEN

Âişe'nin üstünlüğü sadece rivayet sayısında değil, anlayışındaydı. Kendisine ulaşan hadisi sık sık Kur'an'la tartardı. Ölünün ailesinin ağlaması yüzünden azap gördüğü rivayeti kendisine ulaşınca, o hadisin gerçek anlamını açıkladı ve Allah'ın şu sözünü okudu: "kimse başkasının yükünü taşımaz" (En'âm 6:164) (Sahîh-i Buhârî 1288).

Mesrûk, Resûlullah'ın ﷺ Mi'rac gecesi Rabbini görüp görmediğini sorduğunda, Allah'ın şu sözünü delil getirdi: "Gözler O'nu görmez" (En'âm 6:103) (Sahîh-i Buhârî 4855). Âlimler daha sonra onun bu düzeltmelerini Zerkeşî'nin el-İcâbe li-îrâdi mâ istedrakethü Âişe ale's-sahâbe adlı kitabında topladılar.

Resûlullah'ın ﷺ ahlâkını en kısa şekilde özetleyen de odur. Onun ahlâkı sorulduğunda şöyle cevap verdi: "Onun ahlâkı Kur'an'dı" (Sahîh-i Müslim 746).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SİYER NOTU: ÂLİMLERİN ÂİŞE'NİN İLMİNE ÖVGÜSÜ

İbn Şihâb ez-Zührî şöyle demiştir: "Âişe'nin ilmi, Nebî'nin ﷺ bütün hanımlarının ve bütün kadınların ilmiyle bir araya getirilse, Âişe'nin ilmi daha üstün olurdu." Bu söz Hâkim ve Taberânî tarafından rivayet edilmiştir.

Kız kardeşinin oğlu Urve b. Zübeyr, fıkıh, tıp ve şiir konusunda Âişe'den daha bilgili birini görmediğini söylemiştir. Bu rivayeti Ebû Nuaym Hilyetü'l-evliyâ'da ve Zehebî Siyer'de nakletmiştir.

Kaynak: Sahîh-i Buhârî 1288; Sahîh-i Buhârî 4855; Sahîh-i Müslim 746; Sahîh-i Buhârî 618; Sahîh-i Buhârî 6686; Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ; Zerkeşî, el-İcâbe.

DERS

Resûlullah'ın ﷺ hayatının yarısı evinin içinde geçti. Hanımları olmasaydı, sünnetin bu yarısı kaybolurdu.

Dolayısıyla gece namazı, gusül edebi veya aileye karşı ahlâk sünnetini her uyguladığımızda, annelerimizin ilminin meyvesini tatmaktayız.

Âişe'nin kıssası, İslâm'ın kadının ilmine değer verdiğini de gösterir. Büyük sahâbîler ve tâbiîn ondan ders almak için oturdu ve onun görüşleri bugün hâlâ fıkıhta esas alınmaktadır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH'IN ﷺ EVLİLİKLERİNE DAİR SORULARA CEVAP

Resûlullah'ın ﷺ evlilikleri, özellikle oryantalistler döneminden beri bazı Batılı yazarlar tarafından sıkça soru konusu yapılmaktadır. Bir Müslümanın bu soruları duyduğunda öfkelenmesine veya telaşa kapılmasına gerek yoktur. Sahih kaynaklara dayanarak tarihî gerçekleri sakin bir şekilde ortaya koymak ve gerçeklerin konuşmasına izin vermek yeterlidir.

BİRİNCİ SORU: NEFSÂNÎ ARZU İÇİN Mİ?

3. bölümde gördüğümüz gerçekler bu soruya cevap verir. Resûlullah ﷺ gençliğinde yaklaşık 25 yıl boyunca tek bir hanımla yaşadı. Sonrasında bütün hanımları içinde yalnızca biri bakireydi; diğerleri dul idi, bir kısmı ondan yaşlıydı ve çocuk sahibiydi.

Evliliklerin çoğu Medine'de, savaşlar, heyetler ve davetle dolu on yıllık bir dönemde gerçekleşti. Evleri, bazen iki ay boyunca yemek pişirecek ateş yakılmayan küçük odalardı (27. bölüm). Ve sonunda bizzat Allah, "güzellikleri ne kadar hoşuna giderse gitsin" eş eklemesini veya değiştirmesini yasakladı (Ahzâb 33:52). Nefsânî arzunun esiri olan biri böyle yaşamazdı.

İKİNCİ SORU: ÂİŞE'NİN YAŞI

Sahih rivayet, Âişe'nin nikâh sırasında altı, Resûlullah ﷺ ile birlikte yaşamaya başladığında dokuz yaşında olduğunu bildirir (Sahîh-i Buhârî 5133; Sahîh-i Buhârî 3894; Sahîh-i Müslim 1422). Bir Müslümanın bu rivayeti reddetmesine veya ondan utanmasına gerek yoktur; ancak onu kendi döneminin bağlamında anlaması gerekir.

Birincisi, yedinci yüzyıl Arap toplumunda — ve sonraki asırlara kadar dünyadaki toplumların çoğunda — evlilik, modern kanunların belirlediği yaşla değil, olgunluk ve bulûğ ile ölçülürdü. İkincisi, Ahmed ve İbn Sa'd'ın rivayetine göre Âişe, Resûlullah'tan ﷺ önce Cübeyr b. Mut'im'in ailesi tarafından istenmişti; bu da durumun o toplumda olağan olduğunu gösterir. Üçüncüsü, onu kınamak için her kusuru arayan düşmanları bu evliliği hiçbir zaman bir kınama konusu yapmadılar.

Dördüncüsü, ve en önemlisi, Âişe evliliğini bizzat sevinç ve iftiharla anmıştır (Sahîh-i Müslim 1423) ve bu ümmetin en âlim kadını olarak yetişmiştir. Onun kendi şahitliği, on dört asır sonra gelen herhangi birinin tahmininden daha değerlidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SİYER NOTU: MODERN YAZARLARIN YAŞ HESAPLAMALARI

Bazı modern yazarlar, ablası Esmâ'nın yaşını veya başka tarihleri karşılaştırarak Âişe'nin yaşını yeniden hesaplamaya çalışmış ve onun 16 ile 19 yaşları arasında olduğunu ileri sürmüştür. Bu hesaplamalar, Buhârî ve Müslim rivayeti kadar güçlü olmayan tarih tahminlerine ve tarihî rivayetlere dayanmaktadır.

Cumhur hadis âlimleri sahih rivayeti esas alır. Bununla birlikte bugün evlilik hükmü maslahata, bedenî ve ruhî hazırlığa ve her ülkenin kanunlarına tâbidir — ve bizzat İslâm, evliliğin zarara yol açamayacağını belirlemiştir ("zarar vermek de zarara zararla karşılık vermek de yoktur").

ÜÇÜNCÜ SORU: HANIMLARI EZİLMİŞ MİYDİ?

Bizzat Kur'an onlara güzellikle ayrılma seçeneği sundu ve hepsi kalmayı seçti (Ahzâb 33:28–29). Görüşlerini söylemekte, soru sormakta, hatta küsmekte serbesttiler; Âişe kızdığında "İbrâhim'in Rabbine yemin olsun" derdi, o da bunu anlardı (17. bölüm). Ümmü Seleme Hudeybiye'de onun uyguladığı bir öneride bulundu (Seri 32B).

Âişe şöyle de şahitlik eder: "Resûlullah ﷺ Allah yolunda cihat etmesi dışında eliyle hiçbir şeye, ne bir kadına ne de bir hizmetçiye asla vurmadı" (Sahîh-i Müslim 2328). İşte Allah'ın bütün ümmete örnek kıldığı koca budur.

Kaynak: Sahîh-i Buhârî 5133; Sahîh-i Buhârî 3894; Sahîh-i Müslim 1422; Sahîh-i Müslim 1423; Sahîh-i Müslim 2328; İbn Hacer, Fethu'l-bârî, Kitâbu'n-Nikâh; Nevevî, Şerhu Sahîh-i Müslim.

DERS

Resûlullah ﷺ hakkındaki sorulara cevap vermek ilim ve edep gerektirir. Sahih rivayeti gizlemeyiz, kimsenin gönlünü hoş etmek için rivayet de uydurmayız. Gerçekleri ortaya koyar, bağlamı açıklar ve değerlendirmeyi dürüst akla bırakırız.

Cevap vermekten daha önemlisi tanımaktır. Resûlullah'ın ﷺ hanımlarıyla hayatını — vefasını, adaletini ve yumuşaklığını — gerçekten tanıyan kimse, orada rahmetten başka bir şey bulmaz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İNCELENMESİ GEREKEN MEŞHUR RİVAYETLER

Nebî'nin ﷺ hanımları hakkında pek çok kıssa vaazlarda ve sosyal medyada yayılmaktadır. Bir kısmı sahih, bir kısmı zayıf, bir kısmı da uydurmadır. Annelerimize olan sevgimizden dolayı, onlara veya Resûlullah'a ﷺ doğru olmayan bir şeyi nispet etmekten sakınmalıyız.

RİVAYET	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
"Dininizin yarısını bu Humeyrâ'dan alın"	Uydurma; aslı yok	Mizzî, Zehebî ve İbn Kesîr bâtıl saymıştır. Ancak Âişe'nin çok büyük bir ilim rivayet ettiği doğrudur.
"Yâ Humeyrâ" hitabını içeren hadisler	Çoğu zayıf veya uydurma	İbnü'l-Kayyim çoğunun yalan olduğunu söyler; Habeşlilerin oyununu seyretme hakkındaki Nesâî rivayeti gibi küçük bir kısmı sahihtir.
"Bu dünyada ve ahirette senin hanımındır" (Cebrâil'in Âişe'nin suretini getirmesi)	Hasen	Câmiu't-Tirmizî 3880; anlamı Sahîh-i Buhârî 3895 ile desteklenir.
"Âlemlerin kadınlarının en hayırlıları: Meryem, Hatice, Fâtıma ve Âsiye"	Sahih	Câmiu't-Tirmizî 3878.
"Allah bana ondan daha hayırlısını vermedi" (Hatice hakkında)	Bazı âlimlere göre hasen	Müsned-i Ahmed 24864; anlamı sahih hadislerle desteklenir (10. bölüm).
Hatice evlendiğinde 40 yaşındaydı	Meşhur, ihtilaflı	İbn İshak ve İbn Sa'd; diğer bir görüşe göre 28 yaşında (6. bölüm).
Hatice'nin belirli rakamlarla sayısız mal harcaması	Sahih bir rakam yok	Sahih olan: o, malıyla ona destek oldu; vaazlarda söylenen rakamların senedi yoktur.
Resûlullah'ın ﷺ Sevde'yi gerçekten boşayıp sonra ona geri dönmesi	Zayıf (mürsel)	Sahih olan: Sevde boşanmaktan endişe edip nöbetini Âişe'ye verdi (Câmiu't-Tirmizî 3040).
Cebrâil: "Hafsa'ya geri dön, çünkü o çok oruç tutar ve gece namaz kılar"	Hasen (Elbânî)	Hâkim ve Taberânî; talak ve geri dönüşün kendisi sahihtir (Sünen-i Ebû Dâvûd 2283).
Zeyneb bint Huzeyme'nin onunla birlikte geçirdiği süre	İhtilaflı	Siyer âlimlerine göre iki ile sekiz ay arası (26. bölüm).

SİYER NOTU: "EL-HUMEYRÂ" LAKABI

el-Humeyrâ, Âişe'nin kırmızımsı beyaz tenine işaretle "kırmızımtırak olan" anlamına gelir. Bu lakap bazı sahih rivayetlerde gerçekten kullanılmıştır; dolayısıyla onu saygıyla anmakta bir sakınca yoktur.

Sakınılması gereken, bu lakabı kullanan sahih olmayan hadisleri Resûlullah'a ﷺ nispet etmektir. İbnü'l-Kayyim el-Menârü'l-münîf'te bu rivayetleri, dikkat edilmesi gereken hadislere örnek olarak sıralamıştır.

Kaynak: İbnü'l-Kayyim, el-Menârü'l-münîf fi's-sahîh ve'd-da'îf; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; Câmiu't-Tirmizî 3880; Câmiu't-Tirmizî 3878; Câmiu't-Tirmizî 3040; Sünen-i Ebû Dâvûd 2283.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERS

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: “Kim bile bile bana yalan isnat ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın” (Sahîh-i Buhârî 110). Hanımlarının şerefi için sahih olanlar yeterlidir; onları yüceltmek için uydurma rivayetlere ihtiyaçları yoktur.

Bir kıssayı paylaşmadan önce sorun: Onu kim rivayet etti ve hangi kitapta? Bu, her rivayeti titizlikle tartan Âişe’nin bizzat miras bıraktığı edeptir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MÜ'MİNLERİN ANNELERİ HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Aşağıda Resûlullah'ın ﷺ hanımları hakkında sıkça sorulan sorular, Kur'an'a, sahih hadise ve muteber âlimlerin görüşlerine dayanan kısa cevaplarla yer almaktadır.

1. RESÛLULLAH ﷺ NEDEN DÖRTTEN FAZLA HANIMA SAHİPTİ?

Bu, Allah'ın sadece ona verdiği bir hususiyettir (Ahzâb 33:50). Sonra Allah ona eş eklemeyi veya değiştirmeyi yasakladı (Ahzâb 33:52). Ümmet için sınır, adalet şartıyla dörttür (Nisâ 4:3).

2. HATİCE Mİ DAHA FAZİLETLİDİR, ÂİŞE Mİ?

Âlimler farklı görüşlere sahiptir. İbn Teymiyye ve İbnü'l-Kayyim her birinin kendine has üstünlükleri olduğunu açıklar: Hatice erken iman, destek ve fedakârlıkta; Âişe ilimde ve sünneti yaymada. Her ikisine de cennet vaat edilmiştir.

3. NEBÎ'NİN ﷺ HANIMLARI CENNETTE DE ONUN HANIMLARI OLACAK MI?

Ammâr b. Yâsir, Âişe hakkında şöyle demiştir: "O, dünyada ve ahirette Nebî'nizin hanımıdır" (Sahîh-i Buhârî 7100). Âlimler, Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu seçtikleri için onun hanımı olarak vefat eden bütün hanımlarının bu şerefe dahil olduğunu söyler.

4. TAHRÎM SÛRESİ'NDEKİ UYARI ÂİŞE VE HAFSA'NIN ŞEREFİNİ EKSİLTİR Mİ?

Hayır. Onlar tevbe ettiler ve ömrünün sonuna kadar onun hanımları olarak kaldılar. Tevbenin takip ettiği insanî küçük bir hata, kişinin şerefini silmez (bkz. 32. bölüm).

5. KUR'AN'IN TEMİZE ÇIKARDIĞI BİR İTHAM İLE ÂİŞE'YE DİL UZATMANIN HÜKMÜ NEDİR?

Âlimler, Allah'ın Nûr Sûresi'nde onu temize çıkardığı bir itham ile Âişe'yi suçlayan kimsenin Kur'an'ı yalanlamış olacağında ittifak etmiştir. İbn Kesîr bunu Nûr 24:23'ü tefsir ederken zikreder.

6. HATİCE'NİN CENAZE NAMAZI NEDEN KILINMADI?

Çünkü o Mekke'de vefat ettiğinde cenaze namazı henüz meşru kılınmamıştı. İbn Sa'd'ın rivayetine göre Resûlullah ﷺ onun kabrine bizzat indi (31. bölüm).

7. ÂİŞE'Yİ "EL-HUMEYRÂ" LAKABIYLA ANABİLİR MİYİZ?

Evet, saygıyla; çünkü bu lakap bazı sahih rivayetlerde geçmektedir. Ancak "Yâ Humeyrâ" hitabını içeren hadislerin çoğu sahih değildir ve Resûlullah'a ﷺ nispet edilemez (35. bölüm).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

8. ÂİŞE'NİN YAŞI ÇOCUKLARA VE GENÇLERE NASIL AÇIKLANIR?

Dürüstçe ve sakin bir şekilde: sahih rivayeti zikredin, olgunluk ölçüsünün zamana göre değiştiğini açıklayın ve Âişe'nin evliliğinden bizzat mutlu olduğunu ve ümmetin öğretmeni olduğunu vurgulayın. Bugün evlilik hükmü maslahata ve kanuna tâbidir (34. bölüm).

9. NEBÎ'NİN ﷺ HANIMLARI KAÇ HADİS RİVAYET ETMİŞTİR?

Zehebî'nin naklettiği tahmine göre Âişe yaklaşık 2.210, Ümmü Seleme yaklaşık 378, Hafsa ise yaklaşık 60 hadis rivayet etmiştir. Tekrarlananlar dahil toplamı 2.800 rivayeti aşar.

10. RESÛLULLAH ﷺ NEDEN BİR AY BOYUNCA HANIMLARINDAN UZAK DURDU?

Çünkü onlar nafakanın artırılmasını istemişlerdi ve Tahrîm Sûresi'nde anlatılan olay yaşanmıştı. Bir ay sonra tercih âyeti indi (Ahzâb 33:28–29) ve hepsi Allah'ı ve Resûlünü seçti (Sahîh-i Buhârî 5191; Sahîh-i Müslim 1478).

11. ONLARIN KISSALARINI ÖĞRENMEK İÇİN EN İYİ KİTAPLAR HANGİLERİDİR?

İbn Sa'd'ın et-Tabakâtü'l-kübrâ'sı (8. cilt), Zehebî'nin Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'sı, İbn Hacer'in el-İsâbe'si ve şerhleriyle birlikte Sahîh-i Buhârî ile Sahîh-i Müslim'deki menâkıb bölümleri.

12. BUGÜN ONLARI NASIL ÖRNEK ALIRIZ?

Kadınlar onları iman, ilim, ibadet ve sadakada örnek alır. Erkekler Resûlullah'ı ﷺ hanımlarına karşı vefa, adalet ve yumuşaklıkta örnek alır. Ve her Müslüman onlara dua eder, rivayetlerini öğrenir ve şereflerini savunur.

DERS

Mü'minlerin anneleriyle ilgili her soru ilim ve edeple cevaplanmalıdır. Onlar bizim annelerimizdir; o hâlde onlardan, iyi bir evladın annesinden bahsettiği gibi — sevgiyle, saygıyla ve doğrulukla — bahsederiz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

Bu bölümdeki beş mü'min annesi paha biçilmez dersler bıraktı. En önemlilerinden bazıları:

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	TEMEL DERS
Hatice	İnsanlar inkâr ederken iman etti; kocasını teskin edip destekledi; Allah'tan selâm aldı
Sevde	Sabırlı muhacire; ahiret için nöbetini bağışladı; cömertlik
Âişe	En sevilen hanım; Kur'an tarafından temize çıkarıldı; ümmetin öğretmeni
Hafsa	İbadet ehli; Kur'an sayfalarının emanetçisi; okuma yazma bilen
Zeyneb bint Huzeyme	"Yoksulların annesi"; iyi isim sadakayla inşa edilir
Hepsi	Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu seçtiler (Ahzâb 33:29)

BİZE TAVSİYE

Bu annelerimiz sadece tarih kitaplarındaki isimler değildir. Onlar, imanın bir yuvayı nasıl şekillendirdiğinin ***canlı örnekleridir***. Allah hepsinden razı olsun ve bizi onlarla birlikte cennette bir araya getirsin.

İnşallah **Siyer-i Nebî** serisi ***Seri 32B — Ümmehâtü'l-Mü'minîn (2. Bölüm)*** ile devam edecektir: Ümmü Seleme, Zeyneb bint Cahş, Cüveyriye, Ümmü Habîbe, Safiyye ve Meymûne رضى الله عنهن ile Mâriye el-Kıbtiyye hakkında bir not. Vallâhu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA — SERİ 32

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm (Âl-i İmrân 3:42; Nisâ 4:3, 4:128; Nûr 24:11–20; Ahzâb 33:6, 33:28–35). https://tafsir.app/ibn-katheer/33/6

HADİS

Sahîh-i Buhârî 3, 334, 676, 1680, 2567, 2581, 2593, 3369, 3432, 3662, 3768, 3770, 3771, 3818, 3820, 3821, 3895, 4005, 4750, 4785, 4795, 4986, 4987, 5133, 5212, 5216, 5225, 5228, 6130. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 300, 1422, 1423, 1463, 1475, 1478, 2424, 2432, 2435. https://sunnah.com/muslim

Câmiu't-Tirmizî 3040, 3211, 3883, 3895; Sünen-i Ebû Dâvûd 2283, 2578, 3887, 4970; Müsned-i Ahmed 24864; Elbânî, Sahîhu'l-Câmi' 4351. https://sunnah.com

SİYER VE ŞERH KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak'tan rivayetle) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği ve hanımları bâbı.

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ, 8. cilt (kadınların biyografileri); Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ.

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-bârî ve el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-mahtûm — Nebî'nin ﷺ ev hayatı bâbı.

GENEL TARİH

Wikipedia, "Mothers of the Believers". https://en.wikipedia.org/wiki/Mothers_of_the_Believers

Wikipedia, "Khadija bint Khuwaylid". https://en.wikipedia.org/wiki/Khadija_bint_Khuwaylid

Wikipedia, "Sawda bint Zam'a". https://en.wikipedia.org/wiki/Sawda_bint_Zam%27a

Wikipedia, "Aisha". https://en.wikipedia.org/wiki/Aisha

Wikipedia, "Hafsa bint Umar". https://en.wikipedia.org/wiki/Hafsa_bint_Umar

Wikipedia, "Zaynab bint Khuzayma". https://en.wikipedia.org/wiki/Zaynab_bint_Khuzayma

EK HADİSLER VE KAYNAKLAR

Sahîh-i Buhârî 4912 (Tahrîm Sûresi'nin iniş sebebi). https://sunnah.com/bukhari:4912

Sahîh-i Buhârî 4913 (Tahrîm 66:4'teki iki hanım). https://sunnah.com/bukhari:4913

Sahîh-i Buhârî 5191 (Resûlullah'ın ﷺ bir ay uzak durması). https://sunnah.com/bukhari:5191

Sahîh-i Buhârî 4789 (serbestlik verilmesine rağmen izin istemesi). https://sunnah.com/bukhari:4789

Sahîh-i Buhârî 1288 (Âişe'nin ölüye ağlama konusundaki düzeltmesi). https://sunnah.com/bukhari:1288

Sahîh-i Buhârî 4855 (Âişe ve En'âm 6:103 âyeti). https://sunnah.com/bukhari:4855

Sahîh-i Müslim 746 (onun ahlâkı Kur'an'dı). https://sunnah.com/muslim:746a

Sahîh-i Buhârî 3894 (Âişe'nin yaşı). https://sunnah.com/bukhari:3894

Sahîh-i Müslim 2328 (kadınlara asla vurmadı). https://sunnah.com/muslim:2328

Sahîh-i Buhârî 7100 (dünyada ve ahirette Nebî'nin hanımı). https://sunnah.com/bukhari:7100

Câmiu't-Tirmizî 3878 (âlemlerin kadınlarının en hayırlıları). https://sunnah.com/tirmidhi:3878

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mü’minlerin Anneleri 2

Siyer-i Nebî — Seri 32B

Ümmehâtü’l-Mü’minîn (2. Bölüm): Kur’an ve Sahih Hadislere Göre Ümmü Seleme, Zeyneb bint Cahş, Cüveyriye, Ümmü Habîbe, Safiyye ve Meymûne

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MÜ'MİNLERİN ANNELERİ

Seri 32'de (1. Bölüm) beş mü'min annesini tanımıştık: ***Hatice, Sevde, Âişe, Hafsa ve Zeyneb bint Huzeyme*** رضی اللہ عنہن. Bu Seri 32B, altı annenin daha kıssasını anlatıyor: ***Ümmü Seleme, Zeyneb bint Cahş, Cüveyriye, Ümmü Habîbe, Safiyye ve Meymûne***; ayrıca ***Mâriye el-Kıbtiyye*** hakkında bir not da yer alıyor.

Bu altı kadın ***birbirinden çok farklı çevrelerden*** geldi: Benî Mahzûm'dan bir muhacire, Benî Hâşim ailesinden Resûlullah'ın bir kuzeni, esir düşmüş bir kabile reisinin kızı, İslâm'a düşman bir Kureyş liderinin kızı, Benî Nadîr Yahudilerinin reisinin kızı ve İbn Abbas ile Hâlid b. Velîd'in teyzesi olan Benî Hilâl'den bir kadın.

Ancak İslâm onları tek bir evde birleştirdi ve Allah hepsini aynı unvanla şereflendirdi: ***mü'minlerin anneleri***. Kıssaları, Resûlullah'ın ﷺ kabileler arasında nasıl ***köprüler kurduğunu***, câhiliye âdetlerini nasıl kaldırdığını ve her şeyini kaybetmiş kadınlara nasıl sahip çıktığını gösterir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Mü’minlerin Anneleri: Resûlullah’ın Evlilik Sırası

1	**Hatice bint Huveylid** Nübüvvetten 15 yıl önce	Tek eş olarak ±25 yıl; nübüvvetin 10. yılında vefat
2	**Sevde bint Zem‘a** Nübüvvetin 10. yılı	Hatice’nin vefatından sonra; Habeşistan muhaciri dul
3	**Âişe bint Ebî Bekir** Nikâh hicretten önce; birliktelik 1 H	Bakire olarak evlendiği tek eşi
4	**Hafsa bint Ömer** 3 H	Medine’de vefat eden Huneys’in (Bedir ehli) dulu
5	**Zeyneb bint Huzeyme** 3–4 H	“Yoksulların annesi”; birkaç ay sonra vefat
6	**Ümmü Seleme** 4 H	Ebû Seleme’nin (Uhud) dulu
7	**Zeyneb bint Cahş** 5 H	Allah evlendirdi (Ahzâb 33:37)
8	**Cüveyriye bint Hâris** 5–6 H	Benî Mustalık’tan sonra
9	**Ümmü Habîbe** 6–7 H	Ebû Süfyân’ın kızı; nikâh Habeşistan’da
10	**Safiyye bint Huyey** 7 H	Hayber’den sonra
11	**Meymûne bint Hâris** 7 H	Kazâ Umresi sırasında

1. Bölüm (Seri 32) 2. Bölüm (bu kitap)

Yıllar İbn Sa‘d, İbn Hişâm ve Mübârekfûrî’ye göre yaklaşıktır; bir kısmı siyer âlimleri arasında ihtilaflıdır.

Şekil 1: Ümmehâtü’l-Mü’minîn — Resûlullah’ın ﷺ evlilik sırası. 2. Bölüm kahverengiyle işaretlenmiştir.

Not: Bu kitapta Kur’an âyetlerinin meali Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Olayların yılları siyer kitaplarına göre yaklaşıktır ve bir kısmı ihtilaflıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ANNELERİMİZİN KISSASI DEVAM EDİYOR

Allah, Nebî'nin ﷺ hanımlarına sahip oldukları büyük nimeti hatırlatır: ***"Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmetini hatırda tutun"*** (Ahzâb 33:34) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:34.

Onların evleri İslâm'ın ***ilk mektebiydi***. Orada Kur'an okunur, sünnet her gün yaşanırdı. Bu âyet aynı zamanda bir ***emanettir***: duydukları ve gördükleri ümmete ulaştırılmalıdır — ve onlar ömürleri boyunca bunu yaptılar.

Bu bölümdeki altı hanım yüzlerce hadis rivayet etmiştir. Yalnızca ***Ümmü Seleme*** yaklaşık 400 hadis rivayet etmiş, böylece Âişe'den sonra Nebî'nin hanımları arasında en çok rivayette bulunan ikinci kişi olmuştur. Revâtib sünnetleri, cünüplükten gusül şekli, yas, sabah zikirleri ve musibet anında dua hakkındaki hadisler bize onlar vasıtasıyla ulaşmıştır.

1. bölümde olduğu gibi Kur'an'ı, ***sahih ve hasen*** hadisleri ve muteber siyer kitaplarını kullanacağız. Zayıf veya ihtilaflı rivayetler "Siyer Notu" kutusuna konulacaktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜMMÜ SELEME: İLK HİCRET EDEN AİLE

Ümmü Seleme رضى الله عنها, asıl adı ***Hind bint Ebî Ümeyye***, Kureyş'in önde gelen kollarından Benî Mahzûm'dandır. Babası ***Zâdü'r-Râkib*** — "yolcunun azığı" — lakabıyla tanınırdı; çünkü yolculuğa çıktığında yanındaki herkesin azığını o üstlenirdi.

Kocası ***Ebû Seleme Abdullah b. Abdülesed***, Resûlullah'ın ﷺ hem halasının oğlu hem de süt kardeşi olup ilk Müslümanlardandı. İkisi önce ***Habeşistan'a*** hicret ettiler, sonra Mekke'ye döndüler ve ardından Medine'ye hicret ettiler.

> **SİYER NOTU: ÜMMÜ SELEME'NİN HİCRET KISSASI**
>
> İbn İshak, Ümmü Seleme'den şunu rivayet eder: Medine'ye hicret etmek istediklerinde kavmi Benî Muğîre onu alıkoydu; Ebû Seleme'nin ailesi ise oğulları Seleme'yi aldı. Ebû Seleme tek başına hicret etti. Yaklaşık bir yıl boyunca Ümmü Seleme her sabah Ebtah'a çıkar ve akşama kadar ağlardı.
>
> Sonunda kavmi ona acıdı ve gitmesine izin verdi; oğlu da kendisine geri verildi. Oğluyla yalnız başına yola çıktı; o sırada henüz Müslüman olmayan ***Osman b. Talha*** büyük bir saygıyla ona Kuba'ya kadar eşlik etti. Bu kıssa siyer kitaplarında rivayet edilir; meşhurdur, ancak senedi âlimler tarafından tartışılmıştır.
>
> **KAYNAK:**
> İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği bâbı; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Bu kıssada ***bir hicretin bedelini*** görürüz: aile parçalandı, çocuk elinden alındı ve bir anne bir yıl boyunca ağladı. Fakat Ümmü Seleme geri dönmedi. Onu ***mü'minlerin annesi*** olmaya hazırlayan işte bu sebattı.

Ebû Seleme ailesinin hicreti aynı zamanda ***din için fedakârlığın*** bazen en sevilen kimselerden ayrılmayı gerektirdiğini öğretir. Ancak Allah bu fedakârlığı zayi etmedi: parçalanan aile sonunda Medine'de yeniden bir araya geldi ve Ümmü Seleme daha sonra mü'minlerin annesi olarak şereflendirildi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MUSİBET ANINDA DUA

Ebû Seleme Uhud'da yaralandı ve birkaç ay sonra, hicretin 4. yılında vefat etti. Resûlullah ﷺ bizzat geldi, gözlerini kapattı ve "Ruh kabzedildiğinde göz onu takip eder" buyurarak ona dua etti (Sahîh-i Müslim 920).

Ümmü Seleme, küçük çocuklarıyla birlikte sevdiği kocasını kaybetti. İşte o zaman Resûlullah'ın ﷺ kendisine öğrettiği duayı yaptı:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 918B

وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ، قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ سَفِينَةَ، يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ سَلَمَةَ، زَوْجَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أْجُرْنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَجَرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا. قَالَتْ فَلَمَّا تُوُفِّيَ أَبُو سَلَمَةَ قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم.

TERCÜME:

Ümmü Seleme'den رضى الله عنها — Nebî'nin ﷺ hanımı — rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: ***"Bir kul bir musibete uğrar da: 'İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn. Allâhümme'curnî fî musîbetî ve ahlif lî hayran minhâ' (Biz Allah'a aitiz ve O'na döneceğiz. Allah'ım! Bu musibetimde bana ecir ver ve bana ondan daha hayırlısını ihsan et) derse, Allah ona musibetinde ecir verir ve ona ondan daha hayırlısını ihsan eder."*** Ümmü Seleme dedi ki: Ebû Seleme vefat edince, Resûlullah ﷺ bana nasıl emrettiyse öyle söyledim; ***Allah da bana ondan daha hayırlısını verdi: Resûlullah'ı ﷺ.***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû Bakr b. Abi Şaibah ← Ebû Usamah Hammad b. Usamah ← Sa'd b. Sa'id ← 'Umar b. Kathir b. Aflah ← Ibn Safinah ← Ümmü Salamah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Cenâiz, Musibet anında söylenecekler bâbı, Hadis No. 918b.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:918b

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu duanın ilk kısmı Kur'an'dan gelir: ***"Onlara bir musibet geldiğinde: "Biz Allah'a aitiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler"*** (Bakara 2:156) — Tefsîr-i İbn Kesîr 2:156.

Başka bir rivayette Ümmü Seleme şöyle demiştir: “Müslümanlardan kim Ebû Seleme’den daha hayırlıdır? O, Resûlullah’a ﷺ hicret eden ilk ailedir.” Ondan daha hayırlı bir halef düşünemiyordu — fakat yine de ***yakîn ile dua etmeye devam etti***. Allah da ona halef olarak ***bizzat Resûlullah’ı ﷺ verdi***.

Bizim için ders: Bir musibete uğradığımızda sadece üzülmekle kalmayalım. ***Bu duayı yakîn ile okuyalım***, aklımız Allah’ın bunu nasıl telafi edeceğini kavrayamasa bile. Allah’ın vereceği karşılık çoğu zaman hiç beklenmedik bir yerden gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH'IN ﷺ EVLİLİK TEKLİFİ

İddeti bittikten sonra Ebû Bekir ve Ömer ona talip oldular, fakat o kabul etmedi. Ardından Resûlullah ﷺ ona talip olmak için bir elçi gönderdi. Ümmü Seleme dürüstçe cevap verdi: "Resûlullah'a söyleyin: ***ben çok kıskanç bir kadınım***, ***çocuklarım var*** ve ***velilerimden hiçbiri*** burada değil" (Sünen-i Nesâî 3254 — hasen).

Resûlullah ﷺ onun her endişesine yumuşaklıkla cevap verdi: kıskançlığı için Allah'ın onu gidermesine dua edecekti; çocuklar gözetilecekti; velilerine gelince, burada olan da olmayan da hiçbiri buna itiraz etmezdi. O da razı oldu ve evlilik ***hicretin 4. yılında*** gerçekleşti.

Bu kıssa Ümmü Seleme'nin ***dürüstlüğünü*** ve ***hikmetle*** cevap veren Resûlullah'ın ﷺ yaklaşımını gösterir. Bir kadın evlenmeden önce endişelerini açıkça söyleyebilir; iyi bir erkek de bunları küçümsemeden yumuşaklıkla cevaplar.

Ümmü Seleme'nin çocukları — Seleme, Ömer, Zeyneb ve Dürre — Resûlullah'ın ﷺ evinde ***onun üvey çocukları*** olarak büyüdüler. Ömer b. Ebî Seleme, onun kendisine öğrettiği yemek adabını rivayet eder: "Evlat, besmele çek, sağ elinle ye ve önünden ye" (Sahîh-i Buhârî 5376). Zeyneb bint Ebî Seleme ise âlim bir kadın oldu.

Ümmü Seleme'nin dürüstlüğü ***eş seçiminde*** de bir örnektir. Zaafını gizlemedi, olduğundan farklı görünmeye çalışmadı. Baştan dürüstlük üzerine kurulan bir evlilik daha kolay ayakta kalır; çünkü iki taraf da gerçek durumu bilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CEBRÂİL'İ DİHYE SURETİNDE GÖRMEK

Ümmü Seleme olağanüstü bir tecrübe yaşadı — o anda farkında olmasa da ***Cebrâil'i gördü***:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3634

حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي، حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ، قَالَ أُنْبِئْتُ أَنَّ جِبْرِيلَ ـ عَلَيْهِ السَّلاَمُ ـ أَتَى النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم وَعِنْدَهُ أُمُّ سَلَمَةَ، فَجَعَلَ يُحَدِّثُ ثُمَّ قَامَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لأُمِّ سَلَمَةَ مَنْ هَذَا. أَوْ كَمَا قَالَ. قَالَ قَالَتْ هَذَا دِحْيَةُ. قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ ايْمُ اللَّهِ مَا حَسِبْتُهُ إِلاَّ إِيَّاهُ حَتَّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ نَبِيِّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يُخْبِرُ جِبْرِيلَ أَوْ كَمَا قَالَ. قَالَ فَقُلْتُ لأَبِي عُثْمَانَ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ.

TERCÜME:

Ebû Osman'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Bana haber verildi ki Cebrâil عَلَيْهِ السَّلَامُ, Ümmü Seleme yanındayken Nebî'ye ﷺ geldi. Onunla konuştu, sonra kalkıp gitti. Nebî ﷺ Ümmü Seleme'ye: "Bu kimdi?" diye sordu. O: "Bu Dihye'ydi" dedi. Ümmü Seleme şöyle dedi: ***"Allah'a yemin ederim ki Allah'ın Nebîsi'nin ﷺ Cebrâil'i haber verdiği hutbesini işitinceye kadar onu Dihye'den başkası sanmadım."*** (Râvi Ebû Osman'a: "Bunu kimden işittin?" diye sordu. O da: "Üsâme b. Zeyd'den" dedi.)

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abbas b. al-Walid al-Narsi ← Mu'tamir b. Sulaiman ← Sulaiman al-Taimi (bapanya) ← Ebû 'Uthman al-Nahdi ← Usamah b. Zaid رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Menâkıb, İslâm'da nübüvvet alametleri bâbı, Hadis No. 3634; ayrıca No. 4980 ve Müslim No. 2451.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3634

BU HADİSİN DERSLERİ

Cebrâil عَلَيْهِ السَّلَامُ bazen, yakışıklılığıyla tanınan sahâbî ***Dihye el-Kelbî*** suretinde gelirdi. Bu hadis, İslâm, iman ve ihsan hakkındaki meşhur Cibrîl hadisinde olduğu gibi, meleklerin Allah'ın izniyle insan suretine girebileceğini gösterir.

Ayrıca Nebî'nin ﷺ hanımlarının evlerinin ***vahyin ve meleklerin indiği yerler*** olduğunu da gösterir.

Ümmü Seleme vahyin ona nasıl ulaştığına bizzat şahit oldu — bu, insanlardan pek azına nasip olmuş bir şereftir.

HUDEYBİYE'DE HİKMETLİ BİR ÖNERİ

Hicretin 6. yılında Ümmü Seleme, Mekke yolculuğunda Resûlullah'a ﷺ eşlik etti; bu yolculuk ***Hudeybiye Antlaşması*** ile sonuçlandı (Seri 15). Antlaşmanın şartları tek taraflı görünüyordu ve sahâbîler çok üzgündü.

Antlaşma imzalandıktan sonra o, sahâbîlere kurbanlarını kesmelerini ve tıraş olmalarını emretti; fakat üç kez tekrarlamasına rağmen ***hiç kimse kalkmadı***. Ümmü Seleme'nin yanına girdi ve olanları anlattı (Sahîh-i Buhârî 2731).

Ümmü Seleme çok hikmetli bir öneride bulundu: ***"Ey Allah'ın Nebîsi! Bunun yapılmasını istiyor musun? Çık, devenini kesip berberini çağırarak seni tıraş ettirinceye kadar onlardan hiçbirine tek kelime söyleme."*** O da böyle yaptı; sahâbîler bunu görünce hemen kalkıp kurbanlarını kestiler ve tıraş oldular (Sahîh-i Buhârî 2731).

Âlimler bu olayı ***Ümmü Seleme'nin hikmetinin*** ve ***Resûlullah'ın ﷺ hanımının görüşünü dinlemeye hazır oluşunun*** delili olarak zikreder. O, insan ruhunu anlıyordu: ***fiilî örnek, sözlü emirden daha etkilidir***. Ayrıca akıllı bir kadının görüşünün büyük bir krizi çözebileceğini de gösterir.

Hudeybiye olayı ayrıca ***hanımla istişare etmenin*** sünnet olduğunu gösterir. Gökten vahiy alan Resûlullah ﷺ, bir sorunla karşılaştığında hanımının görüşünü almayı kendisine yediremeyeceği bir şey saymadı.

Bugünün kocaları buna evleviyetle muhtaçtır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EN SON VEFAT EDEN HANIM

Ümmü Seleme, Resûlullah'tan ﷺ sonra uzun yıllar yaşadı. Medine'de, özellikle kadınlar, ibadet ve onun ev hayatıyla ilgili konularda ***bir ilim merciiydi***. Sahâbîler ve tâbiîn gelip perde arkasından ona sorular sorarlardı.

O, ***fesahati, zekâsı ve vakarıyla*** tanınırdı. Ehl-i Beyt'i çok severdi ve meşhur görüşe göre hicretin ***61 veya 62. yılında*** seksen yaşını aşmış olarak vefat etti; böylece ***Nebî'nin ﷺ en son vefat eden hanımı*** oldu. Bakî‘ kabristanına defnedildi.

Ümmü Seleme'nin hayatı, İslâm'ın erken tarihinin neredeyse tamamını kapsar: Mekke'deki baskı dönemi, Habeşistan ve Medine'ye hicret, Resûlullah ﷺ ile geçen hayat, Hulefâ-i Râşidîn dönemi ve Emevîler dönemi. O, bu ümmetin yolculuğunun ***canlı bir şahidiydi***.

Ümmü Seleme'nin rivayet ettiği hadisler arasında Resûlullah'ın ﷺ sıkça okuduğu şu dua da vardır: ***"Yâ Mukallibe'l-kulûb, sebbit kalbî alâ dînik"*** — Ey kalpleri evirip çeviren, kalbimi dinin üzere sabit kıl (Câmiu't-Tirmizî 3522 — hasen). Onun bu duayı neden sık okuduğunu sordu; o da insanların kalplerinin Allah'ın parmaklarından iki parmak arasında olduğunu açıkladı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZEYNEB BİNT CAHŞ: RESÛLULLAH'IN ﷺ KUZENİ

Zeyneb bint Cahş رضى الله عنها Benî Esed b. Huzeyme'dendir. Annesi ***Ümeyme bint Abdülmuttalib***, Resûlullah'ın ﷺ halasıdır; bu yüzden Zeyneb onun ***halasının kızıdır***. Kardeşi Abdullah b. Cahş Uhud'da şehit düştü. Güzel, ibadete düşkün ve cömert, soylu bir kadındı.

Resûlullah ﷺ ile evlenmeden önce, bizzat o, Zeyneb'i azat edip evlat edindiği ***Zeyd b. Hârise*** رضى الله عنه için istemişti. Arap âdetinde Kureyş'ten soylu bir kadının azatlı bir köleyle evlenmesi alışılmadık bir şeydi. Zeyneb ve ailesi önce isteksiz davrandılar.

Bazı müfessirlere göre bu olay üzerine Allah şu âyeti indirdi: ***"Allah ve Peygamber'i bir şeye hükmettiği zaman, inanan erkek ve kadına artık işlerinde başka yolu seçmek yaraşmaz"*** (Ahzâb 33:36) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:36.

Zeyneb de ***Allah'ın ve Resûlünün hükmüne boyun eğdi*** ve Zeyd ile evlendi. Bu evlilik, İslâm'da ***üstünlüğün takvâ ile ölçüldüğünü***, soyla ölçülmediğini öğreten bir ders oldu. Ancak yuvaları mutlu olmadı ve Zeyd defalarca Resûlullah'a ﷺ gelip şikâyette bulundu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EVLATLIK ÂDETİNİN KALDIRILMASI

İslâm'dan önce Araplar ***evlatlığı her bakımdan öz evlat gibi*** kabul ederdi: evlat edinen babaya nispet edilir, ona mirasçı olur ve boşadığı hanımıyla evlat edinen babanın evlenmesi haram sayılırdı. Zeyd'in kendisine bile ***"Zeyd b. Muhammed"*** denirdi.

Allah bu âdeti kaldırdı: ***"Evlatlıkları babalarına nisbet edin, bu Allah katında en doğru olandır"*** (Ahzâb 33:5) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:5.

Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما şöyle demiştir: "Biz Zeyd b. Hârise'yi, 'Onları babalarına nisbet edin' âyeti inene kadar ancak Zeyd b. Muhammed diye çağırırdık" (Sahîh-i Buhârî 4782).

Ancak kök salmış bir âdet sadece sözle kolayca kalkmaz. Allah, bizzat Resûlünden ***fiilî bir örnek*** istedi. Zeyd, Zeyneb'i boşadıktan sonra Allah, ona Zeyneb ile evlenmesini emretti — evlatlığın boşadığı hanımın ***mahrem olmadığını*** ispat etmek için.

"Sonunda Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde onu seninle evlendirdik, ki evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda müminlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin" (Ahzâb 33:37) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:37.

Allah şunu da vurgular: ***"Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur"*** (Ahzâb 33:40) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:40.

İslâm ***evlat edinip bakmayı yasaklamaz***; aksine yetime bakmak çok faziletli bir ameldir. Kaldırılan şey, ***nesebin değiştirilmesi*** ve buna bağlı hükümlerdir. Evlatlık sevilmeye devam eder, fakat nesebi öz babasına bağlı kalır.

Zeyd b. Hârise'nin kendisi de şerefli olmaya devam etti. O, Kur'an'da adı açıkça geçen ***tek sahâbîdir*** (Ahzâb 33:37). Daha sonra Mûte'de İslâm ordusunun komutanı oldu ve orada şehit düştü (Seri 19).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"BENİ ALLAH EVLENDİRDİ"

Bu âyetler bizzat Resûlullah'ın ﷺ duygularına dokunuyordu; o ise hiçbir şey gizlemeden onları tebliğ etti:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 7420

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ جَاءَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ يَشْكُو فَجَعَلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ اتَّقِ اللَّهَ، وَأَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ. قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَاتِمًا شَيْئًا لَكَتَمَ هَذِهِ. قَالَ فَكَانَتْ زَيْنَبُ تَفْخَرُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم تَقُولُ زَوَّجَكُنَّ أَهَالِيكُنَّ، وَزَوَّجَنِي اللَّهُ تَعَالَى مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَوَاتٍ. وَعَنْ ثَابِتٍ {وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ} نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ.

TERCÜME:

Enes'ten رضى الله عنه rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Zeyd b. Hârise (hanımından) şikâyete geldi; Nebî ﷺ de ona: "Allah'tan kork ve hanımını yanında tut" demeye başladı. Âişe şöyle dedi: ***"Resûlullah ﷺ (vahiyden) bir şey gizleseydi, bu âyeti gizlerdi."*** Enes dedi ki: ***Zeyneb, Nebî'nin ﷺ diğer hanımlarına karşı şöyle diyerek iftihar ederdi: "Sizi aileleriniz evlendirdi, beni ise Yüce Allah yedi kat göklerin üstünden evlendirdi."*** Sâbit'ten de: "Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun. İnsanlardan çekiniyordun" âyeti Zeyneb ve Zeyd b. Hârise hakkında inmiştir.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ahmed (bin Sayyar) ← Muhammed b. Abi Bakr al-Muqaddami ← Hammad b. Zaid ← Thabit al-Bunani ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü't-Tevhîd, "Arşı su üzerindeydi" bâbı, Hadis No. 7420.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:7420

BU HADİSİN DERSLERİ

Âişe'nin bu sözü çok önemlidir: ***Resûlullah ﷺ vahiyden bir şey gizleseydi***, kendisini uyaran bu âyeti mutlaka gizlerdi. Fakat o, âyeti eksiksiz tebliğ etti. Bu, onun risaleti tebliğdeki ***emanetinin*** delilidir.

Âlimler, "onun içinde sakladığı şeyin" Zeyneb'in hanımı olacağına dair ***Allah'tan gelen bir bilgi*** olduğunu ve onun insanların "Muhammed oğlunun boşadığı kadınla evlendi" demesinden çekindiğini açıklar. İbn Kesîr ve Kurtubî gibi müfessirlere göre sahih tefsir budur; yayılan zayıf hikâyeler değil.

SİYER NOTU: SAHİH OLMAYAN HİKÂYE

Resûlullah'ın ﷺ, Zeyneb henüz Zeyd'in hanımıyken onu görüp ondan etkilendiğini iddia eden zayıf ve uydurma rivayetler vardır. Aralarında İbn Kesîr, İbn Hacer ve İbnü'l-Arabî'nin de bulunduğu hadis ve tefsir âlimleri ***bu rivayetleri reddetmiştir***. Zeyneb, onun çocukluğundan beri tanıdığı halasının kızıydı; onunla evlenmek isteseydi, onu Zeyd için istemek yerine en başta kendisi evlenebilirdi.

Sahih olan, Kur'an'da ve Sahîh-i Buhârî'de zikredilendir: bu evlilik, câhiliye âdetini kaldırmak için ***Allah'ın bir takdiriydi***.

KAYNAK:
İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm, Ahzâb 33:37; İbn Hacer, Fethu'l-bârî, Kitâbü't-Tefsîr. https://tafsir.app/ibn-katheer/33/37

Zeyneb de bu şerefle iftihar ederdi: ***"Beni Allah yedi kat göklerin üstünden evlendirdi."*** Onun nikâhı yeryüzünde bir veliye ihtiyaç duymadı; çünkü onu bizzat Allah Kur'an'da takdir etmişti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

VELÎME VE HİCÂB ÂYETİ

Resûlullah ﷺ bu evlilik için ***velîme*** yemeği verdi. Enes رضى الله عنه şöyle dedi: "Nebî'nin ﷺ hanımlarından hiçbiri için Zeyneb için verdiğinden daha güzel bir velîme verdiğini görmedim; bir koyun kesti" (Sahîh-i Buhârî 5168). İnsanları davet etti, onlar da doyuncaya kadar yediler.

Yemekten sonra bazı kimseler evde ***oturup sohbete devam ettiler***. O, gitmeleri için işaret eder gibi birkaç kez kalkıp çıktı; fakat onlar farkına varmadılar. Onlara çıkmalarını söylemekten çok hayâ etti (Sahîh-i Buhârî 4791).

Bunun üzerine Allah ***hicâb âyetini*** indirdi: ***"Peygamber'in eşlerinden bir şey isteyeceğinizde onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır"*** (Ahzâb 33:53) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:53.

Enes şöyle dedi: "Hicâb âyetini insanların en iyi bileni benim" (Sahîh-i Buhârî 4792). Bu âyet iki edep öğretir: ***misafirlik edebi*** — davet edilince gelmek ve yemekten sonra dağılmak — ve ***mahremiyeti koruma edebi***: Nebî ﷺ ailesinin mahremiyeti. O günden sonra sahâbîler onun hanımlarıyla perde arkasından konuştular.

Ayrıca ***hayâ*** sıfatına dikkat edin; Resûlullah ﷺ rahatsız olduğu hâlde misafirlere gitmelerini söyleyemedi.

Bunun üzerine gerçeği bizzat Allah açıkladı: "Allah gerçeği söylemekten çekinmez."

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"ELİ EN UZUN OLANINIZ"

Resûlullah ﷺ bir gün hanımlarına şöyle buyurdu: ***"(Vefatımdan sonra) bana en önce kavuşacak olanınız, eli en uzun olanınızdır."*** Bunun üzerine hangisinin elinin daha uzun olduğunu görmek için ellerini ölçmeye başladılar (Sahîh-i Müslim 2452).

Âişe şöyle dedi: ***"Elimizin en uzun olanı Zeyneb'di; çünkü o kendi eliyle çalışır ve sadaka verirdi."*** "Elinin uzun olması"ndan maksat ***çok sadaka vermektir***. Zeyneb deri tabaklar ve dikiş dikerdi, sonra kazancını fakirlere sadaka olarak verirdi.

Onun sözü doğru çıktı: Zeyneb, ***vefat eden ilk hanım oldu — Resûlullah'tan*** ﷺ sonra; hicretin ***20. yılında***, Ömer'in halifeliği döneminde vefat etti. Cenaze namazını bizzat Ömer kıldırdı ve Bakî'a defnedildi.

Onunla sık sık yarışan Âişe, onu dürüstçe övmüştür: ***"Din bakımından Zeyneb'den daha hayırlı, Allah'tan daha çok korkan, sözü daha doğru, akrabalık bağını daha çok gözeten ve daha çok sadaka veren bir kadın görmedim"*** (Sahîh-i Müslim 2442). İfk hadisesinde Zeyneb'e Âişe sorulduğunda şöyle cevap verdi: "Kulağımı ve gözümü korurum; onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum." Âişe de: "Allah onu vera'ı ile korudu" demiştir (Sahîh-i Buhârî 4750).

Zeyneb'in cömertliği aynı zamanda ***çalışan ve kazanç sahibi*** kadınlar için de bir örnektir. İslâm, kadının şerefli bir şekilde çalışmasına engel değildir; onların emeğinin ürünü, ecri büyük bir sadaka kaynağı olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CÜVEYRİYE: BENÎ MUSTALIK REİSİNİN KIZI

Cüveyriye bint Hâris رضی اللہ عنہا, Huzâa kabilesinin bir kolu olan ***Benî Mustalık*** reisi ***Hâris b. Ebî Dırâr'ın*** kızıdır. Asıl adı ***Berre*** idi; Resûlullah ﷺ onu Cüveyriye olarak değiştirdi (Sahîh-i Müslim 2140).

Benî Mustalık Medine'ye saldırmak için hazırlanıyordu. Resûlullah ﷺ hicretin 5. veya 6. yılında Müreysî' kuyusunda onlardan önce davrandı. Erkekleri yenildi; pek çok kadın ve çocuk esir alındı (Sahîh-i Buhârî 2541). İfk hadisesi de bu gazveden dönüş yolunda yaşanmıştır (Seri 14).

Bir kabile reisinin kızı olan Cüveyriye birdenbire ***esir*** düştü. Sâbit b. Kays b. Şemmâs'ın payına düştü ve onunla, belirli bir bedel ödeyerek kendini kurtarmak üzere ***mükâtebe*** anlaşması yaptı. Bu bedeli ödemek için yardım istemek üzere Resûlullah'a ﷺ geldi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BİR KAVMİ HÜRRİYETE KAVUŞTURAN EVLİLİK

Resûlullah ﷺ daha hayırlısını teklif etti: ***bedelini ödeyecek ve onunla evlenecekti***. Cüveyriye kabul etti (Sünen-i Ebû Dâvûd 3931 — hasen).

Haber yayılınca sahâbîler şöyle dediler: ***"Onlar (Benî Mustalık) artık Resûlullah'ın ﷺ akrabalarıdır!"***

Ve ellerindeki ***bütün esirleri azat ettiler***. Âişe şöyle dedi: ***"Kavmine Cüveyriye'den daha bereketli bir kadın bilmiyorum; onun sebebiyle Benî Mustalık'tan yüz aile azat edildi"*** (Sünen-i Ebû Dâvûd 3931 — hasen).

İşte ***siyasî ve insanî hikmet*** budur — Resûlullah ﷺ bunu evliliğiyle gösterdi. Tek bir evlilikle İslâm'a düşman bir kabile akraba oldu; esirler gönül rızasıyla azat edildi; ve onlardan pek çoğu daha sonra Müslüman oldu.

Sahâbîler de ***yüksek bir edep*** gösterdiler: Resûlullah'ın ﷺ akrabalarını köle olarak tutmaya gönülleri razı olmadı. Ona duydukları saygı, yüzlerce insanı hürriyete kavuşturan somut bir eyleme dönüştü.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DAHA AĞIR GELEN ZİKİR

Cüveyriye bir ***ibadet ehli*** olarak tanınırdı. İslâm'daki en güzel zikirlerden biri ondan doğmuştur:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2726

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، وَعَمْرٌو النَّاقِدُ، وَابْنُ أَبِي عُمَرَ، - وَاللَّفْظُ لاِبْنِ أَبِي عُمَرَ - قَالُوا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ جُوَيْرِيَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى وَهِيَ جَالِسَةٌ فَقَالَ مَا زِلْتِ عَلَى الْحَالِ الَّتِي فَارَقْتُكِ عَلَيْهَا. قَالَتْ نَعَمْ. قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكِ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ مُنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنَّ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ.

TERCÜME:

Cüveyriye'den رضى الله عنها rivayet edildiğine göre, Nebî ﷺ sabah namazından sonra erkenden evinden çıktı; o, namaz kıldığı yerde oturuyordu. Sonra kuşluk vaktinden sonra döndü; o hâlâ orada oturuyordu. "Seni bıraktığım hâl üzere misin?" diye sordu. O: "Evet" dedi. Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Senden sonra dört kelime söyledim, üç defa; bunlar senin bugün söylediklerinle tartılsa onlardan ağır gelir: Sübhânallâhi ve bihamdihî, adede halkıhî, ve rıdâ nefsihî, ve zinete arşihî, ve midâde kelimâtihî"*** (Allah'ı hamd ile tesbih ederim; yarattıklarının sayısınca, kendisinin razı olacağı kadar, Arşının ağırlığınca ve kelimelerinin mürekkebi kadar).

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Qutaibah b. Sa'id, 'Amr al-Naqid ve Ibn Abi 'Umar ← Sufyan b. 'Uyainah ← Muhammed b. 'Abdurrahmân, maula keluarga Talhah ← Kuraib ← Ibn 'Abbas ← Juwairiyah bint al-Harith رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'z-Zikr ve'd-Duâ, Günün başında ve uyurken tesbih bâbı, Hadis No. 2726.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2726

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis, zikirde ***kalitenin*** miktardan daha önemli olduğunu öğretir. Anlam dolu dört kelime, üç kez söylendiğinde, saatlerce yapılan zikirden daha ağır gelir. Ayrıca onun hanımına olan ***şefkatini*** de gösterir: ibadetini kolaylaştırmak ve sevabını artırmak istedi.

Bu zikir sabah namazından sonra, özellikle meşgul olanlar için çok uygundur. Cüveyriye Muâviye dönemine kadar yaşadı ve hicretin ***50. yılında*** (başka bir görüşe göre 56) Medine'de vefat edip Bakî'a defnedildi.

Cüveyriye ***nafile oruçlarıyla*** da tanınırdı. Bir cuma günü oruçluyken Resûlullah ﷺ yanına girdi ve dün oruç tutup tutmadığını veya yarın tutup tutmayacağını sordu. Hayır cevabını verince, sadece cuma gününü oruç için ayırmak uygun olmadığından ona orucunu açmasını söyledi (Sahîh-i Buhârî 1986).

ÜMMÜ HABÎBE: GURBETTE SEBAT

Ümmü Habîbe رضى الله عنها, asıl adı ***Remle bint Ebî Süfyân***, İslâm'a en uzun süre düşmanlık eden Kureyş lideri ***Ebû Süfyân b. Harb'in*** kızıdır. Ancak Remle, babasının iradesine karşı çıkarak erken dönemde Müslüman oldu.

Kocası ***Ubeydullah b. Cahş*** ile birlikte ***Habeşistan'a*** hicret etti ve orada kızları Habîbe'yi dünyaya getirdi — bu yüzden Ümmü Habîbe diye tanındı. Dinini korumak için ailesinden uzakta, gurbette yaşamak çok ağır bir imtihandı.

SİYER NOTU: MÜRTED OLAN KOCA

Siyer kitaplarına (İbn İshak ve İbn Sa'd) göre Ubeydullah b. Cahş Habeşistan'da Hristiyan oldu ve orada öldü. Ümmü Habîbe, küçük çocuğuyla gurbette yalnız bırakılmasına ve babası Mekke'de dinine düşman olmasına rağmen ***İslâm'da sebat etti***.

Sünen-i Ebû Dâvûd 2107 rivayetinde kocasının adı Abdullah b. Cahş olarak geçer; âlimler, Abdullah'ın Uhud'da şehit düştüğünü belirterek kastedilenin Ubeydullah olduğunu açıklar.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği bâbı; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Ümmü Habîbe'nin sebatı, imanın babaya veya kocaya bağlı olmayan ***kişisel bir tercih*** olduğunu öğretir. En yakındaki kimseler yüz çevirdiğinde bile mü'min hakkın üzerinde durmaya devam eder.

Onun kıssası, ***hidayetin Allah'ın bir lütfu*** olduğunu, aile mirası olmadığını da hatırlatır. Ümmü Habîbe müşriklerin liderinin kızıydı, fakat babasından yıllarca önce İslâm'a girdi. Buna karşılık, İslâm için hicret etmiş olan kocası sonunda yüz çevirdi. Bu yüzden Allah'ın kalplerimizi sabit kılması için daima dua ederiz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NECÂŞÎ'NİN KIYDIĞI NİKÂH

Resûlullah ﷺ Ümmü Habîbe'nin durumunu duyunca, adil Habeş kralı ***Necâşî*** vasıtasıyla ona talip oldu (Seri 4). Necâşî bizzat onu Resûlullah ﷺ ile evlendirdi ve onun adına ***dört bin dirhem mehir ödedi***; sonra onu Şurahbîl b. Hasene ile Medine'ye gönderdi (Sünen-i Ebû Dâvûd 2107 — sahih).

Bu evlilik hicretin ***6. veya 7. yılı*** civarında gerçekleşti. Resûlullah'ın ﷺ ***Arap yarımadası dışında***, bir kral tarafından ve hanımları arasındaki en yüksek mehirle kıyılan tek nikâhıdır.

Allah'ın Ümmü Habîbe'nin sabrını nasıl karşılıksız bırakmadığına bakın. Kocasını kaybetti ve gurbette yalnız kaldı; fakat Allah ona ***kocaların en hayırlısını*** verdi ve onu ***mü'minlerin annesi*** kıldı. Bu, 3. bölümdeki Ümmü Seleme'nin duasını hatırlatır.

Tarihçiler bu evliliğin ***Ebû Süfyân'ın kalbini yumuşattığını*** da zikreder. Haberi duyunca Resûlullah ﷺ hakkında saygılı bir dille konuştu. Birkaç yıl sonra, Mekke'nin fethinde Ebû Süfyân Müslüman oldu (Seri 20).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İMAN BABADAN ÖNCE GELİR

SİYER NOTU: RESÛLULLAH'IN ﷺ HASIRI

İbn İshak ve İbn Sa'd'ın rivayetine göre, Mekke'nin fethinden önce Ebû Süfyân Hudeybiye antlaşmasını yenilemek için Medine'ye geldi ve kızı Ümmü Habîbe'nin evine girdi. Resûlullah'ın ﷺ hasırına oturmak isteyince Ümmü Habîbe hemen ***hasırı dürdü***.

Ebû Süfyân: "Kızım, bu hasırı mı bana layık görmedin, yoksa beni mi bu hasıra layık görmedin?" diye sordu. O şöyle cevap verdi: ***"Bu, Resûlullah'ın ﷺ hasırıdır; sen ise necis bir müşriksin. Resûlullah'ın ﷺ hasırına oturmanı istemedim."*** Bu kıssa siyer kitaplarında meşhurdur, fakat sahih hadis kitaplarında yer almaz.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği bâbı; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Bu rivayet siyer kitaplarından olsa da anlamı Kur'an'ın öğretisiyle örtüşür: ***Allah'a ve Resûlüne sevgi***, baba, evlat ve aile sevgisinden önce gelmelidir (Tevbe 9:24). Bununla birlikte Ümmü Habîbe, ilkeden taviz vermeyen bir şekilde babasına saygı göstermeye devam etti.

Ümmü Habîbe ***revâtib sünnetleri*** hakkındaki hadisi de rivayet etmiştir: "Kim bir gün ve gecede on iki rekât namaz kılarsa, ona cennette bir ev bina edilir." Şöyle demiştir: ***"Bunu Resûlullah'tan ﷺ işittiğimden beri hiç terk etmedim"*** (Sahîh-i Müslim 728).

İşte bir mü'minler annesinin tavrı: ***dinlemek, sonra aralıksız uygulamak***. İstikametle uygulanan tek bir hadis, sadece ezberlenen bin hadisten daha değerlidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜÇ GÜNLÜK YAS

Ebû Süfyân, Osman'ın halifeliği döneminde vefat etti. Ölüm haberi gelince Ümmü Habîbe, mü'min bir evladın ***babasına olan sevgisini şeriata itaatle nasıl dengelediğini*** gösterdi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 1280

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى، قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ زَيْنَبَ ابْنَةِ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَتْ لَمَّا جَاءَ نَعْيُ أَبِي سُفْيَانَ مِنَ الشَّأْمِ دَعَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ - رضى الله عنها - بِصُفْرَةٍ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ، فَمَسَحَتْ عَارِضَيْهَا وَذِرَاعَيْهَا وَقَالَتْ إِنِّي كُنْتُ عَنْ هَذَا لَغَنِيَّةً، لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ، إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ، فَإِنَّهَا تُحِدُّ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا.

TERCÜME:

Zeynep bint Ebî Seleme'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Ebû Süfyân'ın ölüm haberi Şam'dan gelince, Ümmü Habîbe رضى الله عنها üçüncü gün sarı bir koku istedi, onu iki yanağına ve kollarına sürdü ve şöyle dedi:

"Benim buna ihtiyacım yok; ancak Nebî'nin ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: 'Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kadının, kocası dışında bir ölü için üç günden fazla yas tutması helal değildir; kocası için ise dört ay on gün yas tutar.'"

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): al-Humaidi ← Sufyan b. 'Uyainah ← Ayyub b. Musa ← Humaid b. Nafi' ← Zainab bint Abi Salamah ← Ümmü Habibah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cenâiz, Kadının kocası dışındakiler için yas tutması bâbı, Hadis No. 1280; ayrıca No. 5334 ve Müslim No. 1486.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:1280

BU HADİSİN DERSLERİ

Ümmü Habîbe babası için üç gün yas tuttu, sonra yas süresinin bittiğini göstermek için ***kasten koku sürdü***. Kokuya ihtiyacı yoktu; fakat bu hükmü ümmete fiilen ***öğretmek*** istedi.

Bu hadis İslâm'da ***ihdâd*** (yas) hükmünün temelidir: akraba ölümünde üç gün, kocası ölen kadın için dört ay on gün. İslâm hüzne izin verir, fakat uzayıp hayatı engellememesi için onu ***sınırlar***.

Ümmü Habîbe hicretin ***44. yılında***, kardeşi Muâviye'nin halifeliği döneminde Medine'de vefat etti ve Bakî'a defnedildi.

SAFİYYE BİNT HUYEY: HÂRÛN عَلَيْهِ السَّلَامُ SOYUNDAN

Safiyye bint Huyey b. Ahtab رضى الله عنها, Yahudi kabilesi ***Benî Nadîr'in*** reisinin kızıdır ve ***Nebî Hârûn'un*** عَلَيْهِ السَّلَامُ soyundandır; Hârûn, Nebî Mûsâ'nın عَلَيْهِ السَّلَامُ kardeşidir. Babası İslâm'ın en azılı düşmanlarındandı; Hendek'te Arap kabilelerini kışkırtmaya katılmış (Seri 12) ve Benî Kurayza'nın ihanetinden sonra öldürülmüştü (Seri 13).

Benî Nadîr Medine'den sürüldükten sonra ***Hayber'e*** yerleştiler. Safiyye, Hayber'in liderlerinden Kinâne b. Rebî' ile evlendi. Hicretin 7. yılında Hayber İslâm ordusu tarafından fethedildi (Seri 16) ve kocası öldürüldü.

Göz açıp kapayıncaya kadar Safiyye ***babasını, kocasını ve kavmini*** kaybetti. Yaklaşık 17 yaşında genç bir kadın olarak esir düştü. Resûlullah ﷺ en azılı düşmanının kızına nasıl davrandı?

Safiyye'nin kıssası ***babanın günahını evladın taşımadığını*** da gösterir. Allah şöyle buyurur: "kimse başkasının yükünü taşımaz" (En'âm 6:164). Huyey İslâm'a düşmandı, fakat kızı tam bir şerefle ağırlandı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AZAT EDİLDİ VE NİKÂHLANDI

Resûlullah ﷺ Safiyye'yi kendisi için seçti, ona İslâm'ı teklif etti, o da Müslüman oldu. Sonra onu ***azat etti***:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 5086

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، وَشُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَعْتَقَ صَفِيَّةَ، وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا.

TERCÜME:

Enes b. Mâlik'ten رضى الله عنه: ***"Resûlullah ﷺ Safiyye'yi azat etti ve azatlığını onun mehri yaptı."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Qutaibah b. Sa'id ← Hammad b. Zaid ← Thabit al-Bunani ve Şu'aib b. al-Habhab ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'n-Nikâh, Câriyeyi azat edip azatlığını mehir yapma bâbı, Hadis No. 5086; ayrıca No. 371, 4200 ve Müslim No. 1365.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:5086

BU HADİSİN DERSLERİ

Onu köle değil, tam bir şerefle ***hür bir hanım*** yaptı. Bizzat hürriyeti onun mehri oldu — bir esire verilebilecek ***en değerli hediye***.

Enes رضى الله عنه dönüş yolunda ***Resûlullah'ın ﷺ devesinin yanına oturup dizini koyduğunu***, Safiyye'nin de deveye binmek için onun dizine bastığını rivayet eder (Sahîh-i Buhârî 4211). Ayrıca o, bir köle değil hanımı olduğunu göstermek için yolculuk sırasında onu bir örtüyle örttü.

Safiyye'nin hislerini düşünün: kavminin ona nefret etmeyi öğrettiği adam, şimdi kendisine kolaylık olsun diye ***dizini yere koyuyordu***. Kalpleri değiştiren işte bu yumuşaklıktı. Safiyye daha sonra Resûlullah'ı ﷺ çok seven bir mü'mine oldu.

"SEN BİR PEYGAMBERİN KIZISIN"

Yahudi soyundan gelen Safiyye, ortaklarının zaman zaman ***iğnelemesine*** maruz kalırdı. Enes رضى الله عنه, Safiyye'ye Hafsa'nın "Bir Yahudinin kızı" dediği haberinin ulaştığını ve onun ağladığını rivayet eder. Resûlullah ﷺ yanına girdi ve neden ağladığını sordu.

Şöyle buyurdu: ***"Sen bir peygamberin kızısın, amcan bir peygamberdir ve sen bir peygamberin hanımısın. O hâlde o sana karşı neyle övünebilir?"*** Sonra Hafsa'ya: "Allah'tan kork ey Hafsa" buyurdu (Câmiu't-Tirmizî 3894 — sahih).

Onun hikmetine bakın: Safiyye'nin kökenini inkâr etmedi, fakat ***bakış açısını değiştirdi***. Yahudi soyu bir ayıp değildi — onu ***Nebî Hârûn ve Nebî Mûsâ*** عَلَيْهِ السَّلَامُ ile birleştiriyordu. İslâm İsrâiloğulları peygamberlerine saygı gösterir ve kimseyi kökeninden dolayı küçümsemez.

Bu aynı zamanda ***ırkçılık*** hakkında bir derstir: Birini ırkı veya soyu yüzünden aşağılamak câhiliye huyudur. Resûlullah ﷺ, Hafsa yakın dostunun kızı olduğu hâlde, bu durum yaşanınca kendi hanımını hemen uyardı.

MESCİDDE ONU ZİYARET

Safiyye Resûlullah'ı ﷺ çok severdi, o da bu sevgiye büyük bir ilgiyle karşılık verirdi. İtikâfta olduğu sırada yaşanan bir olay bunu gösterir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2035

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ـ رضى الله عنهما ـ أَنَّ صَفِيَّةَ، زَوْجَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تَزُورُهُ فِي اعْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ، فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً، ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ، فَقَامَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم مَعَهَا يَقْلِبُهَا، حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ عِنْدَ بَابِ أُمِّ سَلَمَةَ مَرَّ رَجُلاَنِ مِنَ الأَنْصَارِ، فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ. فَقَالاَ سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ. وَكَبُرَ عَلَيْهِمَا. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِنَّ الشَّيْطَانَ يَبْلُغُ مِنَ الإِنْسَانِ مَبْلَغَ الدَّمِ، وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا.

TERCÜME:

Ali b. Hüseyin'den rivayet edildiğine göre, Safiyye رضى الله عنها — Nebî'nin ﷺ hanımı — ona, Ramazan'ın son on gecesinde mescidde itikâfta bulunan Resûlullah'ı ﷺ ziyarete geldiğini haber verdi. Bir süre onunla konuştu, sonra dönmek için kalktı. ***Nebî ﷺ onu uğurlamak için onunla birlikte kalktı.*** Ümmü Seleme'nin kapısına yakın mescid kapısına varınca Ensâr'dan iki adam geçti ve Resûlullah'a ﷺ selâm verdi. Nebî ﷺ onlara şöyle buyurdu: ***"Yavaş olun, bu Safiyye bint Huyey'dir."*** Onlar: "Sübhânallah, ey Allah'ın Resûlü!" dediler ve bu onlara ağır geldi. Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Şeytan insanın içinde kanın dolaştığı gibi dolaşır; onun kalplerinize (kötü bir zan) atmasından korktum."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû al-Yaman al-Hakam b. Nafi' ← Şu'aib b. Abi Hamzah ← Ibn Şihab al-Zuhri ← 'Ali b. al-Husain (Zain al-'Abidin) ← Safiyyah bint Huyay رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-İ'tikâf, İtikâftakinin mescid kapısına çıkması bâbı, Hadis No. 2035; ayrıca Müslim No. 2175.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:2035

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis büyük bir ders içerir: ***kötü zanna yol açacak yerlerden uzak durmak***. İnsanların en temizi olan Resûlullah ﷺ bile, iki sahâbî şeytanın etkisinde kalmasın diye durumu açıkladı. O hâlde bizim kendimizi fitneden korumaya daha çok ihtiyacımız vardır.

Ayrıca onun ***sıcaklığını*** da gösterir: Ramazan'ın son on gecesinde itikâfta olmasına rağmen hanımını kapıya kadar ***uğurlamak için kalktı***. İbadet, onu aile hakkını yerine getirmekten alıkoymadı.

Safiyye hicretin ***50. yılında*** (başka bir görüşe göre 52) Muâviye döneminde Medine'de vefat etti ve Bakî'a defnedildi.

Resûlullah ﷺ ağır hastayken Safiyye sevgisini şöyle ifade etti — İbn Sa'd'ın rivayetine göre: "Allah'a yemin ederim ki ey Allah'ın Nebîsi, senin çektiğinin bana gelmesini isterdim." Diğer hanımlar ona alaycı bir şekilde bakınca o şöyle buyurdu: "Allah'a yemin ederim ki o doğru söylüyor." Safiyye'nin vefası bizzat Resûlullah ﷺ tarafından tasdik edilmiştir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEYMÛNE BİNT HÂRİS: SON HANIM

Meymûne bint Hâris el-Hilâliyye رضى الله عنها, ***en son evlenilen hanım*** olarak Resûlullah'ın ﷺ hayatına girdi. Onun da asıl adı ***Berre*** idi; o, adını "bereketli" anlamına gelen Meymûne olarak değiştirdi. Abbas'ın hanımı Ümmü'l-Fadl'ın kız kardeşi olduğundan ***teyzesi*** oluyordu: Abdullah b. Abbas'ın ve Hâlid b. Velîd'in.

Bu evlilik hicretin ***7. yılında***, ***Kazâ Umresi*** sırasında (Seri 18) gerçekleşti; zifaf ise Medine'ye dönüş yolunda, Mekke'ye yaklaşık on mil uzaklıktaki ***Serif'te*** oldu.

SİYER NOTU: İHRAMLI MIYDI?

İbn Abbas, Resûlullah'ın ﷺ Meymûne ile ihramlıyken evlendiğini rivayet eder (Sahîh-i Buhârî 1837). Ancak bizzat Meymûne, onun kendisiyle ***ihramlı değilken*** evlendiğini söylemiştir (Sahîh-i Müslim 1411); bu evlilikte elçilik yapan Ebû Râfi' de aynısını söylemiştir.

Cumhur âlimler, ***olayın doğrudan tarafları*** oldukları için Meymûne ile Ebû Râfi'in rivayetini öne alır; ayrıca Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "İhramlı kimse nikâhlanmaz ve nikâh kıymaz" (Sahîh-i Müslim 1409).

KAYNAK:
Sahîh-i Buhârî 1837; Sahîh-i Müslim 1409, 1411; İbn Hacer, Fethu'l-bârî. https://sunnah.com/muslim:1411

Bu evlilikle Resûlullah ﷺ ***Benî Hilâl*** ve Abbas ailesiyle bağlarını güçlendirdi. Çok geçmeden Meymûne'nin kız kardeşinin oğlu Hâlid b. Velîd Müslüman oldu ve "Allah'ın Kılıcı" oldu (Seri 19).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TAHARET FIKHININ ÖĞRETMENİ

Meymûne, ***özel hayata*** dair, yani Resûlullah'ın ﷺ ev içindeki hayatına dair pek çok hadis rivayet etmiştir; özellikle temizlenme şekli hakkında:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 249

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ مَيْمُونَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وُضُوءَهُ لِلصَّلاَةِ غَيْرَ رِجْلَيْهِ، وَغَسَلَ فَرْجَهُ، وَمَا أَصَابَهُ مِنَ الأَذَى، ثُمَّ أَفَاضَ عَلَيْهِ الْمَاءَ، ثُمَّ نَحَّى رِجْلَيْهِ فَغَسَلَهُمَا، هَذِهِ غُسْلُهُ مِنَ الْجَنَابَةِ.

TERCÜME:

Meymûne'den رضى الله عنها — Nebî'nin ﷺ hanımı — rivayet edildiğine göre şöyle dedi: ***"Resûlullah ﷺ ayakları hariç namaz abdesti gibi abdest aldı, avret yerini ve ona bulaşan şeyi yıkadı, sonra bütün bedenine su döktü, sonra ayaklarını (bulunduğu yerden) çekip onları yıkadı. İşte bu, onun cünüplükten guslüdür."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Yusuf al-Firyabi ← Sufyan al-Thauri ← al-A'maş ← Salim b. Abi al-Ja'd ← Kuraib ← Ibn 'Abbas ← Maimunah bint al-Harith رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Gusl, Gusülden önce abdest bâbı, Hadis No. 249; ayrıca No. 257, 265 ve Müslim No. 317.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:249

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis, fakihlerin cünüplükten tam guslün şekli hakkındaki ***temel dayanağıdır***. Böyle bir ilmi ancak bir hanım aktarabilir — ve Meymûne, ilme engel olan bir utanç duymadan onu açık ve ayrıntılı bir şekilde aktarmıştır.

Meymûne'nin evi aynı zamanda ***İbn Abbas'ın ders aldığı yerdi***. Resûlullah'ın ﷺ gece namazını nasıl kıldığını görmek için teyzesinin evinde gecelemiş, o da namazda onun yerini düzeltmişti (Sahîh-i Buhârî 183). Meymûne'nin evinde öğrenen o çocuk daha sonra ***Tercümânü'l-Kur'ân*** — Kur'an'ın en büyük müfessiri — oldu.

SERİF'TE VEFAT

Meymûne, Resûlullah'tan ﷺ sonra yaklaşık 40 yıl yaşadı. Ecelinin yaklaştığını hissedince Mekke'den çıkarılmayı istedi. ***Serif'te*** vefat etti — Resûlullah ﷺ ile hayatına başladığı aynı yerde — hicretin ***51. yılında***; oraya defnedildi.

SİYER NOTU: ÂİŞE'NİN MEYMÛNE'Yİ ÖVMESİ

Hâkim'in rivayetine göre Âişe, Meymûne hakkında şöyle demiştir: "Allah'a yemin ederim ki o, aramızda Allah'tan en çok korkanlardan ve akrabalık bağını en çok gözetenlerdendi." Hâkim ve Zehebî senedinin sahih olduğunu söylemiştir. Teyzesinin cenaze namazını bizzat İbn Abbas kıldırmıştır.

KAYNAK:
Hâkim, el-Müstedrek; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ.

Bu kıssa çok dokunaklıdır: başladığı yer ile hayatının sona erdiği yer ***aynıdır***. Sanki Meymûne hayatının en güzel hatırasına — Resûlullah'ın ﷺ hanımı olduğu güne — geri dönmek istemişti.

Meymûne, ***kadının temizliği*** ve Resûlullah'ın ﷺ hayızlı hanımından uzak durmadığı hakkında da hadis rivayet etmiştir — Meymûne onun namaz kıldığı yerin yanında otururdu ve o secde ettiğinde elbisesi ona değerdi (Sahîh-i Buhârî 333). Bu öğreti, hayızlı kadını tamamen tecrit eden bazı toplumların uygulamasını reddeder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NOT: MÂRİYE EL-KIBTİYYE

On bir hanımın yanı sıra Resûlullah'ın ﷺ kendisine çocuk doğuran bir ***câriyesi*** de vardı: ***Mâriye el-Kıbtiyye*** رضى الله عنها. Mısırlıydı ve Mısır hükümdarı ***Mukavkıs*** tarafından, onun davet mektubuna cevap olarak kendisine hediye edilmişti (Seri 17).

SİYER NOTU: MÂRİYE'NİN KONUMU

Cumhur âlimlere göre Mâriye, nikâhlı bir hanım değil, ***ümmü veled*** (efendisinden çocuk doğuran câriye) idi. Bu yüzden özel unvan anlamında Ümmehâtü'l-Mü'minîn arasında ***yer almaz***; bununla birlikte Resûlullah'ın ﷺ oğlunun annesi olarak saygı görür.

Az sayıda âlim onu azat edip nikâhladığı görüşündedir; fakat bu görüş meşhur değildir. Mâriye Müslüman oldu, Medine'de yaşadı ve hicretin ***16. yılında*** Ömer döneminde vefat etti; cenaze namazını Ömer kıldırdı.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği bâbı; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Hicretin ***8. yılında*** Mâriye bir oğul dünyaya getirdi; adı ***İbrâhim*** konuldu, Nebî İbrâhim'in عَلَيْهِ السَّلَامُ adına nispetle. Resûlullah ﷺ çok sevindi; İbrâhim, Hatice'den doğmayan tek çocuğuydu. Onu Medine'nin kenarındaki bir sütanneye verdi ve sık sık ziyaret etti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"GÖZ AĞLAR, KALP HÜZÜNLENİR"

Ancak İbrâhim ancak ***16-18 ay kadar*** yaşadı. Enes رضى الله عنه, İbrâhim can çekişirken Resûlullah ﷺ ile birlikte İbrâhim'in sütannesinin kocası Ebû Seyf'in evine girdiklerini anlatır. Onun gözlerinden yaşlar aktı. Abdurrahman b. Avf: "Sen de mi (ağlıyorsun), ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu (Sahîh-i Buhârî 1303)

O şöyle buyurdu: ***"Ey İbn Avf, bu bir rahmettir."*** Sonra şöyle buyurdu: ***"Göz ağlar, kalp hüzünlenir; fakat Rabbimizin razı olacağından başka bir şey söylemeyiz. Ey İbrâhim, senin ayrılığınla gerçekten hüzünlüyüz"*** (Sahîh-i Buhârî 1303).

İbrâhim'in vefat ettiği gün bir ***güneş tutulması*** oldu. İnsanlar tutulmanın İbrâhim'in ölümü yüzünden olduğunu söylediler. O, onları hemen düzeltti: ***"Güneş ve ay kimsenin ölümü ya da doğumu için tutulmaz"*** (Sahîh-i Buhârî 1043). Hüzün içindeyken bile ümmetin ***akidesini*** hurafeden korudu.

Şunu da buyurdu: "Onun (İbrâhim'in) cennette bir sütannesi vardır" (Sahîh-i Buhârî 1382). Bu kıssadan, ***ölüm için ağlamanın*** sabra aykırı olmadığını öğreniriz; yasak olan, feryat etmek ve Allah'ın razı olmayacağı sözleri söylemektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RESÛLULLAH'TAN ﷺ SONRA ANNELERİMİZ

Resûlullah'ın ﷺ vefatından sonra dokuz hanımı hayattaydı. Allah, ondan sonra onlarla ***ebediyyen evlenilemeyeceğini*** hükme bağlamıştı (Ahzâb 33:53). Mescid-i Nebevî'nin yanındaki evlerinde, bütün ümmetin anneleri olarak kaldılar.

Resûlullah ﷺ onlara şöyle buyurmuştu: ***"Sizin durumunuz, benden sonra beni endişelendiren şeylerdendir; size bakmaya ancak sabırlı ve sadık olanlar katlanır"*** (Câmiu't-Tirmizî 3749 — hasen).

Halifeler bu emaneti yerine getirdi. Ebû Bekir ve Ömer رضى الله عنهما onlara hürmet etti; Ömer, beytülmâlden ***en yüksek yıllık maaşı*** Nebî'nin ﷺ hanımlarına tahsis etti. Fakat onların çoğu bu maaşı fakirlere sadaka olarak dağıttı.

Evleri ***ilim merkezleri*** oldu. Sahâbîler ve tâbiîn gelip sünnet hakkında sorular sorar, onlar da perde arkasından cevap verirlerdi. Onlar olmasaydı, ***özel hayata*** dair ilmin — Resûlullah'ın ﷺ ev içindeki hayatına dair ilmin — büyük kısmı kaybolurdu.

Nebî'nin ﷺ hanımları, aralarındaki kıskançlığa rağmen ***büyük meselelerde birlik oldular***. Osman döneminden sonra fitne ve siyasî ihtilaflar baş gösterdiğinde ümmete, Müslümanların kanını korumayı ve Kur'an ile sünnete dönmeyi öğütlediler.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

FARKLI ÇEVRELER, TEK YUVA

Resûlullah'ın ﷺ on bir hanımının soy kütüğünü yeniden düzenlersek, o dönemin ***Arap toplumunun haritasını*** görürüz. Bu evlilikler vasıtasıyla o; Ebû Bekir (Benî Teym), Ömer (Benî Adî), Ebû Süfyân (Benî Ümeyye) aileleriyle, Benî Mahzûm, Benî Esed, Benî Âmir, Benî Hilâl, Benî Mustalık ve Benî Nadîr ile akrabalık kurdu.

Kabile toplumunda evlilik, aileler arasındaki ***en güçlü bağdır***. Hısımlık dünün düşmanını bugünün akrabası yapar ve kalplerin kapısını davete açar. Benî Mustalık Cüveyriye sayesinde azat edildi; Ebû Süfyân'ın kalbi Ümmü Habîbe vasıtasıyla yumuşadı; Benî Hilâl Meymûne vasıtasıyla yakınlaştırıldı.

Fakat onların hepsini birleştiren soy değil, ***takvâ*** idi. Allah şöyle buyurur: ***"Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanızdır"*** (Hucurât 49:13) — Tefsîr-i İbn Kesîr 49:13.

Tek bir evde Ebû Bekir'in kızı ile Ebû Süfyân'ın kızı, bir Yahudi reisinin kızı ile Resûlullah'ın ﷺ halasının kızı, eski bir esir ile Kureyş'in soylu bir kadını yaşadı. Yarıştılar, zaman zaman kıskandılar, fakat sonunda hep birlikte ***Allah'ı ve Resûlünü seçtiler*** (Ahzâb 33:29).

Bugünün çok etnikli ve farklı geçmişlere sahip toplumları için ders: köken farklılığı birliğe ***engel değildir***. İman temel olduğunda yuva, mescid ve ülke, farklı çevrelerden insanları sevgi içinde bir araya getirebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MÜ'MİNLERİN ANNELERİNE KARŞI EDEBİMİZ

Nebî'nin ﷺ hanımları onun ***ashabının bir parçasıdır***; hatta ona en yakın olanlardır. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Ashabıma sövmeyin! Sizden biri Uhud dağı kadar altın infak etse, onların bir müd infakına, hatta onun yarısına bile ulaşamaz"*** (Sahîh-i Buhârî 3673).

O hâlde bir Müslümanın mü'minlerin annelerine karşı edebi şudur: (1) ayırım yapmadan hepsini ***sevmek ve onlara hürmet etmek***; (2) salavat da dahil olmak üzere onlara ***dua etmek*** — "Allah'ım! Muhammed'e, hanımlarına ve zürriyetine salât eyle" (Sahîh-i Buhârî 3369); ve (3) her türlü dil uzatmaya karşı ***onların şerefini savunmak***.

Ayrıca ***onların rivayetlerini öğreniriz***. Her abdest aldığımızda, gusül yaptığımızda, gece namazı kıldığımızda, nafile oruç tuttuğumuzda veya musibet anında duayı doğru şekilde okuduğumuzda, aslında annelerimizin aktardığı ilmi uygulamış oluruz. Hiç görmemiş olsak da onlar bizim ***öğretmenlerimizdir***.

Son olarak hayatımızda onları ***örnek alırız***: Hatice'nin vefası, Sevde ile Zeyneb'in cömertliği, Âişe ile Ümmü Seleme'nin ilmi, Hafsa ile Cüveyriye'nin ibadeti, Ümmü Habîbe'nin sebatı, Safiyye'nin metaneti ve Meymûne'nin ilme olan sevgisi. Her kadın — ve her erkek — onlarda kendisi için bir örnek bulabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ALTI MÜ'MİN ANNESİNE DAİR ÖZET TABLO

Önceki bölümler bu kısımdaki altı mü'min annesinin kıssasını tek tek anlattı. Bu bölüm, 1. Bölüm'de (Seri 32) beş anne için yapıldığı gibi, onlarla ilgili temel bilgileri tek bir tabloda toplar.

Bu tablodaki yıllar, siyer ve tabakât kitaplarındaki meşhur görüşlerdir. Bir kısmında tarihçiler ihtilaf etmiştir; diğer görüşler parantez içinde verilmiştir.

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	SOYU	EVLİLİKTEN ÖNCE	EVLİLİK	VEFATI VE KABRİ
Ümmü Seleme (Hind bint Ebî Ümeyye)	Benî Mahzûm, Kureyş	Uhud'daki yarası sebebiyle vefat eden Ebû Seleme'nin dul hanımı	H. 4, Medine'de	H. 61 veya 62; Bakî‘
Zeyneb bint Cahş	Benî Esed b. Huzeyme; annesi Ümeyme bint Abdülmuttalib	Zeyd b. Hârise tarafından boşanmış	H. 5 (başka görüşe göre H. 4), Medine'de	H. 20, Ömer dönemi; Bakî‘
Cüveyriye bint Hâris	Benî Mustalık, Huzâa	Dul; Müreysî‘ gazvesinde esir düştü	H. 5 veya 6, Medine'de	H. 50 (başka görüşe göre 56); Bakî‘
Ümmü Habîbe (Remle bint Ebî Süfyân)	Benî Ümeyye, Kureyş	Ubeydullah b. Cahş'ın dul hanımı; Habeşistan muhaciri	H. 6 veya 7; nikâh Habeşistan'da kıyıldı	H. 44, Muâviye dönemi; Bakî‘
Safiyye bint Huyey	Benî Nadîr; soyundan geldiği Nebî Hârûn عَلَيْهِ السَّلَامُ	Kinâne b. Rebî‘in dul hanımı; Hayber esiri	H. 7, Hayber'in fethinden sonra	H. 50 (başka görüşe göre 52); Bakî‘
Meymûne bint Hâris	Benî Hilâl b. Âmir	Dul	H. 7, Kazâ Umresi sırasında	H. 51; Mekke yakınlarında Serif

Bu tablodan, altısının da dul olduğunu görüyoruz. Üçü Kureyş'ten, diğer üçü ise başka kabilelerdendir: Benî Mustalık, Benî Nadîr ve Benî Hilâl. Bu evliliklerin hepsi Medine'de, hicretin 4. ile 7. yılları arasında, yani savaşlar, antlaşmalar ve davetle en yoğun dönemde gerçekleşmiştir.

Beşi Mescid-i Nebevî'nin yanındaki Bakî‘ kabristanına defnedildi. Yalnızca Meymûne, Resûlullah ﷺ ile hayatına başladığı yer olan Serif'e defnedildi (26. bölüm). 1. Bölüm ile birlikte düşünüldüğünde, Bakî‘a defnedilmeyen yalnızca iki hanım vardır: Mekke'de Hacûn'daki Hatice ve Serif'teki Meymûne.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SİYER NOTU: RESÛLULLAH'IN ﷺ HANIMLARININ SAYISI

Siyer âlimleri, Resûlullah'ın ﷺ nikâhlayıp birlikte yaşadığı hanımlarının on bir olduğunu zikreder: 1. Bölüm'de beş ve 2. Bölüm'de altı. İkisi onun hayatında vefat etti (Hatice ve Zeyneb bint Huzeyme), dokuzu ise o vefat ettiğinde hayattaydı.

Siyer kitaplarında başka isimler de geçer — nikâhı kıyılıp birlikte yaşanmayan veya istenip evlenilmeyen kadınlar — ve onlar hakkındaki bilgiler ihtilaflıdır. Reyhâne bint Zeyd'i ise İbn İshak onun câriyesi olarak, İbn Sa'd ise azat edilmiş bir hanım olarak zikreder. Bu yüzden âlimlerin çoğu on bir sayısını esas alır.

Kaynak: İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ, 8. cilt; Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 2. cilt; İbn Hacer, el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd, hanımları faslı — Nebî ﷺ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

DERS

Bu altı anne Resûlullah'ın ﷺ evine farklı yollardan geldi: kocanın ölümü musibeti, vahyin hükmü, savaş esareti, gurbette hicret ve umre antlaşması. Fakat her yol aynı yerde son buldu: mü'minlerin annesi olma şerefinde.

Bu bize, Allah'ın görünüşte acı olan durumlar vasıtasıyla hayır kapıları açabileceğini öğretir. Kayıp, esaret ve gurbet, kıyamete kadar sürecek bir şerefin başlangıcı oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU EVLİLİKLERDEKİ HİKMETLER

1. Bölüm'deki 34. bölüm, Resûlullah'ın ﷺ evliliklerinin nefsânî arzudan kaynaklanıp kaynaklanmadığı sorusunu cevaplamıştı. Bu bölümde başka bir yönü görüyoruz: her evlilik açık bir hikmet taşıyordu; ya şer'î bir hükmü yerleştirmek, ya mazlum bir kadına sahip çıkmak ya da kabileleri İslâm ile birleştirmek.

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	BAŞLICA HİKMET	ETKİSİ
Ümmü Seleme	Bir muhacirin ve Bedir kahramanının dul hanımına ve yetim çocuklarına sahip çıkmak	Çocukları Nebî'nin ﷺ evinde büyüdü; kendisi bir ilim mercii oldu (4. ve 7. bölümler)
Zeyneb bint Cahş	Evlatlık hakkındaki câhiliye hükmünü kaldırmak (Ahzâb 33:37)	Evlatlığın nesebi öz babasına bağlı kalır; boşadığı hanımı mahrem değildir (9. bölüm)
Cüveyriye	Benî Mustalık'ı Müslümanlarla birleştirmek	Yüz aile azat edildi; pek çoğu Müslüman oldu (14. bölüm)
Ümmü Habîbe	Gurbette kocası tarafından terk edilen bir muhacireye sahip çıkmak	Benî Ümeyye'nin ve Ebû Süfyân'ın kalbini yakınlaştırmak (17. bölüm)
Safiyye	Babasını, kocasını ve kavmini kaybeden düşman reisinin kızını şereflendirmek	Esirlere muamelede örnek; ırkçılığın reddi (21. ve 22. bölümler)
Meymûne	Benî Hilâl ve Abbas ailesiyle bağları güçlendirmek	Evi İbn Abbas'ın medresesi oldu (25. bölüm)

FİİLLE YERLEŞTİRİLEN HÜKÜM

Zeyneb bint Cahş ile evlilik en açık örnektir. Amacını bizzat Allah zikreder: "onu seninle evlendirdik, ki evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda müminlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin" (Ahzâb 33:37) — Tefsîr-i İbn Kesîr 33:37.

Asırlarca kök salmış bir âdet sözle kolayca kalkmaz. En çok saygı duyulan kişinin örneğine ihtiyaç duyar. Bu yüzden Allah, insanların konuşacağını bilmesine rağmen, bu yeni hükmü ilk uygulayan kişi olarak bizzat Resûlünü seçti (10. bölüm).

KABİLELER ARASINDA KÖPRÜ

Arap toplumunda hısımlık çok güçlü bir bağdır. Resûlullah ﷺ Cüveyriye ile evlenince sahâbîler: "Onlar artık Resûlullah'ın ﷺ akrabalarıdır" diyerek Benî Mustalık'ın bütün esirlerini azat ettiler. Âişe, kavmine Cüveyriye'den daha bereketli bir kadın bilmediğini söylemiştir (Sünen-i Ebû Dâvûd 3931).

Ümmü Habîbe ile evlilik ise onu, o sırada Kureyş'in lideri olan Ebû Süfyân ile akraba yaptı. Safiyye ile evlilik, Yahudilere İslâm'ın düşmanların çocuklarından intikam almadığını gösterdi. Meymûne ile evlilik de

Abbas ailesi ve Benî Hilâl ile bağları güçlendirdi; çok geçmeden kız kardeşinin oğlu Hâlid b. Velîd Müslüman oldu.

SİYER NOTU: EBÛ SÜFYÂN'IN SÖZÜ

İbn Sa'd ve bazı siyer âlimleri, Ebû Süfyân'ın kızının Resûlullah ﷺ ile evlendiğini duyunca onu reddedilemeyecek şerefli bir adam olarak övdüğünü rivayet eder. Bu rivayet siyer kitaplarında yer alır ve sahih bir senedi yoktur.

Kesin olan, Ebû Süfyân'ın hicretin 8. yılında Mekke'nin fethinde Müslüman olduğu (Seri 20) ve Osman döneminde Müslüman olarak vefat ettiğidir. Ümmü Habîbe onun için üç gün yas tuttu (19. bölüm).

Kaynak: Sünen-i Ebû Dâvûd 3931; Sünen-i Ebû Dâvûd 2107; Sahîh-i Buhârî 5086; Sahîh-i Müslim 1411; İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm (Ahzâb 33:37); İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

DERS

Resûlullah'ın ﷺ her evliliği risaletin bir parçasıdır. O, hükümleri sadece diliyle değil, bizzat ev hayatıyla da öğretti. O hâlde onun ev hayatını öğrenmek, İslâm'ın kadına nasıl sahip çıktığını, zalim âdetleri nasıl kaldırdığını ve insanları nasıl birleştirdiğini öğrenmek demektir.

Bu hikmetler, tarihî bir olayı bütün bağlamıyla değerlendirmemiz gerektiğini de hatırlatır. Bağlam anlaşıldığında, ilk bakışta bir soru gibi görünen şey hikmetin ve rahmetin delili hâline gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KALABALIK BİR EVDE ADALET

Resûlullah ﷺ aynı anda dokuz hanımla bir yuvayı nasıl idare etti? Sahih hadisler açık bir tablo sunar:

Allah ona genişlik tanımış olmasına rağmen (Ahzâb 33:51; 1. Bölüm, 32. bölüm), o, kendi kontrolündeki işlerde adalete büyük özen gösterdi.

DÜZENLİ NÖBET

Her hanımın bir nöbeti vardı. Sevde bint Zem'a yaşlanınca nöbetini gönül rızasıyla Âişe'ye bağışladı; Resûlullah ﷺ bu bağışı kabul etti ve Âişe'ye iki gün ayırdı: kendi günü ve Sevde'nin günü (Sahîh-i Buhârî 5212; Sahîh-i Müslim 1463).

Bununla birlikte, nöbeti olmayan günlerde diğer hanımlarını ihmal etmedi. Âişe'nin rivayetine göre ikindi namazını bitirince hanımlarını ziyaret eder ve her birinin yanına yaklaşırdı (Sahîh-i Buhârî 5216). Tahrîm Sûresi'nin inişine sebep olan Zeyneb bint Cahş'ın evindeki bal olayı da bu âdetten doğmuştur (1. Bölüm, 32. bölüm).

YOLCULUKTA KURA

Yolculuğa çıkmak istediğinde hanımları arasında kura çekerdi; kimin adı çıkarsa o ona eşlik ederdi (Sahîh-i Buhârî 2593). Böylece hiçbiri kendini dışlanmış hissetmezdi. Âişe'yi Benî Mustalık yolculuğuna götüren de bu kuraydı (Sahîh-i Buhârî 2661; Seri 14).

HASTAYKEN İZİN İSTEMEK

Son hastalığında Resûlullah ﷺ sürekli: "Yarın neredeyim? Yarın neredeyim?" diye soruyordu — çünkü Âişe'nin evinde olmak istiyordu. Bunun üzerine hanımları dilediği yerde kalmasına izin verdiler ve vefatına kadar Âişe'nin evinde bakıldı (Sahîh-i Buhârî 4450; Seri 30). Ağır hasta olmasına rağmen onların izni olmadan yer değiştirmedi.

ADALET VE KALBİN SEVGİSİ

Allah şöyle buyurur: "Adil hareket etmeye ne kadar uğraşsanız, kadınlar arasında eşitlik yapamayacaksınız, bari bir tarafa kalben tamamen meyletmeyin ki diğerini askıdaymış gibi bırakmış olmayasınız" (Nisâ 4:129) — Tefsîr-i İbn Kesîr 4:129.

İbn Kesîr, ulaşılamayacak adaletin sevgi ve kalbin meylindeki adalet olduğunu açıklar; çünkü kalp insanın kontrolü dışındadır. Vacip olan, zahirî işlerde adalettir: nöbet, nafaka, mesken ve muamele. Resûlullah ﷺ şöyle de uyarmıştır: "Kimin iki hanımı olur da birine meylederse, kıyamet gününde bir yanı eğik olarak gelir" (Sünen-i Ebû Dâvûd 2133 — sahih).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SİYER NOTU: "BU BENİM TAKSİMİMDİR" DUASI

Resûlullah'ın ﷺ nöbeti adaletle taksim edip sonra şöyle dua ettiğine dair bir rivayet vardır: "Allah'ım! Bu, sahip olduğum şeydeki taksimimdir; senin sahip olup benim sahip olmadığım şeyde beni kınama" (Sünen-i Ebû Dâvûd 2134).

Tirmizî bu rivayetin mürsel olmasının daha doğru olduğunu söyler; aralarında Elbânî'nin de bulunduğu pek çok hadis âlimi senedini zayıf saymıştır. Ancak anlamı Nisâ 4:129 ile örtüşür: kalbin sevgisinden sorumlu tutulmayız, fakat zahirî davranışlarda adil olmak vaciptir.

Kaynak: Sahîh-i Buhârî 5212; Sahîh-i Buhârî 5216; Sahîh-i Buhârî 2593; Sahîh-i Buhârî 4450; Sünen-i Ebû Dâvûd 2133; İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm (Nisâ 4:129); Nevevî, Şerhu Sahîh-i Müslim, Kitâbü'r-Radâ'.

DERS

Resûlullah'ın ﷺ adaleti sadece günleri taksim etmekten ibaret değildi. Günlük ziyareti, şeffaf kurayı, izin istemeyi ve bir hanımın diğerine yaptığı bağışa değer vermeyi kapsıyordu. Bu, çok eşli her koca için — ve birden fazla çocuğu olan her anne baba için — yüksek bir ölçüdür.

Bu olaylar ayrıca Nebî'nin ﷺ evinin kıskançlığı ve insanî duygularıyla bir insan evi olduğunu da gösterir.

Onu örnek yapan şey sorunların yokluğu değil, sorunların adaletle, yumuşaklıkla ve vahyin rehberliğinde nasıl idare edildiğidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ANNELERİMİZİN MİRAS BIRAKTIĞI İLİM

1. Bölüm'deki 33. bölüm, Âişe'nin ve diğer hanımların Allah'ın "âyetlerini ve hikmetini" hatırda tutma emrini (Ahzâb 33:34) nasıl yerine getirdiğini göstermişti. Bu bölümdeki altı anne de büyük bir ilim mirası bıraktı ve bunun bir kısmını farkında olmadan her gün uyguluyoruz.

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	YAKLAŞIK HADİS SAYISI	TALEBELERİNDEN BAZILARI	RİVAYET ÖRNEĞİ
Ümmü Seleme	Yaklaşık 378	Çocukları Ömer ve Zeyneb, Saîd b. Müseyyeb, Abdullah b. Râfi' (azatlısı)	Musibet anında dua (Sahîh-i Müslim 918); saçını sıkıca örmüş kadının guslü (Sahîh-i Müslim 330)
Meymûne	Yaklaşık 76	İbn Abbas, Küreyb, Yezîd b. Esam (kız kardeşinin oğlu)	Cünüplükten gusül şekli (Sahîh-i Buhârî 249)
Ümmü Habîbe	Yaklaşık 65	Zeyneb bint Ebî Seleme, Anbese b. Ebî Süfyân (kardeşi)	On iki rekât revâtib (Sahîh-i Müslim 728); yas (Sahîh-i Buhârî 1280)
Zeyneb bint Cahş	Yaklaşık 11	Zeyneb bint Ebî Seleme, Ümmü Habîbe	Âhir zaman fitnelerine dair uyarı (Sahîh-i Buhârî 3346)
Safiyye	Yaklaşık 10	Ali b. Hüseyin (Zeynelâbidîn)	Kötü zanna yol açan yerlerden uzak durmak (Sahîh-i Buhârî 2035)
Cüveyriye	Yaklaşık 7	İbn Abbas, Ebû Eyyûb el-Merâğî	Sabah namazından sonra zikir (Sahîh-i Müslim 2726); cuma orucu (Sahîh-i Buhârî 1986)

Yukarıdaki sayılar, Zehebî'nin Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'da Bakî b. Mahled'den naklettiği, farklı yollarla tekrarlanan rivayetleri de içeren yaklaşık rakamlardır. Ümmü Seleme, Nebî'nin ﷺ hanımları arasında Âişe'den sonra en çok rivayette bulunan ikinci kişidir.

ÜMMÜ SELEME: UTANMADAN SORMAK

Ümmü Seleme şöyle sormuştu: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben saçımı sıkıca ören bir kadınım; cünüplükten gusül için onu çözmem gerekir mi?" O şöyle cevap verdi: "Hayır, başına üç avuç su dökmen yeterlidir; sonra suyu bütün bedenine dökersin ve temizlenmiş olursun" (Sahîh-i Müslim 330).

Sormaya utanılabilecek bu soru, bugüne kadar milyonlarca kadına kolaylık sağlayan bir hükme dönüştü. Bizzat Âişe bu tavrı övmüştür: "Kadınların en hayırlısı Ensâr kadınlarıdır; hayâ onları dinde derinleşmekten alıkoymadı" (Sahîh-i Müslim 332).

ZEYNEB BİNT CAHŞ: BOZULMAYA KARŞI UYARI

Zeyneb, Resûlullah'ın ﷺ uykudan korku içinde uyanıp şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Lâ ilâhe illallah! Yaklaşan bir şerden dolayı vay Arapların hâline!" Zeyneb sordu: "Ey Allah'ın Resûlü! İçimizde salih

kimseler varken helak olur muyuz?" O şöyle cevap verdi: "Evet, kötülük çoğaldığı zaman" (Sahîh-i Buhârî 3346).

Zeyneb'in sorusu çok keskindi; onun cevabı ise önemli bir ilke oldu: Münker engellenmeden yaygınlaşmaya bırakılırsa, sadece salihlerin varlığı toplumu kurtarmaya yetmez.

SİYER NOTU: HASAN-I BASRÎ ÜMMÜ SELEME'NİN EVİNDE

Hasan-ı Basrî'nin annesi Hayre, Ümmü Seleme'nin azatlısı idi. Tarihçiler Hasan'ın Ümmü Seleme'nin evinde büyüdüğünü ve annesi dışarı çıktığında Ümmü Seleme'nin zaman zaman onu emzirdiğini zikreder. Bu rivayet İbn Sa'd ve Zehebî tarafından nakledilmiştir.

Hasan daha sonra tâbiînin en âlim ve en zâhidlerinden biri oldu. Meymûne'nin evindeki İbn Abbas gibi, mü'minlerin annelerinin evleri de bu ümmetin büyük âlimlerinin yetiştiği yerler oldu.

Kaynak: Sahîh-i Müslim 330; Sahîh-i Müslim 332; Sahîh-i Buhârî 3346; Sahîh-i Müslim 728; Sahîh-i Buhârî 249; Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ.

DERS

Musibet anında dua, cünüplükten gusül şekli, revâtib sünnetleri, sabah namazından sonra zikir, yas hükmü — bunların hepsi bize bu bölümdeki annelerimiz vasıtasıyla ulaştı. Onları her uyguladığımızda, faydalanılan bir ilim olarak sevabı onlara akar.

Onlar ilim öğrenmenin edebini de öğrettiler: cesaretle fakat edeple sormak, duyduğunu uygulamak ve onu sonraki nesle aktarmak.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İNCELENMESİ GEREKEN MEŞHUR RİVAYETLER (2. BÖLÜM)

1. Bölüm'de olduğu gibi, bu altı mü'min annesi hakkında yaygın olarak anlatılan fakat hepsi sahih olmayan kıssalar vardır. Aşağıdaki tablo, sıkça zikredilen rivayetleri derecelendirmeleriyle birlikte bir araya getirmektedir.

RİVAYET	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
Resûlullah'ın ﷺ, Zeyneb henüz Zeyd'in hanımıyken onu görüp ondan etkilenmesi	Bâtıl; âlimler tarafından reddedilmiştir	İbn Kesîr, İbn Hacer ve İbnü'l-Arabî reddetmiştir. Sahih olan Sahîh-i Buhârî 7420'dir (10. bölüm).
"Bana en önce kavuşacak olanınız, eli en uzun olanınızdır" — Sevde'yi kastettiği	Râvi karışıklığı	Sahîh-i Buhârî 1420'nin lafzı Sevde'yi işaret ediyor gibidir; fakat İbn Hacer, Sahîh-i Müslim 2452'de olduğu gibi doğrusunun Zeyneb olduğunu açıklar (12. bölüm).
"Allah'ım! Bu, sahip olduğum şeydeki taksimimdir…" duası	Zayıf (mürsel olması daha doğru)	Sünen-i Ebû Dâvûd 2134; anlamı doğrudur (34. bölüm).
Ümmü Habîbe'nin Resûlullah'ın ﷺ hasırını babasından esirgemesi	Siyer rivayeti	İbn İshak ve İbn Sa'd; sahih hadis kitaplarında yer almaz (18. bölüm).
Ebû Süfyân'ın, kızının evliliğini duyunca Resûlullah'ı ﷺ övmesi	Sahih senedi olmayan siyer rivayeti	İbn Sa'd (33. bölüm).
Safiyye'nin ayın kucağına düştüğünü rüyada görmesi ve kocasının ona tokat atması	Meşhur; senedi ihtilaflı	İbn İshak ve bazı hadis kitapları rivayet etmiştir; bazı âlimler kabul etmiş, bazıları zayıf saymıştır.
Resûlullah'ın ﷺ Meymûne ile ihramlıyken evlenmesi	İhtilaflı; cumhur reddeder	Sahîh-i Buhârî 1837'ye karşılık Sahîh-i Müslim 1411 ve Ebû Râfi' rivayeti (24. bölüm).
Mâriye el-Kıbtiyye'nin azat edilip hanım olarak nikâhlanması	Meşhur olmayan görüş	Cumhur âlimler: nikâhlı hanım değil, ümmü veleddir (27. bölüm).
Reyhâne bint Zeyd'in onun hanımı olması	İhtilaflı	İbn İshak: câriye; İbn Sa'd: azat edilmiş hanım (32. bölüm).
Ümmü Seleme'nin en son vefat eden hanım olması	Meşhur görüş	H. 61 veya 62'de vefat etti; bazı tarihçiler daha erken bir yıl zikreder (7. bölüm).

SİYER NOTU: SİYER RİVAYETLERİ NEDEN YİNE DE ZİKREDİLİR?

İbn İshak'ın Sîret'i ve İbn Sa'd'ın Tabakât'ı gibi siyer kitapları, hadis kitaplarında bulunmayan tarihî bilgiler içerir. Âlimler, sahih rivayete aykırı olmadığı ve akide ile ahkâma dokunmadığı sürece genel tarihî konularda siyer rivayetlerini kabul eder.

Bu yüzden bu e-kitap, siyer rivayetlerini derecelerini açıklayarak Siyer Notu kutularında zikreder; böylece okuyucu kesin olanla hâlâ tartışılanı ayırt edebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Kaynak: İbn Hacer, Fethu’l-bârî (Kitâbü’z-Zekât, 1420. hadis; Kitâbü’t-Tefsîr, Ahzâb 33:37); İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-azîm; Sahîh-i Buhârî 1420; Sahîh-i Müslim 2452; Sünen-i Ebû Dâvûd 2134.

DERS

Hadis âlimleri, Nebî’nin ﷺ hanımları hakkındaki rivayetleri — ister övsün ister yersin — değerlendirmeden bırakmamıştır. Her senedi adaletle tartmışlardır. O hâlde biz de adil olmalıyız: Resûlullah’ın ﷺ şerefini lekeleyen uydurma rivayetleri kabul etmemeli, kimseyi yüceltmek için de kıssa uydurmamalıyız.

Annelerimizin şerefi Kur’an ve sahih hadislerle sabittir. Bu, fazlasıyla yeterlidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SIK SORULAN SORULAR (2. BÖLÜM)

Aşağıda bu bölümdeki altı mü'min annesi ve genel olarak Resûlullah'ın ﷺ ev hayatı hakkında sıkça sorulan sorular yer almaktadır. 1. Bölüm'le ilgili sorular Seri 32'nin 36. bölümünde cevaplanmıştır.

1. RESÛLULLAH'IN ﷺ KAÇ HANIMI VARDI?

Meşhur görüşe göre, nikâhlayıp birlikte yaşadığı on bir hanımı vardı. İkisi onun hayatında vefat etti, dokuzu ise o vefat ettiğinde hayattaydı (32. bölüm).

2. MÂRİYE EL-KIBTİYYE MÜ'MİNLERİN ANNELERİ ARASINDA MIDIR?

Cumhur âlimlere göre o, nikâhlı bir hanım değil, ümmü veleddir; bu yüzden özel anlamda Ümmehâtü'l-Mü'minîn unvanına dahil değildir. Bununla birlikte Resûlullah'ın ﷺ oğlu İbrâhim'in annesi olarak saygı görmeye devam eder (27. bölüm).

3. RESÛLULLAH ﷺ NEDEN ZEYD'İN BOŞADIĞI HANIMLA EVLENDİ?

Çünkü Allah, evlatlığı öz evlat gibi sayan câhiliye hükmünü kaldırmak için ona bunu emretti. Amacını bizzat Allah Ahzâb 33:37'de zikreder (9., 10. ve 33. bölümler).

4. BUGÜN EVLAT EDİNİP BAKABİLİR MİYİZ?

Evet; hatta yetimlere ve muhtaç çocuklara bakmak çok faziletli bir ameldir. Yasak olan, nesebini evlat edinen babaya değiştirmektir. Çocuk öz babasına nispet edilmeye devam eder; onunla ilgili örtünme ve ilişki hükümleri şer'î hükümlere göredir (Ahzâb 33:5).

5. RESÛLULLAH ﷺ SAFİYYE İLE NE ZAMAN BİRLİKTE OLDU?

İstibrâ (rahmin temizliğini bekleme) süresi tamamlandıktan sonra. Enes'in rivayetine göre o, Safiyye temizlenmiş olarak Sedd'ür-Revhâ'ya varıncaya kadar bekledi, ancak ondan sonra onunla birlikte oldu (Sahîh-i Buhârî 4211). Şer'î hükme tam olarak riayet edildi.

6. İHRAMLIYKEN NİKÂH KIYMANIN HÜKMÜ NEDİR?

Cumhur âlimler (Mâlikî, Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri), onun "İhramlı kimse nikâhlanmaz ve nikâh kıymaz" sözüne dayanarak ihramlıyken kıyılan nikâhın sahih olmadığı görüşündedir (Sahîh-i Müslim 1409). Hanefî mezhebi ise İbn Abbas'ın Meymûne hakkındaki rivayetine dayanarak nikâhın sahih olduğunu kabul eder (24. bölüm). Hanefî Notu: Hanefîlere göre ihramlının nikâh akdi sahihtir; ancak ihram hâlinde cinsel ilişki ve onun öncülleri yasaktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

7. KADIN İÇİN YAS SÜRESİ NE KADARDIR?

Kocası dışındaki akrabanın ölümünde üç gün, kocası ölen kadın için dört ay on gün; Ümmü Habîbe'nin hadisine dayanır (Sahîh-i Buhârî 1280; 19. bölüm).

8. RESÛLULLAH ﷺ BÜTÜN HANIMLARINI EŞİT Mİ SEVERDİ?

Kalbin sevgisi insanın kontrolünde değildir ve o, Âişe'yi daha çok severdi. Fakat bütün zahirî işlerde adildi: nöbet, nafaka, ziyaret ve kura (Nisâ 4:129; 34. bölüm).

9. RESÛLULLAH'IN ﷺ EN SON VEFAT EDEN HANIMI KİMDİR?

Meşhur görüşe göre Ümmü Seleme'dir; hicretin 61. veya 62. yılında, seksen yaşını aşmış olarak vefat etmiştir (7. bölüm).

10. MÜ'MİNLERİN ANNELERİ NEREYE DEFNEDİLMİŞTİR?

Mekke'de Hacûn'daki Hatice ve Serif'teki Meymûne dışında hepsi Medine'de Bakî'dadır (32. bölüm).

11. KADIN UTANILACAK GİBİ GÖRÜNEN DİNÎ SORULARI SORABİLİR Mİ?

Evet, hatta bu övülmüştür. Ümmü Seleme saçını örmüş kadının cünüplükten guslünü sormuştur; Âişe de hayânın dinde derinleşmelerine engel olmadığı için Ensâr kadınlarını övmüştür (Sahîh-i Müslim 332; 35. bölüm).

12. BU SERİDEN SONRA NE OKUNMALI?

Siyer-i Nebî serisi bu kitapla sona eriyor. Resûlullah'ı ﷺ daha yakından tanımak, onun vasıflarını, ahlâkını ve günlük âdetlerini anlatan Şemâil-i Resûlullah ﷺ serisiyle mümkündür.

DERS

Bu bölümdeki her cevap tek bir ilkeye döner: Resûlullah'ın ﷺ ev hayatı vahiy, adalet ve rahmet üzerine kurulmuştur. Bu ilkeyi anladığımızda pek çok soru kendiliğinden cevap bulur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

Bu 2. Bölüm ile ***on bir mü'min annesinin*** kıssası tamamlanmış oldu. Her birinin kendine has bir üstünlüğü ve dersi vardır:

MÜ'MİNLERİN ANNESİ	TEMEL DERS
Hatice	İlk iman ve fedakârlık; Allah'tan selâm
Sevde	Cömertlik; ahireti tercih etmek
Âişe	İlim; Kur'an tarafından temize çıkarıldı
Hafsa	İbadet; Kur'an sayfalarının emanetçisi
Zeyneb bint Huzeyme	"Yoksulların annesi"
Ümmü Seleme	Musibet anında dua; Hudeybiye'de hikmetli öneri
Zeyneb bint Cahş	Allah'ın hükmüne boyun eğmek; "eli en uzun olanı"
Cüveyriye	Kavmine bereket; daha ağır gelen zikir
Ümmü Habîbe	Gurbette sebat; revâtib sünnetlerinde istikamet
Safiyye	"Bir peygamberin kızı"; İslâm ırkçılığı kaldırır
Meymûne	Taharet fıkhının öğretmeni; İbn Abbas'ın ders aldığı ev

BİZE TAVSİYE

Annelerimiz farklı çevrelerden geldiler — zengin ve fakir, Kureyşli ve Kureyş dışından, Arap ve İsrâiloğulları soyundan, dul ve bakire — fakat ***iman onları birleştirdi***. İslâm'ın güzelliği budur: üstünlük soyla değil, ***takvâ ve amelle*** ölçülür. Allah hepsinden razı olsun ve bizi onlarla birlikte cennette bir araya getirsin.

Bu kitapla **Siyer-i Nebî** serisi sona eriyor. Elhamdülillah. İnşallah Resûlullah ﷺ ile yolculuğumuz yeni ***Şemâil-i Resûlullah*** ﷺ serisiyle devam edecektir; bu seri İmam Tirmizî'nin ***eş-Şemâilü'l-Muhammediyye*** adlı eserinin bölüm sırasını takip eder. Vallâhu a'lem.

Bu yolculuğu Seri 1'den Seri 32B'ye kadar takip eden her okuyucuya — Resûlullah'ın ﷺ doğumundan Refîk-i A'lâ'ya dönüşüne ve onun mirasını sürdüren mü'minlerin annelerine kadar — yazar sonsuz teşekkürlerini sunar. Bu serideki her hayır Allah'tandır, her eksiklik ise yazarın kendi zaafındandır. Affınızı diler, bir hata varsa uyarmanızı rica ederiz.

Allah'ım! Bu küçük ameli kabul eyle; onu yazarı, ailesi ve onu okuyup yayan herkes için faydalı bir ilim ve sadaka-i câriye kıl. Kalplerimize Nebî'n Muhammed'in ﷺ sevgisini, onun ehl-i beytinin ve hanımlarının

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

sevgisini ve ashabının sevgisini yerleştir. Bizi cennetinde onlarla birlikte bir araya getir ve Nebî'nin havzından, onun mübarek eliyle, bir daha asla susamayacağımız bir yudum içir. Âmin, yâ Rabbe'l-âlemîn.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA — SERİ 32B

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm (Bakara 2:156; Tevbe 9:24; Ahzâb 33:5, 33:34–40, 33:53). https://tafsir.app/ibn-katheer/33/37

HADİS

Sahîh-i Buhârî 183, 249, 333, 1043, 1280, 1303, 1382, 1837, 1986, 2035, 2541, 2731, 3369, 3634, 3673, 4211, 4750, 4782, 4791, 4792, 5086, 5168, 5376, 7420. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 728, 918, 920, 1409, 1411, 2140, 2442, 2452, 2726. https://sunnah.com/muslim

Câmiu't-Tirmizî 3522, 3749, 3894; Sünen-i Ebû Dâvûd 2107, 3931; Sünen-i Nesâî 3254; Hâkim, el-Müstedrek. https://sunnah.com

SİYER VE ŞERH KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak'tan rivayetle) — Resûlullah'ın ﷺ evliliği ve hanımları bâbı.

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ, 8. cilt (kadınların biyografileri); Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ.

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-bârî ve el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe; İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-meâd.

Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-mahtûm — Nebî'nin ﷺ ev hayatı bâbı.

GENEL TARİH

Wikipedia, "Mothers of the Believers". https://en.wikipedia.org/wiki/Mothers_of_the_Believers

Wikipedia, "Umm Salama". https://en.wikipedia.org/wiki/Umm_Salama

Wikipedia, "Zaynab bint Jahsh". https://en.wikipedia.org/wiki/Zaynab_bint_Jahsh

Wikipedia, "Juwayriyya bint al-Harith". https://en.wikipedia.org/wiki/Juwayriyya_bint_al-Harith

Wikipedia, "Ramla bint Abi Sufyan". https://en.wikipedia.org/wiki/Ramla_bint_Abi_Sufyan

Wikipedia, "Safiyya bint Huyayy". https://en.wikipedia.org/wiki/Safiyya_bint_Huyayy

Wikipedia, "Maymuna bint al-Harith". https://en.wikipedia.org/wiki/Maymuna_bint_al-Harith

Wikipedia, "Maria al-Qibtiyya". https://en.wikipedia.org/wiki/Maria_al-Qibtiyya

EK HADİSLER VE KAYNAKLAR

Sahîh-i Buhârî 5212 (Sevde'nin nöbetini Âişe'ye bağışlaması). https://sunnah.com/bukhari:5212

Sahîh-i Buhârî 5216 (ikindiden sonra hanımlarını ziyareti). https://sunnah.com/bukhari:5216

Sahîh-i Buhârî 2593 (yolculukta kura). https://sunnah.com/bukhari:2593

Sahîh-i Buhârî 4450 ("Yarın neredeyim?"). https://sunnah.com/bukhari:4450

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Sünen-i Ebû Dâvûd 2133 (adil olmayan kocaya uyarı). https://sunnah.com/abudawud:2133

Sünen-i Ebû Dâvûd 2134 (taksim duası — zayıf). https://sunnah.com/abudawud:2134

Sahîh-i Müslim 330 (Ümmü Seleme'nin gusül hakkındaki sorusu). https://sunnah.com/muslim:330a

Sahîh-i Müslim 332 (Ensâr kadınlarına övgü). https://sunnah.com/muslim:332a

Sahîh-i Buhârî 3346 (Zeyneb bint Cahş'ın sorusu). https://sunnah.com/bukhari:3346

Sahîh-i Buhârî 1420 (eli en uzun olanı). https://sunnah.com/bukhari:1420

Sahîh-i Müslim 1409 (ihramlıyken nikâhın yasaklanması). https://sunnah.com/muslim:1409a

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

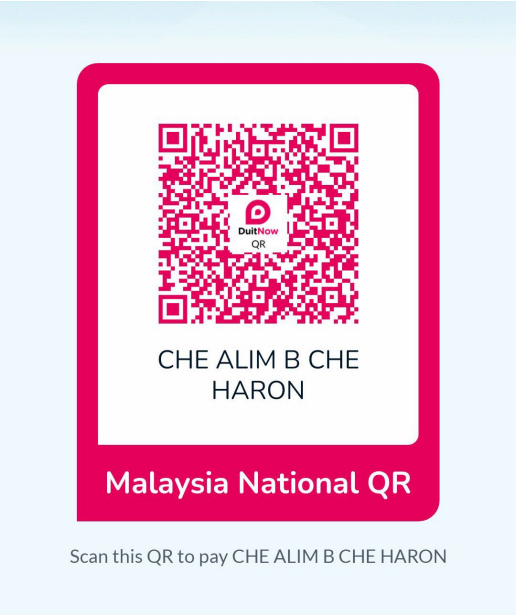
SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

Uluslararası bağışçılar: yukarıdaki PayPal QR kodunu okutun veya tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience